
OHJAUSTOIMINNAN ARTENOMI JA KÄSITYÖOSAAMINEN

Tutkimus koulutuksen tuottamista tiedoista ja taidoista

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Lahdensivu 10.5.2011

Mirka Kortesoja

Saara Nurmivaara

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma
Hämeenlinna

Työn nimi Ohjaustoiminnan artonomi ja käsityöosaaminen – tutkimus
koulutuksen tuottamista tiedoista ja taidoista

Tekijät Mirka Kortesoja
Saara Nurmivaara

Ohjaava opettaja Raija Paju

Hyväksytty _____ . _____ . 20 _____

Hyväksyjä

LAHDENSIVU

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Pedagoginen pääaine

TekijätMirka Kortesoja
Saara Nurmivaara**Vuosi** 2011**Työn nimi**Ohjaustoiminnan artonomi ja käsityöosaaminen – tutkimus
koulutuksen tuottamista tiedoista ja taidoista

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö tehtiin tilauksesta Hämeen ammattikorkeakoulun ohjaustoiminnan koulutusohjelmalle. Opinnäytetyön aiheena oli vuosina 2007–2011 valmistuneiden ohjaustoiminnan artonomien käsityöosaaminen ja sen käytettävyys työelämässä. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada vastauksia siihen, vastaako koulutusohjelman opetus työelämän tarpeita käsityömenetelmien osalta. Kyselyllä tuotettiin tietoa siitä, minkälaisia käsityömenetelmiä työelämässä käytetään ja miksi. Opinnäytetyön avulla hahmottui kokonaiskuva käsityön käyttämisestä ohjaustoiminnan artonomin työympäristössä. Lisäksi tutkimuksesta kävi ilmi ohjaustoiminnan artonomien yleinen työllisyystilanne ja jakautuminen aloittain.

Tämä tutkimus oli jatkoa koulutusohjelmassa aikaisemmin tehdyille opinnäytetöille ohjaustoiminnan artonomin (AMK) koulutuksesta ja työelämästä. Nämä opinnäytetyöt ovat toimineet hyvänä vertailupohjana tälle tutkimukselle. Tämä opinnäytetyö toi käsityöpainotteisen näkökulman aiheeseen.

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin sähköpostikyselynä Webropol-ohjelmiston avulla. Kysely lähetettiin 107 vastaajalle ja vastauksia saatiin 72 kappaletta. Tutkimuksen perusteella ohjaustoiminnan artonomit (AMK) ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä käsityön opetukseen koulutusohjelmassa, kertoivat omaavansa hyvän ammattitaidon ja pystyvänsä soveltamaan käsityömenetelmiä melko hyvin työelämässä. Eniten käytetyiksi menetelmiksi nousivat kankaankuviointi, luova askartelu, huovutus sekä paperi- ja pahvityö. Nämä menetelmät koettiin hyviksi, koska ne soveltuvat eri kohderyhmille eivätkä ne tarvitse erityistiloja. Suurin työllistävä ala on sosiaaliala ja työttömänä vastaajista ilmoitti olevansa viisi prosenttia.

Avainsanat Ohjaustoiminta, käsityö, koulutus, työelämä**Sivut**

69 s.+ liitteet 9 s.

HÄMEENLINNA
Degree Programme in Crafts and Recreation

Authors	Mirka Kortesoja Saara Nurmivaara	Year 2011
Subject of Bachelor's thesis	The Handicraft Know-How of a Bachelor of Culture and Arts – Survey on the Knowledge and Skills Acquired through Education in Crafts and Recreation	

ABSTRACT

This thesis was commissioned by the Degree Programme in Crafts and Recreation at HAMK University of Applied Sciences. The aim of the thesis was to contact Bachelors of Culture and Arts who have previously graduated from HAMK and to find out the nature of their handicraft know-how and its applicability in workplaces. The aim was to find out whether the handicraft skills taught in the degree programme meet the needs of the workplaces. The survey produced answers on what kind of handicraft methods are used in workplaces and why. The thesis gives an overall picture of the use of handicrafts in the work settings of Bachelors of Culture and Arts. In addition, the study demonstrates the general employment situation of the Bachelors of Culture and Arts and their distribution in different occupational fields.

This thesis is a continuation to earlier studies commissioned by the Degree Programme in Crafts and Recreation which also concentrated on education and working in this field. This thesis complements the subject with a perspective of handicraft know-how.

The survey was conducted as an e-mail survey using Webropol software. The questionnaire was sent to 107 respondents and 72 responses were received. Based on the survey, the Bachelors of Culture and Arts are generally satisfied with the teaching they received in handicrafts; they indicate that they have good professional skills and are able to apply handicraft methods quite well in their work. The most used methods were textile printing, creative crafts, felting and paper and cardboard crafts. These methods were perceived as beneficial because they are suitable for different target groups and they do not need special facilities. The major employment area is social services. Five per cent of the respondents report to be unemployed.

Keywords Crafts and recreation, handicrafts, education, working life

Pages 69 p.+ appendices 9 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Aiheen valinta ja rajaus	1
1.2	Raportin rakenne	2
2	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET.....	3
2.1	Tavoitteet.....	3
2.2	Tutkimuskysymykset	5
3	OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET	5
3.1	Ohjaustoiminta	5
3.1.1	Ohjaustoiminnan artonomi (AMK)	6
3.1.2	Koulutuksen tavoitteet opetussuunnitelman mukaan	7
3.1.3	Käsityömenetelmät ohjaustoiminnan koulutuksessa	8
3.2	Käsityön käsitteen merkityksiä ja ulottuvuuksia.....	10
3.2.1	Käsityötiede	12
3.2.2	Kokonainen käsityö	13
3.3	Ohjaaminen	16
3.4	Ohjaustoiminnan artonomin osaaminen ja ammattitaito	18
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
4.1	Kyselytutkimus.....	20
4.2	Kyselytutkimuksen kulku.....	22
4.3	Aineiston analysointi.....	22
5	TULOSTEN ANALYSOINTI	24
5.1	Vastaajien taustatiedot.....	24
5.2	Koulutusvalinnat	25
5.3	Työelämä tiedot.....	28
5.4	Käsityömenetelmät.....	34
5.5	Koulutuksen tuottamat valmiudet	44
5.6	Profilointi pääaineen mukaan.....	46
5.7	Koulutuksen kehittäminen.....	48
6	TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	52
6.1	Ohjaustoiminnan artonomi ja työelämä.....	53
6.1.1	Työllistyminen.....	53
6.1.2	Työttömyyden syyt	55
6.1.3	Asiakasryhmät	56
6.2	Käsityömenetelmät ja osaaminen työssä.....	57
6.3	Koulutuksen kehittämistä koskevat tiedot	60

7	POHDINTA.....	62
7.1	Tutkimuksen luotettavuus	62
7.2	Tavoitteiden saavuttaminen.....	64
7.3	Oma työskentely.....	65
7.4	Jatkokehittämissuhteet	65
	LÄHTEET	68

LIITE 1 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Käsityömenetelmiä opetetaan ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa niin pakollisissa kuin valinnaisissa opinnoissa. Ne ovat merkittävässä osassa opintoja, ja ohjaustoiminnan artonomin osaaminen määritelläänkin usein arvottaen käsityöosaaminen alan erityisosaamiseksi työnantajien näkökulmasta.

Opinnäytetyössämme taustalla vaikuttavat lukuisat tutkimukset käsityön ja harrastamisen yhteiskunnallisesta merkityksestä. Julkinen keskustelu on kasvanut sen myötä, kun on huomattu kulttuurisen harrastamisen lisääntyminen ja sen yhteys hyvinvoinnin edistämiseen. Tämä on luonut hyvän pohjan tutkimuksemme aiheelle ja tekee siitä ajankohtaisen.

Tässä opinnäytetyössä olemme tutkineet ohjaustoiminnan artonomin (AMK) käsityöosaamista. Olemme keskittyneet siihen, miten käsityömenetelmiä hyödynnetään työelämässä ja miten opitut taidot vastaavat työelämän tarpeisiin. Aikaisemmat opinnäytetyöt tuovat esille ohjaustoiminnan artonomin osaamista työelämässä muun muassa ilmaisullisten menetelmien osalta. Tämä opinnäytetyö on ensimmäinen työ, joka tuo esiin käsityöpainotteisen näkökulman ohjaustoiminnan artonomin osaamisesta.

Tutkimuksemme myötä on mahdollisuus koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen ja laadun parantamiseen. Lisäksi työstämme ilmenee ajankohtainen työllisyystilanne ja ohjaustoiminnan artonomien jakautuminen eri aloille. Toteutimme tutkimuksen sähköpostikyselyllä ja lähetimme sen vuosina 2007–2011 valmistuneille ohjaustoiminnan artonomeille.

Kiinnostus käsityömenetelmiä ja niiden soveltamista kohtaan on oman ohjaajuutemme vahvimpia osa-alueita. Tämä henkilökohtainen innostus on ohjannut meitä tämän opinnäytetyön laatimisessa. Sen lisäksi, että tuotamme hyödyllistä tietoa koulutusohjelmalle ja muille opiskelijoille, olemme saavanne kokonaiskuvan käsityön asemasta ja laadusta ohjaustoiminnan artonomin työkentällä. Tutkimustulokset antavat konkreettista suuntaa siitä, mihin käsityön ohjaamisessa kannattaa keskittyä ja mitä työelämä vaatii siltä.

1.1 Aiheen valinta ja rajaus

Kun lähdimme miettimään opinnäytetyömme aiheita, oli meillä suuntaantava käsitys siitä, mitä se tulisi olemaan. Käsityöosaaminen ja käsityömenetelmien käyttö työkentällä tuntui molempia kiinnostavalta aihealueelta. Mietimme, miten saamme aiheestamme rajattua oleellisen: mikä siinä kiinnostaa meitä itseämme, onko sen tuottamalla tiedolla hyötyä, esittääkö se jonkin uuden näkökulman. Kenelle se tehdään, miksi ja miten?

Opettajamme oli joskus maininnut, että käsityömenetelmien ohjaamisen tutkimiselle olisi tarvetta. Koimme käsityöosaamisen tutkimisen laajentavan myös omaa näkemystämme ohjaustoiminnan alasta, ja se antaisi tarkennetun näkökulman opinnäytetyöllemme. Käytyämme keskusteluja tois-

temme sekä opettajien kanssa aiheemme alkoi rajautua ja esiin nousi tärkeimpiä tavoitteita ja kysymyksiä, joihin halusimme saada vastauksia.

Keskeisimmiksi kysymyksiksi nousivat seuraavat: minkälaista osaamista, erityisesti käsityöosaamista, ohjaustoiminnan koulutusohjelma tuottaa työelämään ja kuinka opitut taidot ovat siellä hyödynnettävissä. Opinnäytetyön tavoitteet ja käsitteet selvennetään tarkemmin luvussa 2.

Tutustuimme myös aikaisempiin opinnäytetöihin, joissa oli tutkittu muun muassa ohjaustoiminnan artonomien työllistymistä ja tyytyväisyyttä koulutukseen sekä työelämän edustajien asettamia osaamisvaatimuksia. Näissä opinnäytetöissä on tutkittu suurempia kokonaisuuksia ja osaamista yleisesti ilman yksityiskohtaisempaa tarkastelua johonkin menetelmään. Sieltä nousi esiin käsityömenetelmien tarpeellisuus ja hyödyllisyys työelämässä. Saimme tästä lisää intoa ja perusteita tutkia juuri käsityömenetelmiä ohjaustoiminnan artonomin työssä. Tiia Sipolainen (2009) esittää opinnäytetyössään *Minusta on moneksi? Ohjaustoiminnan artonomin osaamisvaatimukset työelämän edustajien mukaan*, että menetelmäosaamiseksi luetuista taidoista hyviä kädentaitoja piti tärkeinä 93 % vastaajista. Kädentaiteiden korkeaa arvostusta selittää se, että neljä vastaajaa viidestä Sipolaisen tutkimuksessa oli valinnut ohjaustoiminnan artonomin keskeisimmäksi tehtäväksi käsityömenetelmien ohjaamisen. (Sipolainen 2009.)

Marjut Nummen ja Suvi Ojalan opinnäytetyössä (2008) *Tuntemattomat taitajat – selvitys ohjaustoiminnan artonomin työllistymisestä ja tyytyväisyydestä koulutukseen* kävi ilmi, että suurimman hyödyn vastaajat kertoivat saaneensa kädentaidoista, kun kysyttiin, oliko jokin osa-alue ollut erityisen hyödyllinen opiskeluissa. Vastaajat kertoivat olleensa tyytyväisiä laaja-alaisiin tietoihin ja taitoihin, joita ohjaustoiminnan koulutusohjelman kädentaitoaineiden peruskurssit antoivat. Toisaalta kädentaitokursseista oltiin kahta mieltä. Perustason kurssija koettiin olevan paljon, jotta jokaisesta menetelmästä tulisi tietoa vähän, kun taas toisaalta olisi kaivattu syventymistä vain muutamaan menetelmään. (Nummi & Ojala 2008, 39.) Tulomme opinnäytetyössämme vertailemaan saamiamme tietoja näihin aikaisemmin laadittuihin opinnäytetöihin ja niissä esitettyihin tuloksiin.

1.2 Raportin rakenne

Opinnäytetyömme alussa kerromme aiheemme rajauksesta ja sen valintaan johtaneista lähtökohdista. Tämän jälkeen paneudumme opinnäytetyömme tavoitteisiin ja tutkimuskysymyksiin, joiden myötä siirrymme tarkastelemaan opinnäytetyömme keskeisiä käsitteitä.

Näiden aihealueiden jälkeen kerromme tutkimuksemme toteuttamisesta ja kyselymme kulusta. Niiden jälkeen esittelemme tulokset sekä sanallisesti että erilaisten kuvioden avulla joiden myötä on tekemiemme johtopäätösten ja tulkintojen vuoro. Lopussa pohdimme tutkimuksen luotettavuutta, saavutettuja tavoitteita ja omaa työskentelyämme.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Tässä luvussa kerromme opinnäytetyömme tavoitteista. Käsittelemme tavoitteita omasta ja tilaajan, ohjaustoiminnan koulutusohjelman, näkökulmasta. Lisäksi esittelemme tutkimuskysymyksemme.

2.1 Tavoitteet

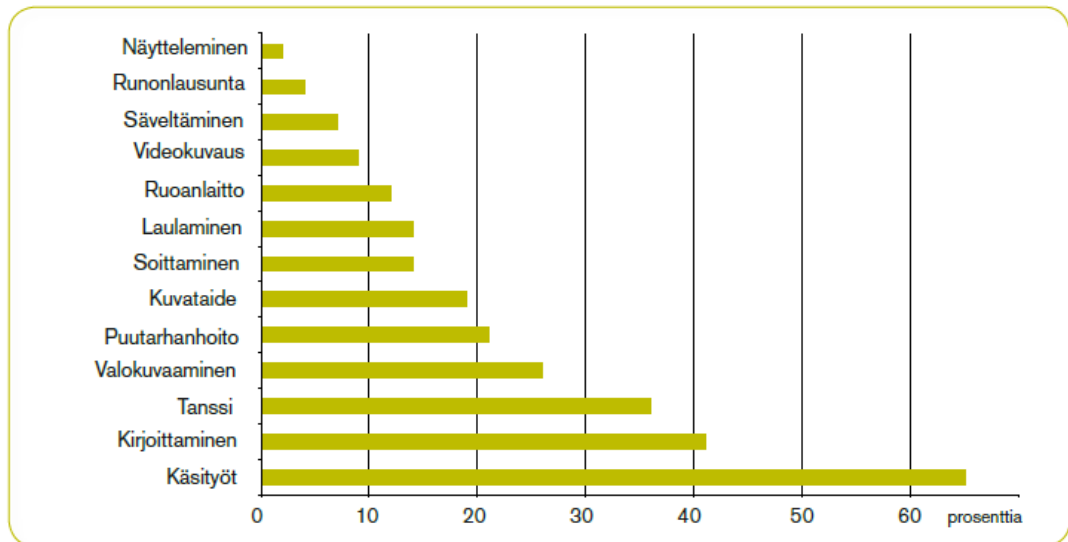
Opinnäytetyömme taustalla ovat jo aikaisemmin julkaistut opinnäytetyöt, joissa on tutkittu ohjaustoiminnan artonomien sijoittumista työelämään, työelämän edustajien asettamia osaamisvaatimuksia sekä ilmaisullisia menetelmiä ohjaajan työvälineinä. Opinnäytetyömme on jatkoa näille tutkimuksille ja tuo oman, syventävän näkökulman kädentaidollisesta osa-alueesta työelämässä. Teemme katsauksen vuosina 2007–2011 syksyllä valmistuneiden ohjaustoiminnan artonomien sijoittumisesta työelämään.

Opinnäytetyömme tavoite on saada vastauksia siihen, vastaako koulutusohjelman opetus työelämän tarpeita käsityömenetelmien osalta. Tämän myötä on mahdollisuus koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen ja laadun parantamiseen, mikäli tarvetta siltä osin ilmenee. On myös tärkeää saada tietoa siitä, valmistuuko ohjaustoiminnan koulutusohjelmasta sellaisia osaajia, jotka työllistyvät oman alansa tehtäviin. Lisäksi tavoitteena on saada ajankohtaista tietoa valmistuneiden sijoittumisesta kentälle ja siitä millaisissa työelämän tehtävissä he toimivat.

Opinnäytetyömme tekemisen myötä tavoitteenamme on oppia tutkimuksen tekemistä, kyselyn laatimista ja tutkimustiedon soveltamista ohjaustoiminnan työkentällä. Osatavoitteenamme on ollut oppia hallitsemaan uuden ohjelmiston, Webropolin, käyttöä kyselyn laatimisessa ja raportoinnissa. Haluamme kyselyllämme saada tietoa siitä, minkälaisia käsityömenetelmiä työelämässä käytetään ja miksi. Koemme tästä olevan hyötyä itsellemme sijoittuessamme työelämään.

Oma näkökulmamme on vahvasti käsityöpainotteinen, ja se on ohjannut meitä tämän tutkimuksen teossa. Opiskelemme molemmat sivuaineena syventäviä käsityömenetelmiä ja olemme luonnollisesti kiinnostuneita juuri niiden hyödynnettävyydestä ja laadusta työelämässä. Koemme saavamme tämän työn myötä kokonaiskuvan käsityötaitojen asemasta ohjaustoiminnan artonomin työympäristössä.

Taustalla vaikuttaa lisääntynyt julkinen keskustelu taiteen ja kulttuurin merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014 tuo ilmi erilaisia perusteluja ja tutkimuksia kulttuurin merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille. Kuviosta 1 käy ilmi aktiivinen harrastaminen vuonna 2002, josta huomaamme, että käsityön harrastamisen osuus on suurin vertailluista kohteista. (Liikanen 2010, 44).

Kuvio 1 Aktiivinen harrastaminen (Tilastokeskus 2005) vuonna 2002, 10 vuotta täyttänyt väestö, prosentteina. Lähde: Liikanen 2010.

Opetusministeriön toisessa vertailemassamme julkaisussa Taidekohtia-Nuorisobarometri 2009, tutkittiin nuorten omaa osallistumista taiteeseen ja kulttuuriin sekä heidän kokemuksiaan ja asenteita taidetta ja kulttuuria kohtaan. Tutkimuksen kohderyhmänä oli 15–29-vuotiaat henkilöt, jotka muodostavat noin 20% Suomen koko väestöstä.

Kyselyssä selvitettiin nuorten luovaa tekemistä muun muassa kysymyksellä ”Teetkö jotain seuraavista asioista?” Tätä kysymystä seurasi 15 kohdan lista erilaisista luovan aktiivisuuden muodoista. Kysymyksen tuloksista käy ilmi, että yleisimpiä luovan toiminnan muotoja ovat käsityöt, soittaminen, valokuvaaminen, piirtäminen ja muu kuvataide. Näistä kutakin kertoi harrastavansa noin viidennes vastaajista.

Hanifin (2005) mukaan 90-luvulla yleistynyt käsityön tekemisen trendi on lisääntynyt erityisesti miehillä, tämä havaittiin jo Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksessa 2002. (Nuorisobarometri 2009, 21) Tällä hetkellä käsityötä tekee 23% tytöistä ja 19% pojista. City-lehden (2005b) mukaan käsityön käsitteen alle mahtuvia uusia voimistuneita suuntauksia ovat kierrätysmateriaalien uusiokäyttö, vaatteiden koristelu, tuunaminen, vintage ja poikien pipojen virkkaaminen. (Nuorisobarometri 2009, 21-23).

Nämä tehdyt tutkimukset antavat opinnäytetyömme käsityöpainotteiselle näkökulmalle hyvän ja perusteellisen pohjan. Molemmista vertailluista

lähteistä käy ilmi, että käsityön harrastaminen on kasvattanut suosiotaan ja on eniten harrastettujen kohteiden joukossa.

2.2 Tutkimuskysymykset

Keskeistä selvityksessämme on saada tietoa käsityömenetelmien hyödyntämisestä työpaikoilla ja niiden vastaavuudesta työelämän tarpeisiin. Haluamme myös saada tietoa ohjauksen keskeisimmistä osa-alueista, valmistuneiden käsityötaidosta ja yleisesti ohjauksellisista valmiuksista, tietoa siitä mitä koulutuksessa tulisi korostaa tai kehittää, mikä on valmistuneiden oma käsitys ammattitaidostaan ja minkälainen on käsityömenetelmien sovellettavuus työelämässä. Lisäksi kysymme vastaajien työllisyystilannetta ja sijoittumista eri aloille.

Pääkysymyksenä opinnäytetyössämme on seuraava: millaisia valmiuksia ohjaustoiminnan koulutusohjelma antaa käsityömenetelmien ohjaamiseen työelämässä ohjaajien itsensä näkökulmasta? Alakysymyksinä ovat seuraavat kysymykset: Kuinka ammattitaitoisiksi valmistuneet itsensä arvioivat käsityömenetelmien ohjaajina? Kuinka opetussuunnitelma vastaa työelämän tarpeita käsityömenetelmien osalta? Mitkä käsityömenetelmät ovat eniten käytössä työkentällä? Miten ohjaustoiminnan käsityön opetusta tulisi tai voisi kehittää? Millainen on ohjaustoiminnan artonomien työllisyystilanne ja millaisilla aloilla he toimivat?

3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyömme keskeiset käsitteet ovat ohjaustoiminta, käsityö, ohjaaminen, opetussuunnitelma, ammattitaito ja osaaminen.

Seuraavissa luvuissa käsitellään näitä tutkimustavoitteiden ja -ongelmien kannalta olennaisia käsitteitä. Ohjaustoiminnan osaamistavoitteet antavat ammattikorkeakoulun näkökulman ohjaustoiminnan artonomin osaamisvaatimuksista. Ammattitaidon ja osaamisen tarkastelu antaa puolestaan oman näkökulmansa ohjaustoiminnan artonomin osaamisesta, ja luvussa on hyödynnetty aikaisempia opinnäytetyötutkimuksia aiheesta. Lisäksi käsitellään osaavaa ohjaajuutta ja erityisesti käsityötä. Käsityö on osa-alueena käsitelty laajasti, koska se on tutkimuksemme keskiössä ja sillä on nyky-yhteiskunnassa niin moniulotteinen vaikuttavuus. Käsityön tekemisen eri muotoja käytetään ohjaustoiminnan työkentällä lukuisilla tavoilla ja käsityötä lähestytään siellä eri ulottuvuuksista. Siksi tuomme käsityön käsitteen ja merkityksen esiin eri näkökulmista. Tämä teoria luo pohjan kyselytutkimuksellemme, jonka tavoitteena on kehittää ohjaustoiminnan artonomi-koulutusta syventyen juuri käsityöosaamiseen.

3.1 Ohjaustoiminta

Tässä alaluvussa kerromme, mitä ohjaustoiminta on nykypäivänä. Aikaisemmissa opinnäytetöissä muun muassa Marjut Nummen ja Suvi Ojalan *Tuntemattomat taitajat – selvitys ohjaustoiminnan artonomien työllistymi-*

sestä ja tyytyväisyydestä koulutukseen (2008) ja Tiia Sipolaisen *Minusta on moneksi? Ohjaustoiminnan artonomin osaamisvaatimukset työelämän edustajien mukaan* (2009) tuotiin esiin ohjaustoiminnan historiaa jo 1947 vuodesta lähtien. Itse keskitymme tuomaan esiin koulutuksen rakenteen ja sen keskeisimmät piirteet tämänhetkisessä valossa.

3.1.1 Ohjaustoiminnan artonomi (AMK)

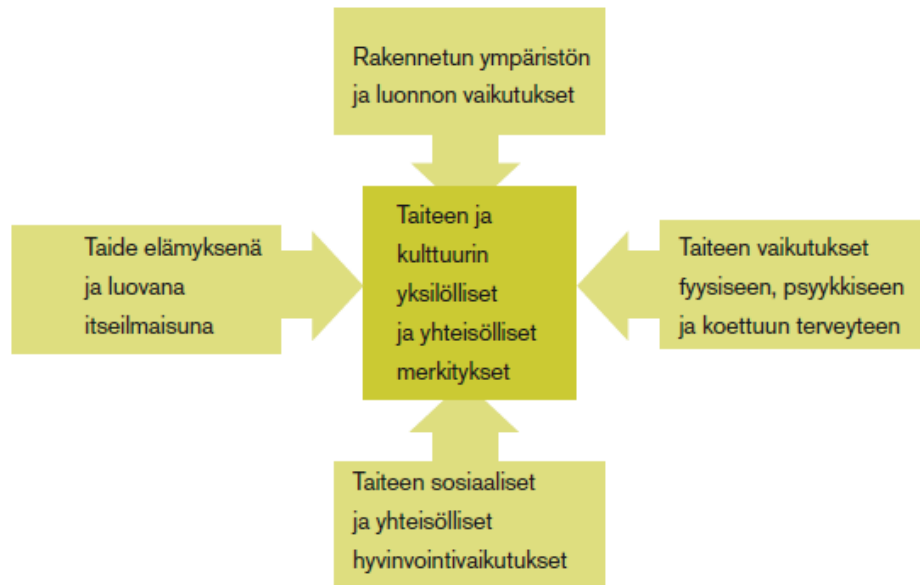
Opinto-oppaassa 2007, joka sisältää opetussuunnitelman vuosille 2007–2011, kuvataan ohjaustoiminta työkokonaisuudeksi, joka muodostuu käsityömenetelmien, luovan ilmaisun ja toiminnallisten menetelmien käytön suunnittelusta ja ohjaamisesta. (HAMK opinto-opas 2007, 43). Koulutusohjelman 2010 vuonna julkaistun esitteen mukaan ohjaustoiminnan artonomi (AMK) on korkeakoulutuksen saanut ohjaustoiminnan ammattilainen, joka hallitsee kulttuuristen menetelmien ohjaamisen, suunnittelun, kehittämisen ja johtamisen. Monipuolinen menetelmäosaaminen kattaa käsityön, kuvallisen ja sanallisen, draamaperustaisen ja ryhmätoiminnan eri muodot. Työelämäprojektit valmentavat asiakaslähtöiseen toimintaan ja tutkivaan työotteeseen. Koulutus antaa valmiuksia myös yrittäjämäiseen toimintaan.

Koulutusohjelman esitteessä kerrotaan ohjaustoiminnan koulutuksen ytimen perustuvan kulttuurin ja luovuuden voimaan. Ohjaustoiminnan artonomeilla on tietoa ja taitoa hyödyntää ja vahvistaa luovuutta eri asiakkaiden kanssa elämänsä eri vaiheissa ja tilanteissa. Toiminta on tavoitteellista, jossa otetaan aina huomioon yksilöiden tai ryhmien tarpeet ja toiveet niitä kunnioittaen. Ohjaustoiminnan artonomit (AMK) sijoittuvat työelämässä sekä julkiselle, kolmannelle että yksityissektorille sosiaali- ja terveystoimen, sekä kulttuuri-, vapaa-aika ja sivistystoimen toimialueilla. Opiskelijat voivat itse vaikuttaa omaan oppimispolkuunsa omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. Koulutusohjelman oppimisympäristönä toimii Kulttuuriverstas tuote-, ohjelma-, ja mediapajoinen. (HAMK, ohjaustoiminnan koulutusohjelman esite 2010, 5.)

Ohjaustoiminnan artonomi-opinnoissa on kaksi pääainevaihtoehtoa: pedagoginen ja terapeutin ohjaustoiminta. Pedagoginen ohjaustoiminta pyrkii tarjoamaan toimintaan osallistuville asiakkaille mielekkäitä mahdollisuuksia taitojen oppimiseen, taiteellisten ja muiden luovien itseilmaisun taipumusten kehittämiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen, virkistäytymiseen vapaa-aikana ja voimaantumiseen. Keskeisenä vaikuttajana opinnoissa on taidekasvatus. Pedagogistavoitteinen ohjaustoiminta sijoittuu kulttuuri-, vapaa-aika- ja sivistystoimen sektoreille, järjestöihin ja muiden yhteisöjen ylläpitämiin toimintayksiköihin.

Terapeutin ohjaustoiminta pyrkii edistämään asiakkaiden kykyä ylläpitää ja kehittää luovuutta, toimintakykyä ja hyvinvointia kulttuurisin keinoin. Terapeutistavoitteisella ohjaustoiminnalla tuetaan hoitoa, kuntoutusta, rohkaistaan sosiaaliseen kanssakäymiseen ja omanarvon tunteen kohentamiseen. Terapeutistavoitteinen ohjaustoiminta sijoittuu ensisijaisesti sosiaali- ja terveystoimen laitoksiin ja avohoitoon, alan järjestöjen, yhteisöjen ja yhdistysten toimintayksiköihin. (HAMK Opinto-opas 2010.)

Molemmissa pääaineissa yhdistyvät yksilön hyvinvoinnin tukeminen, kulttuurin voiman ymmärtäminen, menetelmäosaaminen ja ohjausprosessin tärkeys. Hanna-Liisa Liikanen (2003) sijoittaa kuviossa 2 taiteen ja kulttuurin hyvinvoinnin kehittöön. Tämä kuvio sopii kuvaamaan myös ohjaustoiminnan sisältöä ja tavoitteita. Liikasen kuvaamat vaikutukset ihmisen hyvinvoinnille kuvaavat ohjaustoiminnan kulmakiviä. Ohjaustoiminnan artonomit (AMK) ymmärtävät näiden neljän osa-alueen vaikutuksen ihmisen hyvinvoinnin luojana ja terveyden ylläpitäjänä.

Kuvio 2 Taide ja kulttuuri hyvinvoinnin kehikossa Liikasen (2003) mukaan. Lähde: Liikanen, 2010.

Liikanen (2003) näkee taide- ja kulttuuritoiminnalla olevan seuraavat neljä välineellistä vaikutusta ihmisen hyvinvoinnille. Ensimmäinen ja tärkein on taide elämysten ja merkitysten tuottajana ja taidenautintoina sellaisenaan, yhtenä osana ihmisen tarpeita. Toisena hän katsoo olevan taiteen ja kulttuuritoiminnan yhteyden hyvään terveyteen, työkykyyn ja hyvän elämän kokemuksiin. Lisäksi taiteella on todettu olevan vaikutuksia myös fyysiseen terveyteen. Kolmantena on yhteisöllisyys ja verkostot, jotka syntyvät kulttuuritoiminnan ja harrastamisen myötä ja näin ollen edesauttavat elämän hallitsemisessa. Neljäntenä Liikanen mainitsee taiteen, rakennetun ympäristön, arkkitehtuurin ja sisustamisen vaikutukset. Niiden avulla luodaan viihtyisiä elinpiiriä ja työympäristö. (Liikanen 2010, 65.)

3.1.2 Koulutuksen tavoitteet opetussuunnitelman mukaan

Ohjaustoiminnan koulutusohjelman osaamistavoitteet ovat monimuotoiset. Keskeisimpiä tavoitteita ovat **ohjausprosessin hallitseminen, menetelmäosaaminen, kyky soveltaa opittuja taitoja, oman ammatti-identiteetin tiedostaminen ja kehittäminen sekä kulttuurin voiman ymmärtämi-**

nen. Ohjausalan ammattilaiselta edellytetään hyviä sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja, ohjaustaitoja, innovatiivisuutta ja luovuutta. Nykyään hyvät tietotekniset ja mediaperusteiset taidot ovat myös edellytyksenä työelämää ajatellen. (HAMK 2010.)

Koulutuksen tavoitteena on myös vahvistaa opiskelijoiden ongelmanratkaisukykyä, kommunikointitaitoja sekä erilaisten työprosessien hallintaa. Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa on olennaista asiakaslähtöisen toiminnan suunnittelu, organisointi ja ohjaaminen. Toiminnan arviointi- ja kehittämistyö on myös osa prosessia. Tapahtumanjärjestäminen, ohjauspalveluiden- ja tuotteiden suunnitteleminen sekä alan johtamis- tutkimus- ja kehittämistehtävät kuuluvat osaamistavoitteisiin.

Opetussuunnitelmassa on jaoteltu ohjaustoiminnan artonomilta edellytettäviä osa-alueita. Näistä *ohjausprosessin hallitsemiseen* luetaan muun muassa kyky ohjata yksilöitä ja ryhmiä, kyky organisoida toimintaa, vuorovaikutustaidot, asiakaslähtöisen prosessin tuntemus, luovan prosessin ja kokonaisen käsityöprosessin tuntemus, virkistymis-, kuntoutumis- ja oppimisprosessin tuntemus, ajankäytön hallinta, kirjallisen, suullisen ja kuvallisen viestinnän hallinta muun muassa dokumentoinnissa. *Menetelmäosaamiseen* luetaan käsityö-, toiminnalliset ja ilmaisulliset taidot ja näiden luova käyttäminen.

Taitojen soveltaminen tarkoittaa sellaisia asioita kuin ongelmanratkaisutaito ja analyyttinen ajattelu, tilanneherkkyys, asiakaslähtöisyys, tietoisuus menetelmistä ja toimintaympäristöistä (kyky siirtää oppimansa ympäristöstä toiseen), ennakkoluulottomuus ja luovuus sekä ihmisen eri kehitysvaiheiden tiedostaminen ja huomioiminen työssä. *Oman ammattidentiteetin tiedostamiseen ja kehittämiseen* kuuluu oman persoonan hyödyntäminen työkaluna (tunneäly, aitous, elämänhallinta, persoonallinen eheys, henkilökohtaisten vahvuuksien hyödyntäminen), ammattitylpeys, raja-asiantuntijuus eli yhtymäkohtien ja eroavaisuuksien näkeminen lähellä olevissa aloissa sekä muutosherkkyys.

Kulttuurin voiman ymmärtäminen tarkoittaa muun muassa kulttuurin tuntemusta, vaalimista ja hyödyntämistä, kulttuurin ymmärtämistä voimauttavana ja eheyttävänä elementtinä, monikulttuurisuutta, visuaalista lukutaitoa sekä kulttuurin käyttämistä elämyksien ja itseilmaisun välineenä. (HAMK 2010.)

3.1.3 Käsityömenetelmät ohjaustoiminnan koulutuksessa

Ritva Perälä (1995) kirjoittaa, kuinka käsityömenetelmät ovat olleet aina keskeisessä asemassa ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa läpi sen historian. Ensin perustettiin Valtion askarteluopisto, joka muuttui jälkepäin Valtion askartelunohjaajaopistoksi ja vielä Riihimäen ohjaajainstituutiksi vuosille 1994–1999. Tämän jälkeen se siirtyi Hämeen ammattikorkeakoulun alle ohjaustoiminnan koulutusohjelmaksi. Sosionomi Waldemar Bühler valittiin opiston ensimmäiseksi johtajaksi ja hän toimi virassa 17 vuotta. Hänellä oli selkeä kuva askartelunohjaajakoulutuksen tarpeellisuudesta.

Alla on hänen kuvauksensa askartelun teorian luennolta vuosilta 1955–1970:

Askartelussa on perimmiltään kuitenkin kysymys niistä inhimillisistä tarpeista, jotka harrastusten – tässä tapauksessa käden työn ja itsensä ilmentämisen kautta – pyrkivät purkautumaan. Voimme myös sanoa, että työ ja harrastus ilmentävät yksilön lahjakkuuden tiettyä kehittymässä olevaa muotoa. Jos meillä on vireitä ja myönteisiä harrastuksia, elämämme ei helposti synny tyhjiöitä, joita ulkoiset, usein haitallisetkin voimat herkästi pyrkivät käyttämään. (Perälä 1995).

Valtion askartelunohjaajaopiston (1968) vuosikertomuksessa nousee esiin muun muassa seuraavia mielenkiintoisia käsityömenetelmiä, joita ohjaustoiminnan nykyisessä koulutustarjonnassa juuri sellaisenaan ei ole. Näitä ovat muun muassa: tekstaus, askarteluveisto, pitsinnypläys, kankaan koristelu, silkkipainotyö, sarvi- ja luutyö, hopeatyö, tekninen askartelu, muovailu, luova suunnittelu ja kokeilu. Lisäksi esiin nousee muita, edellä mainittuihin menetelmiin liittyviä oppiaineita: Työn- ja askartelunopetuksen teoria, askartelun ja toimintahoidon teoria, askartelun ja työnohjauksen menetelmäoppi. (Valtion askartelunohjaajaopiston vuosikertomus 1968, 8–10).

Vuoden 2007–2011 opetussuunnitelmaan verrattessa on muutoksia tapahtunut paljon. Koulutusohjelma on elänyt ja muuttunut ajan mukana ja näin ollen tarjoaa nykyään ajankohtaisia ja tarpeellisia opintojaksoja huomioiden muuttuneet työelämän tarpeet. Pakollisiin ammattiopintoihin kuuluu nykyään seuraavat käsityömenetelmät: käsityömenetelmän valmentavat opinnot, mosaiikkityö I, luovan askartelun perusteet, paperi- ja pahvityö I, puutyö I, metallityö I, Kankaankuviointi I, punonta I, keramiikka I ja huovutus I. Näiden opintojaksojen tietojen syventämiseksi on mahdollista valita niistä vielä syventävät opintojaksot.

Muita vapaasti valittavia kursseja on: syventävien käsityömenetelmien orientaatio, käsityömenetelmän syventävä projekti, ompelu, värjäykset, nahkatyö, kirjansidonnin perusteet, kirjansidonnin eri menetelmiä, japanilainen kirjansidonta, kirjonnin soveltavat menetelmät, emalityö, kudonta, solmeilu, pajutyöt, massatyö, valu- ja pakotustyöt ja kivityö. Monista edellä mainituista menetelmistä on mahdollista suorittaa myös toinen, syventävä opintojakso. (HAMK opinto-opas 2007, 51–53). Näiden opintooppaassa mainittujen käsityömenetelmien rinnalle on tullut vielä uusina menetelminä muun muassa kokeileva käsityö ja vaatteiden tuunaus, joissa suositaan kierrätystä, ekologista ja kestävän kehityksen näkökulmaa. Tämä kertoo siitä, että koulutusohjelmassa pyritään ottamaan huomioon ajan mukanaan tuomat haasteet ja näin ollen kehittämään koulutustarjontaa työelämän tarpeita vastaavaksi.

3.2 Käsityön käsitteen merkityksiä ja ulottuvuuksia

Käsityöllä on monia merkityksiä. Nykysuomen sanakirjan mukaan käsityöllä tarkoitetaan käsin tai käsissä pidettävien työkaluin suoritettua työtä tai käsin tehdyn työn tuotetta. Sanalle *käsittää* löytyy sellaisia merkityksiä kuin ”saada kiinni, saavuttaa, tavoittaa” tai ”aisteilla tajuta, havaita, huomata”, esimerkiksi ”hän ei käsittänyt, missä oli”. Alun perin käsi on antanut kielelle konkreettisia merkityksiä. Nykykielessä käytännönläheisyys on vähentynyt ja käsittämällä tarkoitetaan yleensä vain mielessä ja ymmärtämisen tasolla tapahtuvaa oivaltamista. (Anttila 1992, 11.)

Seija Kojonkoski-Rännäli (1995) pohtii **työn** käsitettä Larsen-Parlengin (1984) mukaan. Työ kertoo sen, että toimijana on ihminen ja sitä sanaa käytetään vain ihmisen tietynlaisen toiminnan yhteydessä. Työtä se on silloin, kun ihmisen toiminnalla on ajatus ja kun työn aiheuttamat muutokset säilyvät ja kasautuvat tapahtumien edetessä. Työn tekeminen ei ole refleksien ohjaamaa verraten esimerkiksi muurahaisten ja mehiläisten toimintaan. Kojonkoski-Rännälin mukaan käsite **käden** ilmaisee sen, että materiaali, jota muokataan, on konkreettista. Käsityö-sanalla liittyy aina työstäminen ja tekeminen, joka tapahtuu käsien kautta. Käsillä ei voi työstää abstraktia materiaalia kuten ajatuksia. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 31.) Toki ohjaustoiminnan kentällä voi tehdä käsityötä ja taidetta ilman käsien kautta tapahtuvaa työstöä, esimerkiksi liikuntavammaisten kanssa.

Käsityöksi voidaan kutsua **toimintaa, jota ajatus ohjaa**. Siihen sisältyy idea tuotoksesta, siitä mikä on syntymässä sekä ajatus ja tieto siitä miten työ voidaan toteuttaa. Käsityön tekemiseen käy kaikenlainen konkreettinen materiaali. Itse työn tekemiseen tarvitaan ihminen kokonaan, niin yksilön fyysinen kuin henkinen puoli, motoriset kyvyt ja kyky ajatella ja ratkoa ongelmia sekä mielikuvitusta ja kykyä luoda uutta. Tämän tarkastelun valossa käsityön käsitteen tärkeimmiksi merkityskomponenteiksi nousevat siis luonto ja ihminen. Luonto toimii materiaalin lähteenä ja ihminen ideoijana, suunnittelijana, tekijänä ja toteuttajana. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 31–32.) Käsityö on ihmisen keino toteuttaa maailmassa olemistaan. Siksi käsityön voi katsoa olevan ihmiselle tyydyttävää ja haluttavaa tekemistä, jonka avulla voi tulla tyydytetyksi joitain elämisen välttämättömiä tarpeita. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, etteikö käsityön tekeminen voisi olla myös toimeentulon väline, mutta sen varsinaiseen merkityssisältöön ei kuulu työhön tavallisesti liitettyjä merkityksiä. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 104.)

Kojonkoski-Rännäli jakaa käsityön Heikkilän (1987) mukaan **tavalliseen, luovaan, taide-, ja kokeilevaan käsityöhön**. Tavallisen käsityön katsotaan olevan sellaista toimintaa, jossa ihmisen toiminnalla on tarkoitus ja päämäärä. Tällöin tavoite ja valmistuva tuote on selvä alusta alkaen ja haluttuun lopputulokseen pääsemisen keinot ovat hallussa ja tekniikat tunnetaan yksityiskohtaisesti. Tätä toimintaa kutsutaan siis sarjaksi intentionaalisia tekoja, jolloin tekijällä on selvillä tarkoitus ja haluttu päämäärä. Muut käsityön lajit - luova käsityö, taidekäsityö ja kokeileva käsityö, voivat sisältää ei-intentionaalisia toimintaprosesseja, jotka voivat joskus olla jopa syynä itse tekemiselle. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 49.)

Käsityöllä on useita eri ulottuvuuksia, esimerkiksi **sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen**. Sosiaalisesti ja taloudellisesti ajateltuna käsityö kuuluu tärkeänä osana kotitalouksien päivittäiseen elämään. Kodin tekstiilien valmistaminen ja korjaaminen, kodin korjaus- ja sisustustyöt ja käytöesineiden valmistaminen ovat osa suomalaista elämänmuotoa. Etenkin kodin sisustamiseen liittyvillä töillä on vahva merkitys myös kuluttajan näkökulmasta. (Anttila 1992, 10.) Nykypäivän trendejä ovat ehdottomasti monenlainen käsillä ”tuunaaminen” ja sisustaminen, mikä käy ilmi tv-ohjelmista ja internetin tarjonnasta. Ihmiset satsaavat hyvinvointiinsa ja itsetuntoonsa käsillä tekemällä. Itse tehty on nykyisin ylpeyden aihe. Sosiaalinen ulottuvuus korostuu muun muassa yhteisöllisessä asenteessa, kun ohjeita jaetaan yhteisesti vaikkapa internetissä. Kaikille suodaan tällä tavoin mahdollisuus tuntea itsensä käteväksi. Itse tekemisen innokkuuden ja positiivisten vaikutusten takana piilee myös kääntöpuoli, joka laittaa miettimään käsityön ammattilaisten arvostusta suhteessa siihen, kun ”kaikki osaavatkin tehdä jo itse kaikkea” ja kaikki on saatavilla. Tämä ei kuitenkaan välttämättä ole mikään todellinen huolenaihe, sillä monella käsityö on nimenomaan ajanvietettä ja harrastamista, mistä puhutaan seuraavaksi. Myös kulutuksen ja ekologisuuden kannalta itse tehty vaikuttaisi paremmalta vaihtoehdolta, koska siihen sisältyy enemmän tunnesidettä ja yritystä. Itse tehty tuottaa positiivista energiaa. Näin ollen tuotosta kohdellaan kenties hellävaraisemmin ja sen käyttöikä pitenee. Käsityö on yleensä **luovaa toimintaa**, ja sillä on myönteinen merkitys. Se voi olla tekijälleen suuri tyydytyksen aihe ja kanava itseilmaisulle. Käsityö voi olla myös **tavallista ajanvietettä ja viihtymistä** ilman tietoisia tavoitteita, mikä erottaa harrastajan ammattilaisesta. (Anttila 1992, 11.)

Käsityön arvo kulttuurissa on vaihdellut ajan saatossa. Sanalla käsityö on joskus ollut myös hiukan vähättelevä merkitys taiteen alapuolelle jäävänä tuotoksena. Sillä on voitu tarkoittaa jäljentävää, toistavaa, ilman merkittävää henkistä panosta tehtyä työtä. (Anttila, 1992, 11.) Tämä juontaa historiasta 1700-luvulta, jolloin *puhtaiksi taiteiksi* määriteltiin aluksi maalaus-taide, kuvanveisto, arkkitehtuuri, puutarhataide, tanssi, musiikki, kirjallisuus sekä teatteri ja ooppera. Puhtaiden taiteiden katsottiin edustavan korkeampia arvoja. Puhtaiksi taiteiksi nimeäminen korosti sitä, että taide muodosti vastakohdan teollistuvalla ja kaupallistuvalla yhteiskunnalle. Puhtaista taiteista erotettiin 1800-luvulla teollinen muotoilu, taidekäsityö, koristetaide ja sisustus, joita alettiin kutsua *käyttötaiteiksi*. Usein käyttötai-teisiin liittyi selvästi juuri käytännöllisiä tarkoituksia ja tämän vuoksi ne jäivät arvohierarkiassa taiteiden alapuolelle. (Sevänen 1994, 67.) Yleisesti ottaen käsityö tulkitaan kuitenkin myönteisesti; osaamiseksi, joka on jopa pikkutarkkuutta vaativaa työtä. Nykyisin käsityön kulttuuriulottuvuuden tärkeys on tiedostettu, sillä se on osa kansallista kulttuuriamme siinä missä esimerkiksi maalaustaiteemmekin. Käsityö on kansallista traditiota ja se kuuluu osaksi suomalaista identiteettiä. (Anttila 1992, 10-11.)

Tästä arvottelusta tulee mieleen omaan alaamme liittyvä termi *askartelu*, jolla on myös hiukan vähättelevä sointi: ”kaikkihan osaavat askarrella”. Tämä mielikuva saattaa leimata ohjaustoiminnan artonomin tekemistä muiden silmissä, eikä sitä aina osata arvostaa. Askartelu tuntuisi jäävän

”helpoimmaksi” toteuttaa, eikä sillä näin ollen olisi merkittävää arvoa tuotoksena. Tämä käy ilmi myös sanakirjamääritelmästä:

”Askarteleminen on käsityön alalaji, jossa tehdään käsin useimmiten koriste-esineitä tai postikortteja. Käsitöistä askartelun erottaa yleensä käytetyt helposti työstettävät aineet, kuten paperi, kartonki, liima tai silkkipaperi sekä yksinkertaiset ja melko vaarattomat työvälineet. Askarteluvälineinä voidaan käyttää esimerkiksi kynää, saksia tai puikkoa. Askartelu ei useinkaan vaadi motorisia taitoja, minkä vuoksi se on lasten ja erityisryhmien suosiossa. Usein sitä käytetään motoristen taitojen kehittämiseen kasvatuksen tai terapian yhteydessä. Työn vaatiman keskittymisen vuoksi se on suosituttua myös mielenterveystyössä. Vaativan askartelun yhteydessä puhutaan yleensä käsityöstä tai taidekäsityöstä.”

(Wikipedia-tietosanakirja 2010.)

Sanaa askartelu tunnutaan vältettävän kuvailtaessa koulutukseen liittyvää käsityöosaamista ja yleensä käsillä tehtävää työtä esimerkiksi harrastustoiminnassa, mikä edellisen määritelmän perusteella on ymmärrettävää ja järkevää. Saamistamme vastauksista se nousi kuitenkin esiin yleensä yhteydessä *luova askartelu*. Sana luova antaa jo toiminnasta syvällisemmän vaikutelman kuin pelkkä askartelu. Askartelu-sanalla viitattiin usein ositetuun ja puolivalmisteiseen työskentelyyn, yksinkertaisiin välineisiin sekä helppouteen ja nopeuteen. Pitää muistaa, että nuo työn sujumiseen liittyvät asiat kuten nopeus ja helppous ovat arvokkaita omassa ympäristössään, esimerkiksi toimintakyvyltään heikentyneiden asiakkaiden parissa, eivätkä näin ollen tee askartelusta tässä kontekstissa vähemmän syvällisempää toimintaa. Sana on kansankielinen, mutta sitä kannattaa käyttää harkitusti riippuen ympäristöstä ja siitä, minkälaisen vaikutelman käsillä tekemisestä haluaa antaa ja kenelle. Ohjaustoiminnan arthenomi varmasti käyttää askartelua juuri lasten ja erityisryhmien kanssa, mutta sen arvo pitäisi ymmärtää syvällisemmin. Esimerkiksi motoristen taitojen harjoittelu liittyy lasten askartelussa kiinteästi tekemiseen, ja on tärkeää oppia. Ohjaustoiminnan ammattitaidosta puhuttaessa askartelu-sanalla sijasta kannattaneekin puhua käsityöstä, jottei herättele vääränlaisia mielikuvia.

3.2.1 Käsityötiede

Käsityötieteen yhtenä tehtävänä on selvittää käsityön merkitysten muutoksia ja tunkeutua ilmiöiden taakse. Monet ajatuksissa hämäräksi jäävät asiat saavat arkipäiväisiä yhteyksiä, kun ne kytketään käytännön tasolla tuttuihin seikkoihin, mutta kuitenkin tieteellisen tutkimustyön tuloksena. (Anttila 1992, 11.) Käsityötieteellä voidaan perustella käsityön moniulotteisuutta ja kosketuspintaa kulttuurin eri osa-alueisiin. Käsityötiede soveltuu kehysteoriaksi käsityön ja muotoilun eri ammattialoille ja eri materiaaleihin ja tekniikoihin sidonnaisille suunnille (Anttila 1992, 11). Käsityötieteen soveltaminen näkyy myös ohjaustoiminnan arthenomi (AMK) -tutkimuksen käsityömenetelmien opetuksessa, ja tämän takia koemme sen avaamisen aiheelliseksi tässä opinnäytetyössä. Tämä luku luo pohjaa ko-

konaisen käsityön käsitteelle, jota avataan seuraavassa luvussa 3.2.2 Kokonainen käsityö.

Käsityö, niin teollisena kuin harrastustavoitteisiin pyrkivänä toimintana, ei ollut saanut osakseen juuri akateemista huomiota ennen 1980-lukua. Käsityöalaa pidettiin sen käytännönläheisyyden puolesta soveltumattomana tieteelliseen ja teoreettiseen tutkimukseen. Tieteellisestä työskentelystä kiinnostuneet hakeutuivat sellaisiin opintoihin kuin kansantiede, taidehistoria, sosiologia ja kasvatustiede. Kun opettajainkoulutus otettiin mukaan korkeakouluopintoihin, piti käsityön asema omana tieteen alanaan ratkaista. (Anttila 1992, 11.)

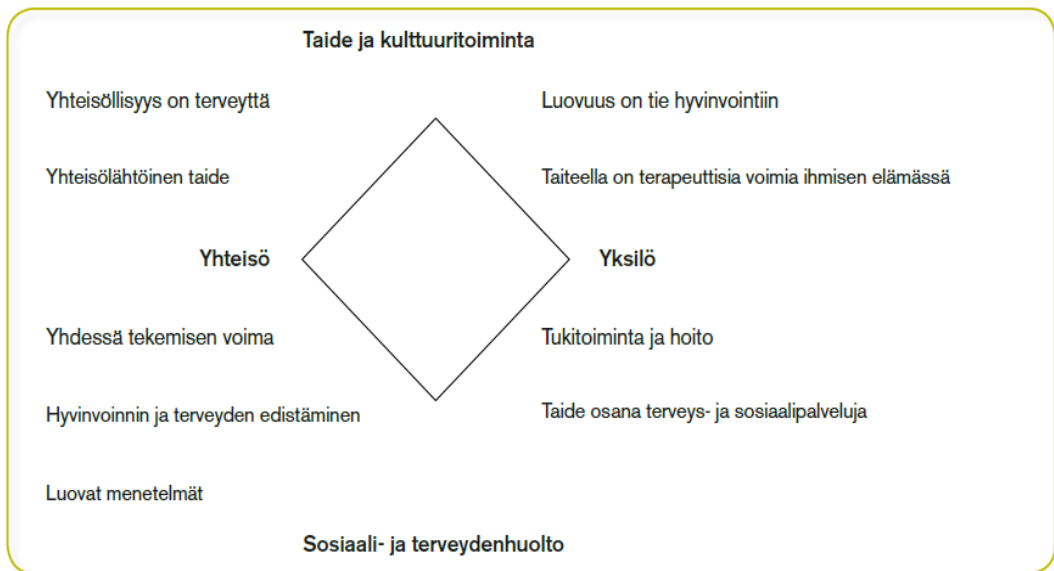
Vuonna 1982 perustettiin ensimmäinen käsityötieteen oppituoli, tekstiilioppi, Helsingin yliopiston opettajainkoulutuslaitokseen. Sen tutkimusalaaksi määriteltiin *käsityönä valmistettavien tekstiilituotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessit*. Helsingin yliopisto tarjosi ensimmäisenä mahdollisuuden suorittaa pääaineopintoja alalla ja saada siinä jatko-opinto-oikeus liseniaatin- ja tohtorintutkintoihin. Varsin pian havaittiin kuitenkin, että oli tarvetta siirtää painopiste korostamaan suunnittelun ja valmistuksen prosesseja *yleisesti* eikä pelkästään tekstiilimateriaaleihin liittyen. Olenaiseksi osoittautui sellaisen teoriapohjan kehittäminen, joka esittää käsityötä säätelevien prosessien tekijät silloin, kun tuotteita valmistetaan käsin tai käsityökaluja hyväksikäyttäen. Tällöin vain osa tekijöistä liittyi *materiaaleihin*. (Anttila 1992,11- 12.)

Tämä havainto tuki suunnitelmia koko käsi- ja taideteollisuusalan korkeasteen koulutuksen kehittämisestä. Helsingin yliopiston ja alan opistojen kesken aloitettiin kokeilla väylän avaamista tiedekorkeakouluun. Asiaa lähestyttiin muun muassa silloisen opistoasteisen artonomin tutkinnon opetuksessa. Materiaali- ja sukupuolisdonnaisuus esimerkiksi näissä oppilaitoksissa hylättiin; ei haluttu puhua sen enempää ”miesten ja naisten aloista” tai ”kovien ja pehmeiden materiaalien” jaottelusta. Samaan aikaan ryhdyttiin kehittämään sellaista jatkokoulutusohjelmaa, jossa perusteena käytettäisiin prosessiteoriaa (kokonainen käsityö) käsin valmistettavista tuotteista. Tässä yhteydessä perustettiin 1991 uusi tutkintoaine, *käsityötiede*. (Anttila 1992, 12).

3.2.2 Kokonainen käsityö

Mikä on käsityön merkitys ihmisen kehittymiselle? Entä onko sillä laajemmin merkitystä yhteiskunnalle vielä nykyään, kun tavarantuotanto tapahtuu koneellisesti – jopa automaattisesti, miltei kokonaan ilman ihmistä – nopeasti, tehokkaasti ja halvalla. Mitä merkitsee maailmallemme se, jos ihminen ei enää toteuta käsillään ideoitaan ja suunnitelmiaan materiaan, jos ihmisen henki, äly ja luovuus toimivat irrallaan fyysisestä yhteydestä kaiken materiaan alkuperään, luontoon? (Kojonkoski-Rännäli 1995, 10)

Onko yllä mainitussa Kojonkoski-Rännälin pohdinnassa perusteluja sille, että käsityön harrastamisen suosio on lisääntynyt? Yhä enenevässä määrin on alettu puhumaan taiteen ja kulttuurin hyvää tekevistä voimista. Opetusministeriön julkaisemasta Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014 löytyy englantilaisen tutkijatiimin (McNaughton ym.2005) luoma kulttuurin ja hyvinvoinnin ”timantti”. Heidän mukaansa taidelähtöisiä menetelmiä voidaan tarkastella yksilön tai yhteisön lähtökohdista. Taide- ja kulttuuritoimintaa voidaan soveltaa osana sekä sosiaali- kuin terveystalvueluita että hyvinvointipolitiikkaa näistä lähtökohdista käsin. Tutkijatiimin mukaan luovuus ja yhdessä tekeminen on hyvinvoinnin tärkeimpiä määrittäjiä. Kuviosta 3 käy ilmi taiteen ja kulttuurin kokonaisvaltainen ja moniulotteinen merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Otamme tässä luvussa esiin kokonaisen käsityön käsitteen, joka antaa perusteluja sille, että ihmisillä on tarve kokonaisvaltaiseen tekemiseen, joka osaltaan luo ja tukee ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Kuvio 3 Kulttuurin ja hyvinvoinnin ”timantti” mukaeltu McNaughton ym. (2005) ja Clift ym. (2009) mukaan. Lähde: Liikanen 2010.

Käsityön olemuksen eräs oleellinen piirre Kojonkoski-Rännälin mukaan on se, että se on luonteeltaan niin sanottua kokonaista tekemistä. Kokonaiseen käsityöprosessiin kuuluu vaiheet tuotteen ideoinnista, esteettisten ja teknisten ominaisuuksien suunnittelusta sekä itse valmistamisesta aina arviointiin asti. Kaikki prosessin vaiheet suorittaa sama henkilö. Näin ollen voidaan katsoa, että käsityön suurin arvo on ihmisen kasvamisen ja kehittymisen kannalta juuri prosessin eheydessä ja kokonaisuudessa. Tämän myötä ihminen kehittyy mahdollisimman monipuolisesti olemuksensa kaikilla alueilla. Olisi siis suotavaa, että käsityö koulun oppiaineena olisi myös oltava juuri tällaista kokonaista tekemistä. Kokonaisen käsityön tekeminen myös vapaa-ajan harrasteena kehittää ja tyydyttää tekijäänsä monipuolisesti ja on taloudellisesti hyödyllistä tekemistä. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 92.)

Käsityö voi toteutua Kojonkoski-Rännälin mukaan myös muussa kuin kokonaisen käsityön muodossa. Tällöin puhutaan ositetusta käsityöstä. Tämä

tarkoittaa sitä että kaikki muut prosessin vaiheet, paitsi taiteellinen suunnittelu, kuuluvat käsityön tekijälle. Tällaisessa ositetussa käsityössä tekemisen kokonaisuus on hajonnut kahteen osaan: käsityön tekijä toteuttaa jonkun toisen henkilön laatiman tuotteen esteettisiä ominaisuuksia koskevan suunnitelman. Tämä on ehkä yleisin tapa silloin, kun käsityö on harraste, tuotteita tehdään omiin tarpeisiin tai taloudellisista syistä. Ositettu käsityö on siis prosessi, jossa jokin muu voi tuottaa suunnitelmia toisille harrastajille, työpajoille tai käsityöläisille. Ositetun käsityön valmistaminen voi auttaa ammatinharjoittajia pääsemään suurempiin tuotantosarjoihin ja parempiin tuloksiin taloudellisesti. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 93–94.)

Kojonkoski-Rännälin mukaan ositetun käsityön tekemisen intentioksi eli päämääräksi ja tavoitteiksi voi riittää se, että maailmaan ja materiaan syntyy yhteys elämyksellisesti elimellisellä tasolla. Monesti tämä riittää motivaatioksi käsityön tekemiselle vaikka älyllisen tason yhteys maailmaan voi jäädä vajavaiseksi, kun joku toinen henkilö on suorittanut prosessin henkiset ja älylliset vaiheet (Kojonkoski-Rännäli 1995, 101.) Pöllänen ja Kröger (2000) kertovat ositetulla käsityöllä olevan oma merkityksensä ja paikkansa muun muassa harrastustoiminnassa, kuntoutuksessa ja terapiassa, esine-tarpeen tyydyttämisessä ja hyvien kädentaitojen hankinnassa. Näin ollen ositetun käsityön on katsottu olevan hyväksi muun muassa tuotantoteknologian alkuvaiheessa kun hankitaan käsityöllisiä valmiuksia tai teollisia harrastamiseen liittyviä taitoja. (Kröger & Pöllänen 2005)

Kokonaisen käsityön tekeminen on vaativaa Kojonkoski-Rännälin mukaan. Sen tekeminen vaatii monipuolisia kykyjä ja harjaantuneisuutta tekijältään niin fyysisestä kuin henkisestäkin näkökulmasta katsoen. Tekijällä on oltava luovuutta, ongelmanratkaisutaitoja, materiaalituntemusta, teknisiä taitoja ja päätöksentekotaitoja sekä motorisia taitoja ja pitkäjänteisyyttä. Jos kokonaisen käsityön tekijä haluaa realistia ideat tuotteiksi, on hänen kyettävä tekemään uusi intentio eli päämäärä ja uusi suoritusintentio uusien ideoidensa vaatimalla tavalla. Näin ollen tekijän on siis hallittava tekninen suunnittelu, tekniikat ja itse materiaali. Jos hän ei kykene tällaiseen prosessiin, ei hän Kojonkoski-Rännälin mukaan ole käsityön tekijä, vaan taiteilija. (Kojonkoski-Rännäli 1995, 99–100.)

Ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa painotetaan opiskelijoita omaan suunnitteluun ja omien ideoiden synnyttämiseen sekä osittain myös kokeilevaan työskentelyotteeseen käsityömenetelmien opinnoissa. On tärkeää osata hahmottaa kokonainen käsityöprosessi, vaikkei sitä sellaisenaan ohjaisikaan muille. Meille opetetaan käsityömenetelmistä niin perus-, kuin syventäviäkin tekniikoita ja menetelmiä, joiden jälkeen meillä on mahdollisuus soveltaa niitä työelämän tarpeiden mukaan.

Pedagogisessa ohjaustoiminnassa näkyy kokonaisen käsityöllisen ohjausprosessin kaari, ehkä juuri siksi, että pääpaino on taidon ohjaamisessa ja opettamisessa. Terapeuttisessa ohjaustoiminnassa saattaa korostua ositettu käsityö esimerkiksi siitä syystä, että asiakasryhmät eivät kykene joillain osa-alueilla vastaamaan kokonaisen käsityön edellyttämiin vaatimuksiin. Mielestämme silti molemmat, niin kokonainen kuin ositettukin käsityö,

ovat tärkeitä yksilön hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta, eikä jako luonnollisestikaan mene aina pedagogisen ja terapeutin mukaan. On tärkeää osata arvioida, milloin on mahdollista käyttää kokonaista käsityötä ja milloin ositettua. Ositetun käsityön tekemistä ei pidä pitää alempiarvoisena tekemisenä, sillä sen vaikutukset voivat olla sen tekijälleen yhtä vahvat kuin kokonaisen käsityön tekemisen vaikutukset.

3.3 Ohjaaminen

Punaisena lankana koko opintojemme ajan kulkee ohjaaminen ja siihen liittyvät asiat ja ilmiöt. Opinnoissamme keskitymme sisäistämään ohjausprosessin kulun ja teorian sekä huomioimaan asiakaslähtöisyyden erilaisia menetelmiä ohjatessamme. Ohjausprosessin kokonaisuuden ymmärtäminen, olipa kyseessä sitten käsityö-, ilmaisulliset, tai toiminnalliset menetelmät, ovat tärkeässä asemassa opinnoissamme ja työelämässä.

Rauhalan (1983) mukaan ohjaus ja terapiatoiminnassa on pyrkimyksenä edistää asiakkaan hyvinvointia, elämässä onnistumista ja kehittymistä. Tavoitteena on tukea asiakasta ja hänen kykyään ohjata itseään, turvata hänen autonomiansa. Kyse on siis asiakkaiden elämäntaidollisten ongelmien ja haasteiden ratkomisesta. (Kosonen 2000, 315.)

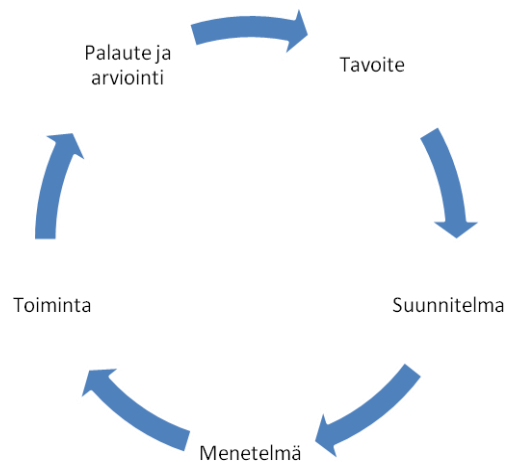
Kalliola, Kurki, Salmi ja Tamminen-Vesterbacka (2010) kertovat ohjaamisen olevan monimuotoista toimintaa, jossa sisältö ja tavoitteet vaihtelevat. Ohjaamista voidaan katsoa määrittävän toimintaympäristön, jossa itse ohjaaminen tapahtuu ja kohderyhmät joiden parissa toimitaan. Ohjaamista ei tule lähestyä vain yksittäisten ohjaustilanteiden näkökulmasta vaan kokonaisvaltaisesti. Ohjaaminen on monimuotoista ja kokonaisvaltaista toimintaa, johon sisältyy vuorovaikutusta, ihmisten kohtaamista, keskustelua, kuuntelua, läsnäoloa ja kasvatuksellista tukea. Ohjaajuuden peruselementeiksi voidaan katsoa kuuluvan itsetuntemuksen, yksilöiden- ja ryhmänohjaamisen taidot, suunnittelun ja oman toiminnan arvioinnin kyvyt, vuorovaikutustaidot ja taito kohdata erilaisia ihmisiä.

Ohjaamiseen kuuluu luonnollisesti erilaiset ohjaustilanteet. Ne sisältävät aina suunnitelman ja tavoitteet toiminnalle. Lisäksi ohjaajan ja ohjattavan välinen suhde näyttelee hyvin suurta roolia ohjaamisessa. Ammatillinen ohjaajuus eroaa muusta ohjaamisesta siten, että kyseessä on ammattiin ja siihen kuuluvien työtehtävien ohjaamista. Siihen koulutaudutaan yleensä osana perustutkintoon liittyviä opintoja. Ohjaajan valmiuksien saavuttaminen on pitkä prosessi ja se tarvitsee tuekseen niin teoriaa kuin käytännön harjoittelua. Näiden perusvalmiuksien päälle on helpompi rakentaa omaa osaamistaan ja ammattitaitoaan. (Kalliola, Kurki, Salmi & Tamminen-Vesterbacka 2010, 8-10, 13.)

Alla esitämme Kalliolan ym. mukaan ohjaamisprosessin kulun (kuvio 4). Ensin ohjaamiselle ja toiminnalle asetetaan tavoite, jonka jälkeen tehdään suunnitelmat tavoitteiden toteutumiseksi. Sitten valitaan menetelmä, jolla haluttuun tavoitteeseen päästään ja sen jälkeen tulee vasta itse toimintaosuus. Palautetta ja arviointia käydään läpi viimeisenä, joiden pohjalta on taas helpompi alkaa asettamaan uusia tavoitteita uudelle toiminnalle. Mie-

lestämme tätä ohjaamisprosessin kehää voi soveltaa ja välillä on tarpeen tehdä muutoksia myös ohjaamisen aikana. Suunnitelmaan voi tulla esimerkiksi tarkennuksia silloin, kun huomataan, että valitulla menetelmällä ei saavutetakaan haluttua tavoitetta. Tällöin on aika paneutua ohjaamisprosessin kulkuun uudestaan ja miettiä tarvittavia muutoksia.

Käsityömenetelmiä ohjatessa ohjaamisprosessin kulku on pääpiirteittäin samanlainen. Otetaan malliesimerkiksi puutyöt, koska juuri siinä ohjaamiseen sisältyy monia eri vaiheita ja lopputulokseen pääseminen vaatii prosessinomaista työskentelyotetta. Puutyössä asetetaan tavoite tai välitavoitteita, joiden toteutumiseen tarvitaan tarkat suunnitelmat. Miten tarvittavia laitteita käytetään, ovatko ideakuvat ja piirustukset laadittu selkeyttämään työskentelyä, onko työskentely turvallista? Voidaan myös pohtia erilaisia menetelmiä, jotka sopisivat mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti halutun lopputuloksen saavuttamiseksi. Tarkkojen suunnitelmien, testausten ja pohdintojen jälkeen on vasta aika itse toiminnalle. Tällä tavoin saadaan aikaan turvallinen, laadukas ja asiakkaan tarpeet huomioon ottava ohjaustilanne. Puutyössä on aika ajoitin tehtävä myös väliarviointia ja välipalautteita, niin ohjaajan kuin ohjattavankin näkökulmasta. Tällä tavoin ohjaamisprosessista tulee antoisa, turvallinen ja kehittävä prosessi. Korostamme käsityön ohjaamisessa juuri sitä, että ohjaamisprosessi on elävä ja vaihteleva. Näin ollen on tarpeen mukautua ja varautua muutoksiin, niin suunnitelmien, tavoitteiden, menetelmien kuin toiminnankin kohdalla. Hyväkin ohjaamisprosessi voi välillä tarvita suunnanmuutosta ja kehittämistä. Tällöin tulee esiin juuri ohjaajan ammattitaito: miten kyetä toteuttamaan tilanteen vaatima muutos asiakastarpeet huomioiden ja ohjaamisen laatu säilyttämisen.

Kuvio 4 Ohjaamisprosessin kulku Kalliolan ym. mukaan (2010, 78)

3.4 Ohjaustoiminnan artonomin osaaminen ja ammattitaito

Osaaminen voidaan ymmärtää monella tavalla. Yksi tapa on ymmärtää osaaminen kykynä yhdistää ammattiin liittyvät tiedot ja taidot tarkoitukseenmukaiseksi kokonaisuudeksi. Osaamisessa yhdistyvät tietojen ja taitojen monipuolinen ja luova käyttö, ajattelun taidot, kyky organisoida työtä ja työskennellä ryhmässä, kyky joustaa ja mukautua muutoksiin, kyky arvioida omaa toimintaa ja osaamista sekä oppia oppimisen taidot. (Sosiaaliportti 2008.)

Sosiaaliportin (2008) mukaan arvoihin ja toimintatapoihin liittyvä osaaminen tarkoittaa työntekijöiden yhteisiä uskomuksia ja arvoja, työkuultuuria ja käyttäytymisnormeja. Työntekijät käyttävät työtehtävissään *työelämäosaamista ja yksilöllistä ammattiosaamista*. Työelämäosaamisella tarkoitetaan kaikessa työssä välttämättömiä, yleisiä tietoja ja taitoja, ja ammattiosaamisella tietystä ammatissa vaadittavia tietoja ja taitoja. (Sosiaaliportti 2008.) Kankaanpää (1997) puhuu *keskeistaidoista*, jossa yhdistyvät mielestämme työelämä- ja ammattiosaaminen. Keskeistaidot ovat sellaisia taitoja, joita tarvitaan yleisimmin työn normaalista kulusta selviytymiseen. Riippuen työstä ne voivat olla työn tekniseen suorittamiseen liittyviä taitoja, kanssakäymistaitoja, sosiaalisia taitoja ja näiden yhdistelmiä. Keskeistaidot tarkoittavat siis jokapäiväisten toimien suorittamista rutiininomaisesti. Rutiini ei tässä yhteydessä tarkoita mitään negatiivista. Nämä useimmiten esiintyvät perustehtävät muodostavat ammattikunnan ammattitaidon ytimen. Ne ovat useimmiten esiintyviä ammattikunnan ydintehtäviä. (Kankaanpää 1997, 22.)

Sosiaalialaa käsittelevän sivuston mukaan työyhteisön yksittäisillä jäsenillä voi kuitenkin olla paljon myös sellaista osaamista, jota ei saada esiin kartoituksilla organisaatioiden tehtäväkuvauksista. Osaamisen kehittämisen kannalta on tärkeää pohtia, kuinka monipuolisesti henkilöstön osaamista halutaan selvittää. Voisi olla hyvä saada tietää se, esimerkiksi millaisia taiteellisia kykyjä, pedagogista osaamista tai tutkimusosaamista työntekijöillä on. Työyksiköissä erityisosaamisia voitaisiin käyttää työntekijäkohtaisten vastuualueiden määrittelyssä. Työyhteisön toiminta monipuolistuisi valitsemalla esimerkiksi musiikki- tai liikuntavastaava, käynnistämällä kuvataide-, kirjallisuus- tai muisteluryhmiä asiakkaille. (Sosiaaliportti 2008.) Tämä on merkittävä, huomioon otettava asia ajatellen juuri ohjaustoiminnan artonomin osaamista, joka voi joskus jäädä huomioimatta sosiaalialan työympäristöissä.

Kysyimme kyselyssä vastaajilta heidän mielipiteitään omasta osaamisestaan ja käytimme tässä yhteydessä usein termiä ammattitaito. Kankaanpään (1997) mukaan ammattitaito kuvailee työvoiman tosiasiallisia kykyjä ja valmiuksia toimia. Tämä ei riipu siitä, miten kyvyt ja valmiudet on hankittu tai onko niitä muodollistettu tutkinnoilla. Ammattitaitoa ei voida tätä syystä pitää pysyvänä ominaisuutena. (Kankaanpää 1997, 21.) Varsinkin nykyisessä, alati muuttuvassa työelämässä edellytetään päivitettyä osaamista, ja tällöin ammattitaito kehittyy kaiken aikaa. Tämä kuitenkin edellyttää nykyisin juuri kouluttautumista kiristyvästä kilpailusta johtuen.

Ammattitaitoa voidaan pikemminkin kuvata työprosessin sisäisinä suhteina, joihin liittyy aina ristiriitoja ja jännitteitä. Nämä ristiriidat ja jännitteet koskevat työn ja työntekijöiden todellisen ammattitaidon välistä suhdetta. Aina työntekijät eivät osaa tai hallitse kaikkea tietoa ja taitoa, jota heiltä odotetaan tai sitten heidän tietojaan ja taitojaan ei osat hyödyntää halutulla tavalla. Ammattitaito elää siis kaiken aikaa muutoksessa. Yksilötasolla ammattitaito merkitsee osaamista sillä tavalla, jolla se näkyy henkilön toiminnassa. Ammattitaitoa voidaan todistaa tarkastelemalla työn tulosta ja tapaa suorittaa työ. Tällä tavalla tarkasteltuna ammattitaito liittyy suoraan konkreettiseen toimintaan. Käsitteessä siis korostuu käytännön toiminta: siihen liittyy toiminta, toimija ja toiminnan tulos. Ammattitaitoa ei voi erottaa työpaikasta eikä työtehtävästä. ”Olla ammattitaitoinen on siis sama asia kuin olla taidokas jossakin tehtävässä tai tehtäväjoukossa jossakin työpaikassa.” (Kankaanpää 1997, 21.) On siis olennaista kysyä *mitä laista* osaamista kyseisen työn tekeminen edellyttää tietyssä toimintaympäristössä.

Suomalainen työelämä on elänyt murroksessa jo pitkään ja se muuttuu ja kehittyy kaiken aikaa. Muutoksen aiheuttajaksi mainitaan Kankaanpään (1997) mukaan talouden ja informaatiovirtojen globalisoituminen, kova kilpailu, uusi teknologia ja uudet organisointitavat. Työmarkkinat ovat nykyisin kilpailukenttä, jolla työvoima kamppailee paremmista työpaikoista markkinoiden asettamilla säännöillä.

Kankaanpää (1997) sanoo, että työnantaja ei aina välttämättä pidä kiinni omista tosiasiallisista tarpeistaan eikä kiinnitä huomiota koulutuksen sisältöön, vaan tekee valintansa selvitettyään saatavilla olevien työnhakijoiden keskinäisen paremmuuden. Työmarkkinoille pyrkivän tulisi siis huomioida, mitä ja miten muu työvoima itseään työnantajille myy. Tämä on varteen otettava seikka mietittäessä, miten ohjaustoiminnan artonomit tulisivat paremmin tunnetuiksi työmarkkinoilla erityisosaamisestaan. Nummi ja Ojala (2008) esittävät opinnäytetyössään, että ohjaustoiminnan ala on heikosti tunnettu ja vaikeasti määritettävissä, ja saattaa tämän vuoksi rajata työllistymismahdollisuuksia. Millä me siis myisimme osaamistamme?

Tiia Sipilainen (2009) käsittelee opinnäytetyössään muuttuvan työelämän haasteita ohjaustoiminnan osaamiselle ja toteaa, että yhteiskunnan muutoksien yleiset vaikutukset ohjaavat myös työelämän vaatimusten kiristymistä ja kilpailuvalttina on tällöin laadukas korkeakoulujärjestelmä. Työn kehittäminen edellyttää siis koulutuksen kehittämistä, johon mekin tällä työllä pyrimme. Sipilainen (2009) sanoo, että olennaisinta ei ole tiedon varanto, vaan kyky uusiutua, innovoida ja oppia.

Sipolaisen (2009) opinnäytetyöstä selviää työnantajien antama arvotus ohjaustoiminnan artonomin osaamisen eri osa-alueille. Erittäin tärkeänä **teoreettisen tiedon ja taitotiedon** alueella työelämän edustajat pitivät erityisryhmien tuntemusta ja ryhmän käyttäytymisen ymmärtämistä. Kärkipäässä olivat myös ensiaputaidot, työturvallisuus ja materiaalien ja niiden työmenetelmien tuntemus. Vastauksista kävivät ilmi myös edellytykset kuntoutukseen liittyvästä osaamisesta. Ohjaustoiminnan artonomeilta edellytettiin myös melko yksimielisesti organisointitaitoja ja/tai ihmisten tai tehtävien

johtamisen taitoa. Taidehistorian tuntemusta ja taidekasvatusosaamista sen sijaan pidettiin vaihtelevasti arvossa, mutta 69 % vastaajista arvioi sen kuitenkin tärkeäksi.

Ohjaustoiminnan artonomin *kyvykkyyden ja taidokkuuden kokeminen* työelämän edustajien mukaan oli Sipolaisen (2009) tutkimuksessa seuraavanlainen: sosiaaliset taidot arvostetaan korkeimmalle, ja tämän alle kuuluivat kyky toimia erilaisten ihmisten kanssa, yhteistyötaidot, tunneälykyys ja tilanneherkkyys. Ohjaustaitoja pidettiin tärkeinä, ja nämä pitivät sisällään toiminnan ja menetelmien ohjeistuksen, ohjauksen ja ryhmänhallinnan. Keskimäärin erittäin tärkeänä ohjaustoiminnan artonomin kannalta pidettiin innovatiivisuutta ja ideointikykyä. Edellisiin liitettävä asia luovuus oli työelämän edustajien mukaan ohjaustoiminnan artonomin erityisosaamista. *Menetelmäosaamisesta* hyviä kädentaitoja ja käsityömenetelmien ohjausta piti arvossa 93 % vastaajista ja kuten tämän opinnäytetyön alussa jo mainittiin, pidettiin tätä osa-aluetta artonomin keskeisimpänä osaamisalueena. Tärkeinä mainittiin kuitenkin myös suullinen ilmaisua ja esiintymistaitoa.

Ohjaustoiminnan artonomin *suunnittelu- ja kehittämisaamisen* alueessa korkealle arvostettiin asiakastarpeiden arviointitaitoa, palveluhallukkuutta ja kykyä kehittää omaa osaamista. Erityisosaamiseksi tällä alueella määriteltiin muun muassa prosessin arviointi- ja kehittämistaidot ja ohjaussuunnitelmien tekeminen. *Persoonallisista valmiuksista* arvostettiin oma-aloitteisuutta ja kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Oman persoonan käyttöä työvälineenä pidettiin niin ikään tärkeänä. Epävarmuuden ja muutoksensietokyky sekä stressihallinta ja joustavuus olivat myös arvostettuja asioita. (Sipolainen 2009.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämä luku käsittelee tutkimuksen toteutusta. Siinä esitellään kyselytutkimus ja perustelut sen käytölle sekä sähköisen kyselyjärjestelmän käyttö, tutkimuksen eteneminen ja se, kuinka aineistoa analysoitiin.

Kohderyhmäksemme valikoitui vuosina 2007–2011 valmistuneet ohjaustoiminnan artonomit (AMK). Tämä ryhmä sen vuoksi, että aikaisemmissa opinnäytetyöissä kohderyhmä ylsi pääsääntöisesti vuoteen 2007 asti.

4.1 Kyselytutkimus

Opinnäytetyössämme käytämme tiedonhankintamenetelmänä kyselyä, joka tunnetaan yhtenä survey-tutkimuksen menetelmänä. Termi tulee englanninkielestä ja siinä kerätään aineisto standardoidusti kyselyyn, haastattelun ja havainnoinnin avulla. Tässä tiedonhankintamenetelmässä kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen perusjoukosta. Termi standardoituus tarkoittaa sitä, että esitetty kysymys on kysyttävä kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavoin. Surveyn avulla kerättävä aineisto käsitellään yleensä kvantitatiivisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 182–183.)

Päädyimme valitsemaan tutkimusmenetelmäksi kyselyn. Sen etuina Hirsjärven ym. (2004) mukaan voidaan pitää mahdollisuutta kerätä laajaa tutkimusaineistoa. Tällöin tutkimukseen voidaan saada paljon vastaajia ja kysyä monia asioita. (Hirsjärvi ym. 2004, 184.) Oma kyselymme tehtiin sähköisessä muodossa sähköpostikyselynä, koska se on tehokas, tutkijan aikaa ja vaivannäköä säästävä menetelmä.

Käytimme opinnäytetyömme kyselyn toteuttamiseen Webropol-ohjelmistoa 1.0. Sen avulla kyselyn saa muotoiltua, testattua ja lähetettyä vastaajille. Webropol mahdollistaa tulosten analysoinnin, taulukoinnin, raportoinnin ja arkistoinnin. Emme voineet lähettää kyselyä kaikille valmistuneille, koska kaikkien sähköpostiosoitteet eivät toimineet tai olleet voimassa. Oletimme, että juuri sähköisesti kerättävä aineisto on vastaajille vaivattomin tapa vastata ja meille myös kätevin tapa raportoida saadut vastaukset.

Webropol on selaimella käytettävä sovellus, joka mahdollistaa tiedonkeruun sähköisesti. Webropolilla on toimipisteet Suomen lisäksi Ruotsissa, Saksassa, Iso-Britanniassa, Singaporessa ja Indonesiassa. Lisäksi Webropolilla on itsenäisiä jälleenmyyjä useilla muilla markkina-alueilla. Webropol on käytössä laajasti niin Euroopan kuin Aasiankin yliopistoissa. Webropolia käyttää 40 000 henkilöä 2000 organisaatiossa Suomessa ja maailmalla. Webropol kertoo sivuillaan omaksi missiokseen työyhteisön tukemisen ja auttamisen keräämään tietoa sidosryhmiltään ja jalostamaan kerätty tieto ymmärrykseksi ja osaamiseksi helpolla ja hausalla tavalla. (Webropol, yritys 2010.)

Kyselymme rakentui monivalinta-, asteikko- ja avoimista kysymyksistä. Avoimissa kysymyksissä Hirsjärven ym. (2004) mukaan esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vastausta varten. Monivalintakysymyksissä taas valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen esitetään avoin vaihtoehto, jonka avulla mahdollistetaan sellaisten näkökulmien esiin tuominen, joihin tutkija ei ole osannut varautua. Asteikkokysymyksissä esitetään väittämiä, joista vastaaja valitsee sen, miten voimakkaasti hän on samaa mieltä esitetyn väittämän kanssa. (Hirsjärvi ym. 2004.)

Osaan kysymyksistä teimme vastaamisen pakollisiksi, jotta saisimme luotettavaa vertailutietoa tutkimuksemme ydinasioista. Kyselymme rakentui eri osioista: **taustatiedot, koulutusta ja työelämää koskevat tiedot, käsityömenetelmiä koskevat tiedot ja koulutuksen kehittämistä koskevat tiedot**. Jaottelua teimme siksi, jotta ne johdattelisivat vastaajaa miettimään vastauksiaan loogisesti asiakokonaisuudesta toiseen. Osaltaan tämän jaottelun syntymiseen vaikuttivat aikaisempien opinnäytetöiden kyselyiden rakenteet. Tämä siksi, että saisimme vertailukelpoista tietoa aikaisempiin opinnäytetöihin nähden.

Monivalintakysymyksiä käytimme mitatessamme taustatietoja sekä koulutusta ja työelämää koskevia tietoja. Niiden tavoitteena oli muodostaa profiilintia tutkittavasta ryhmästä. Näistä vastauksista pystyimme havainnollistamaan saadut tulokset numeerisesti. Käsityömenetelmiä tutkittaessa käytimme sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä. Käsityömenetelmi-

en käytön määrän ja oman osaamisen arvioinnissa käytimme monivalinta-vaihtoehtoja ja avointen kysymysten avulla halusimme saada tarkempaa ja syvällisempää tietoa käsityömenetelmien käytön haasteista ja hyödyllisyydestä. Jotta kyselytutkimuksemme ei jäisi liian pinnalliseksi, laadimme aluksi runsaasti avoimia kysymyksiä. Jouduimme kuitenkin karsimaan niitä, sillä niihin vastaaminen ja vastausten analysointi olisi ollut liian työlästä ja aikaa vievää.

4.2 Kyselytutkimuksen kulku

Aloitimme kyselyn tekemisen miettimällä kysymyksiä, jotka vastaisivat asettamiimme tutkimuskysymyksiin ja opinnäytetyömme tavoitteisiin. Osa kysymyksistä on vastaavia aikaisempien opinnäytetöiden kanssa, jotta saisimme vertailukelpoista tietoa ohjaustoiminnan koulutusohjelmalle. Aloitimme tutustumisen Webropol-ohjelmistoon ja teimme sillä helppoja ja yksinkertaisia kysymyksiä, joihin vastasimme aluksi itse. Tämän jälkeen halusimme testata kyselyn toimivuutta luokkakavereillamme. Tällöin kyselymme oli saanut melkein jo virallisen muotonsa ja luokkakavereiltamme saimme vielä lisää palautetta sekä kehitysideoita kyselyn muokkaamiseen. Hirsjärven ym.(2004) mukaan lomakkeen testaamisessa voidaan monia näkökohtia tarkistaa ja kysymysten muotoilua korjata varsinaista tutkimusta ajatellen. Lisäksi hyvästä kyselylomakkeesta tulisi lähetekirjelmässä nousta esiin kyselyn tarkoitus, tärkeys ja vastaamisen merkitys. (Hirsjärvi ym. 2004.)

Luokkakavereiltamme saatujen testivastausten avulla testasimme myös Webropol-ohjelmiston beta-raportoinnin perusteita ja tutustuimme tarkemmin sen suomiin mahdollisuuksiin vastausten raportoinnissa ja taulukoinnissa. Näiden testausten myötä olimme luottavaisempia vastaanottamaan opinnäytetyömme kyselyn viralliset vastaukset.

Ennen kyselyn lähettämistä jouduimme kuitenkin etsimään 2007–2011 valmistuneiden sähköpostiosoitteet, joiden kohdalta ne vielä puuttuivat. Tämä tapahtui soittamalla kyseisille henkilöille ja kysymällä lupaa saada lähettää linkki kyselyyn sähköpostitse. Yllätyimme siitä, kuinka vastaanotettavaisia ja avuliaita jo valmistuneet ohjaustoiminnan artonomit olivat. Saimme paljon kannustusta ja kiitosta tutkittavasta aiheesta, jopa henkilökohtaisten sähköpostiviestien välityksellä.

Kyselyn lähetimme 3.3.2011 ja se sulkeutui 21.3.2011. Tällä aikavälillä lähetimme kyselystä myös niin sanotun karhukirjeen, jossa ystävällisesti pyysimme saada vielä vastaamattomilta vastaajilta heidän panoksensa koulutusohjelman kehittämiseen. Vastausten saamisen jälkeen arkistoimme kyselyn ja aloimme tutkia saatuja tuloksia beta-raportoinnin avulla.

4.3 Aineiston analysointi

Pirkko Anttilan mukaan kyselyt ovat taloudellinen tapa kerätä tietoa suurelta joukolta ihmisiä mutta tällöin myös kyseltävän tiedon määrä on rajoittunut. Kyselyn etuina voidaan pitää sen antamaa tieto- ja intimitet-

tisuoja vastaa näkökulmasta. Koottua tietoa käsitellään usein numeerisesti ja sitä on käsiteltävä puhtaana tutkijan tulkinnoista. (Anttila 1996, 238.) Meidän tutkimukseemme sisältyy silti tulkinnan tekoa ja johtopäätöksiä ja näin ollen se ei vastaa aivan Anttilan käsitystä kvantitatiivisen tutkimuksen tekemisestä.

Yleisimmin kyselytutkimus on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, jossa sovelletaan tilastollisia menetelmiä. Aineistot rakentuvat pääosin luvuista ja numeroista, joita on mitattu. Vaikka kysymykset ovat sanallisia, esitetään vastaukset numeroin. Syventäviä ja täydentäviä tietoja voidaan antaa sanallisesti silloin, kun numeroin esittäminen on epäkäytännöllistä. Samassa tutkimuksessa voidaan hyödyntää kumpiakin tapoja, niin kvantitatiivista kuin kvalitatiivista. On sanottu, että määrällisellä tutkimuksella tavoitetaan yleisiä käsityksiä ja laadullisilla mennään syvällisemmälle tasolle. Tilastollisillakin menetelmillä päästään kuitenkin myös yksityiskohtiin. Sanallisia vastauksia voi olla parempi analysoida kvalitatiivisilla menetelmillä, mutta niitä voidaan tiivistää numeerisilla keinoilla. Olennaisinta on valita tarkoitusta vastaavin menetelmä sen tutkimiseen, mistä on kiinnostunut. (Vehkalahti 2008, 13.)

Aineistoa voidaan analysoida monin eri tavoin. Pääperiaatteena valitaan analyysitapa, joka tuo parhaiten vastauksen asetettuun ongelmaan tai tutkimustehtävään. Analyysitapoja voidaan jäsentää karkeasti. *Selittämiseen* pyrkivässä analysointitavassa käytetään useimmiten tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa. *Ymmärtämiseen* pyrkivässä lähestymistavassa käytetään kvalitatiivista analyysia ja päätelmien tekoa. Nämä ovat kuitenkin käytännön tutkimustyössä esillä usein rinnakkain. (Hirsjärvi ym. 2004, 212–213.)

Opinnäytetyömme kyselyssä on havaittavissa niin kvantitatiivista kuin kvalitatiivisia piirteitä. Määrällisesti tutkimme muun muassa vastaajien työllistymistä ja vertaamme sitä aikaisemmissa opinnäytetöissä esitettyihin tuloksiin. Lisäksi tutkimme saamiamme keskiarvoja ammattitaidosta ja käsityömenetelmien käytöstä. Laadullista tutkimusta teemme analysoidessamme saamiamme avoimia vastauksia. Olemme myös ristiintaulukoineet muutamia kysymyksiä, joiden myötä pohdimme pedagogisen ja terapeutin ohjaustoiminnan artonomin profiilia alaluvussa 5.6. Pääpaino opinnäytetyössämme on kuitenkin esittää saadut vastaukset mahdollisimman tarkasti numeerisesti erilaisten havainnollistavien kuvioiden avulla. Näin annamme lukijalle mahdollisimman tarkan ja oikean kuvan käsittelemistämme aihealueista ja saamistamme vastauksista.

Aineiston analysoinnin ja luotettavuuden kannalta kyselyn haittoina Hirsjärven ym. (2004) mukaan voidaan pitää sitä, että tutkija ei voi varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkittavaan asiaan. Ei ole myöskään selvää, kuinka onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat olleet. Lisäksi ei voida tietää, kuinka hyvin vastaajat ovat selvillä aihealueesta, josta kysymyksiä esitettiin. Myös hyvän lomakkeen laatiminen vaatii tutkijalta tietoja ja taitoja. Vastaamattomuus voi nousta joissakin tapauksissa harmillisen suureksi. (Hirsjärvi ym. 2004, 184.)

5 TULOSTEN ANALYSOINTI

Tässä luvussa esittelemme kyselystä saamamme tulokset. Olemme pyrkineet esittämään ne niin taulukoin kuin sanallisen esityksen muodossa. Prosenttiluvut olemme muuttaneet kokonaisluvuiksi, jotta tulosten lukeminen olisi vaivattomampaa. Kysymyksissä, joissa vastaajat saivat mahdollisuuden vastata useampaan kysymykseen, olemme käyttäneet sanaa maininta, joka antaa paremman kuvan saaduista tuloksista. Tulosten tulkintaa ja johdopäätöksiä lisää luvussa 6.

Saimme kaikkien 131 vuosien 2007–2011 syksyllä valmistuneen yhteystiedot. Sähköpostiosoitteita saimme 112, joista käytössä olevia oli 107. Kyselyymme vastasi näistä 72 henkilöä. Kyselymme vastausprosentti on siis 67 % ja kyselymme kattaa 55 % kaikista 131 valmistuneesta.

5.1 Vastaajien taustatiedot

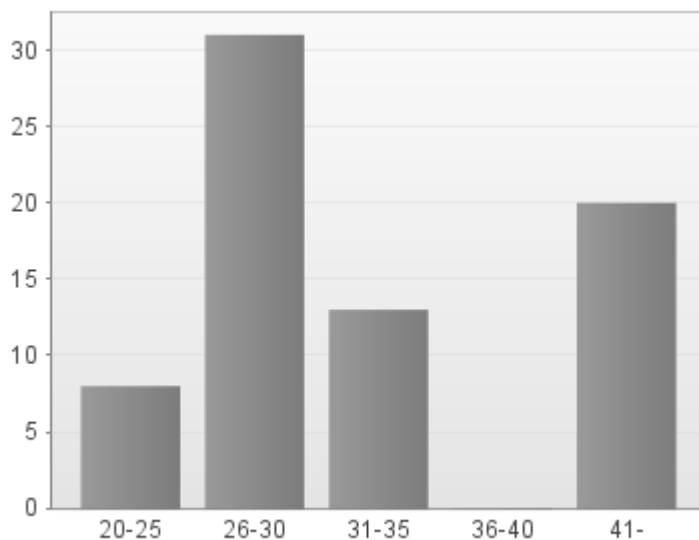
Kysyimme taustatietona kyselymme vastaajilta sukupuolta ja ikää.

Sukupuoli

Vastaajista 1 (1 %) oli miehiä ja 71 (99 %) naisia.

Ikäjakauma

Ikäjakaumassa suurin osa vastaajista, 31 (43 %) oli 26–30- vuotiaita. Seuraavaksi eniten oli 41-vuotiaista ylöspäin olevia vastaajia 20 kpl (28 %), 31–35- vuotiaita oli 13 (18 %). Ikäryhmästä 36–40-vuotiaat ei ollut yhtään vastaajaa.

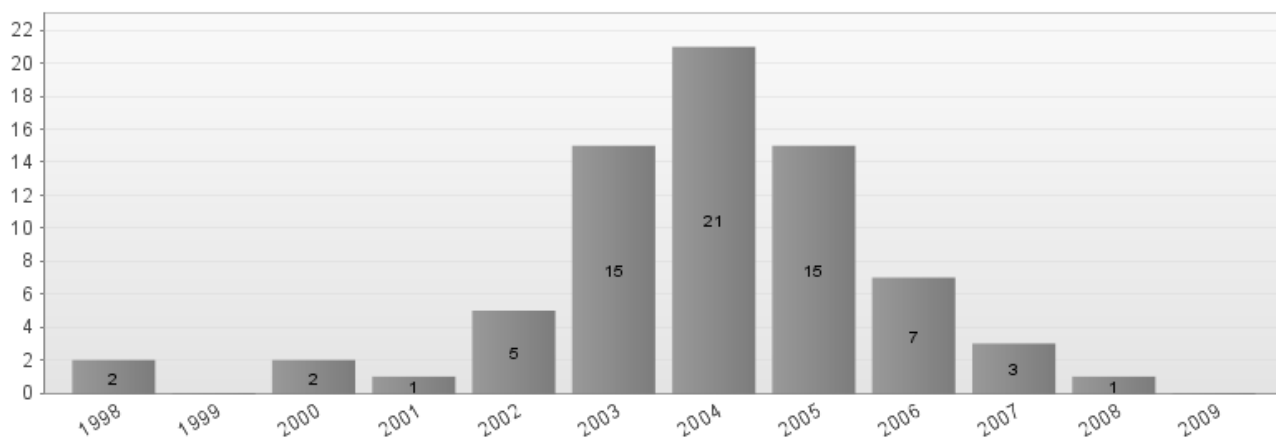

Kuvio 5 Vastaajien ikäjakauma

5.2 Koulutusvalinnat

Opintojen aloitusvuosi

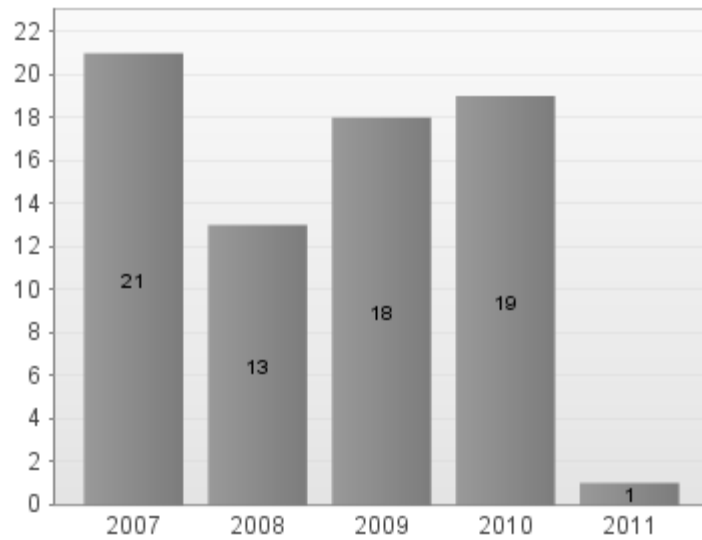
Kysyimme vastaajilta myös opintojen aloitusvuotta, jolloin saimme tietoa opintojen kestosta. Vastaajat olivat jakaantuneet vaihtelevasti aloitusvuoden perusteella jopa kymmenen (10) vuoden aikajanelle. Eniten vastaajista, 21 (29 %) oli aloittanut opintonsa vuonna 2004. Seuraavaksi eniten 15 (21 %) oli sekä 2003 että 2005 aloittaneissa. Vuonna 2006 aloittaneita oli 7 (10 %), vuonna 2002 aloittaneita 5 (7 %), vuonna 2007 aloittaneita 3 (4 %), vuosina 2000 ja 1998 kumpanakin 2 (3 %) ja vuosina 2008 ja 2001 kumpanakin 1 (1 %).

Kuvio 6 Vastaajien opintojen aloitusvuosi

Opintojen valmistumisvuosi

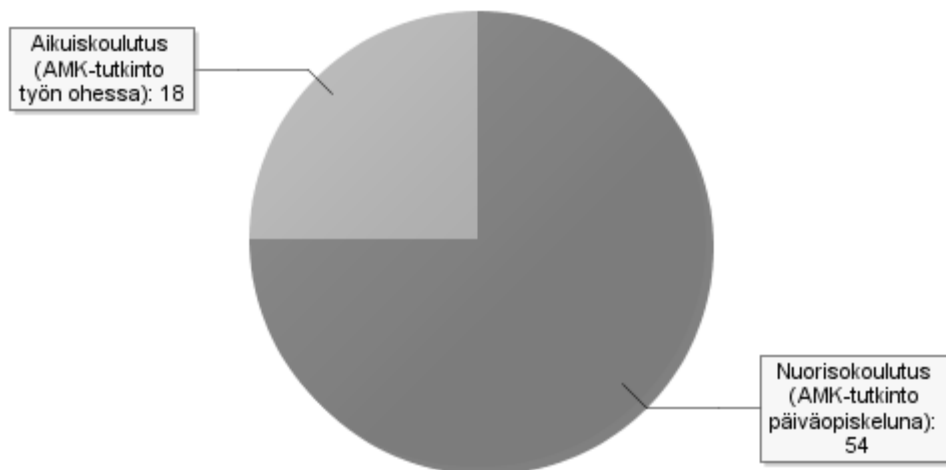
Valmistumisvuosi oli jakautunut vastaajien kesken viidelle vuodelle. Suurin osa vastaajista, 21 kpl (29 %) oli valmistunut vuonna 2007. Vuodelta 2010 valmistuneita oli 19 (26 %) ja miltei yhtä paljon, 18 kpl (25 %) vuodelta 2009. Vuodelta 2008 valmistuneita oli 13 (18 %) ja vuodelta 2011 valmistuneita 1 (1 %).

Kuvio 7 Vastaajien valmistumisvuosi

Koulutusmuoto

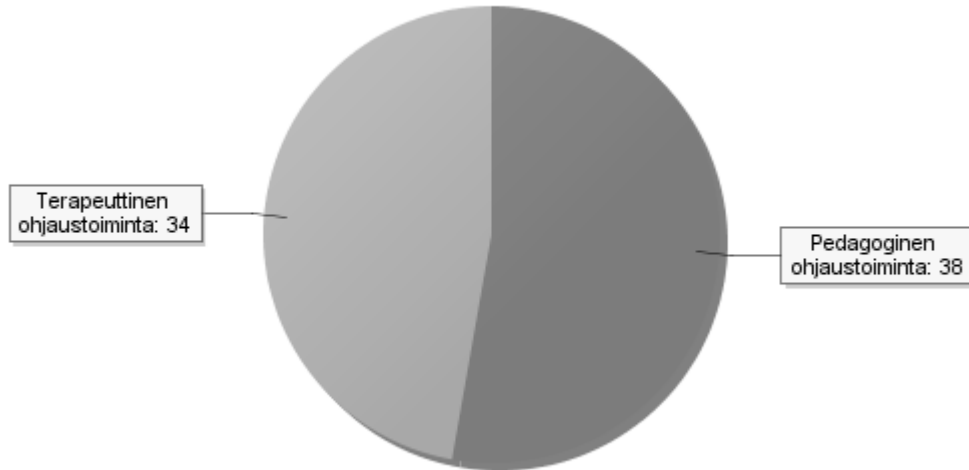
Nuorisokoulutuksesta (AMK-tutkinto päiväopiskeluna) valmistuneita oli enemmistö, 54 kpl (75 %). Aikuiskoulutuksesta (AMK-tutkinto työn ohessa) oli valmistunut 18 (25 %).

Kuvio 8 Koulutusmuoto

Pääainevalinnat

Vastaajat olivat jakautuneet melko tasapuolisesti pääainevalinnoissa; pedagogisen ohjaustoiminnan oli valinnut pieni enemmistö, 38 (53 %) ja terapeuttisen ohjaustoiminnan 34 (47 %).

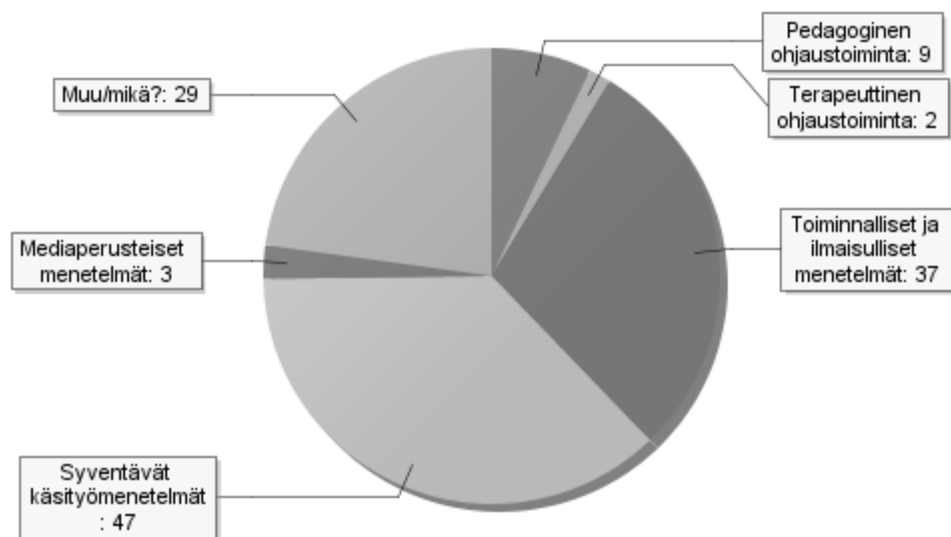

Kuvio 9 Pääainevalinnat

Sivuainevalinnat

Sivuainevalinnoissa korostuu syventävien käsityömenetelmien osuus. Syventävät käsityömenetelmät oli sivuaineekseen valinnut enemmistö vastanneista, 47 (37 %). Toiminnalliset ja ilmaisulliset menetelmät oli seuraavaksi suosituin, sen oli valinnut vastaajista 37 (29 %). Kolmanneksi eniten vastaajista, 29 (23 %) oli valinnut sivuaineekseen jonkin Hamkin yhteisestä tarjonnasta tai kokonaan muusta koulusta. Avomissa vastauksissa oli mainittu muun muassa seuraavia opintoja: kasvatustieteen perusopinnot, retkeily- ja urheilutoiminta, kuntoutus, osallistava monikulttuurinen työ, yrittäjyys, draamakasvatuksen perusteet, tekstiili, seikkailukasvatus, erityispedagogiikan perusopinnot, toimintakykyä edistävä moniammatillinen työ, taidehistoria ja kuvataideopinnot.

Pedagogisen ohjaustoiminnan oli sivuaineekseen vastaajista valinnut 9 (7 %), mediaperusteiset menetelmät 3 (2 %) ja terapeuttisen ohjaustoiminnan 2 (2 %).

Kuvio 10 Sivuainevalinnat

5.3 Työelämätiedot

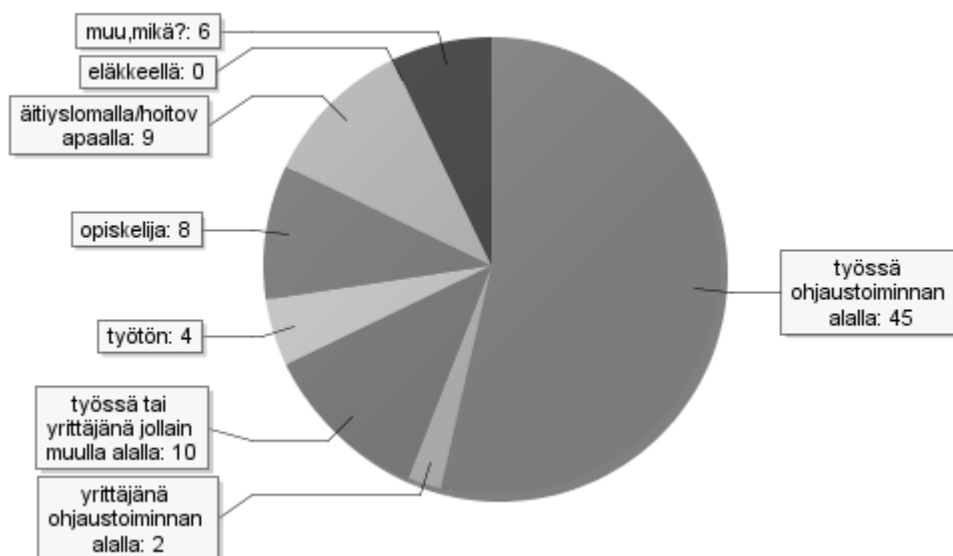
Työllistyminen

Kysyimme vastaajilta heidän työllisyystilannettaan ja sijoittumista ohjaustoiminnan eri aloille.

Kysymykseen työllisyystilanteesta vastasivat kaikki 72 vastaajaa. Vastaajista suurin osa, 45 (54 %) oli työssä ohjaustoiminnan alalla, lisäksi yrittäjänä ohjaustoiminnan alalla oli 2 (2 %). Työttömänä ilmoitti vastaajista olevansa 4 (5 %).

Ohjaustoiminnan alan jälkeen vastaajista 10 (12 %) ilmoitti olevansa työssä tai yrittäjänä jollakin muulla kuin ohjaustoiminnan alalla. Vastaajista 9 (11 %) oli äitiyslomalla tai hoitovapaalla, opiskelijoita oli 8 (10 %).

Avoimen vastauksen oli antanut 6 (7 %), joista ilmeni seuraavanlaista: keikkatyö päiväkodissa opiskelun ohella, työllistetty palkkatuella kulttuurialalle, sijaisopettaja, johtaja lastensuojelulaitoksessa, vastaava teatteri-ilmaisun ohjaaja.

Kuvio 11 Vastaajien työllistyminen

Ohjaustoiminnan alalle työllistymättömyyden syyt

Kysyimme vastaajilta syytä siihen, miksi he eivät olleet työllistyneet juuri ohjaustoiminnan alalle. Vastaajiin lukeutuu niin työttömiä, hoitovapaalla olevia kuin muilla aloilla työskenteleviä. Kysymykseen vastasi 25 vastaajaa. Vastauksista nousee esiin *ohjaustoiminnan alan huono tuntemus työmarkkinoilla, töiden määräaikaisuus, työkokemuksen puute ja huono työtilanne sekä tutkinnon epäpätevyys sosiaali- ja terveysalalla.*

Huono työtilanne. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma on hyvin vieras valtaosalle työnantajista.

Koulutuksen heikko tunnettuus, tutkinnon epäpätevyys sosiaalialalla (=hakemiini töihin palkattiin usein sosionomi) ja ylipäätään huono työtilanne.

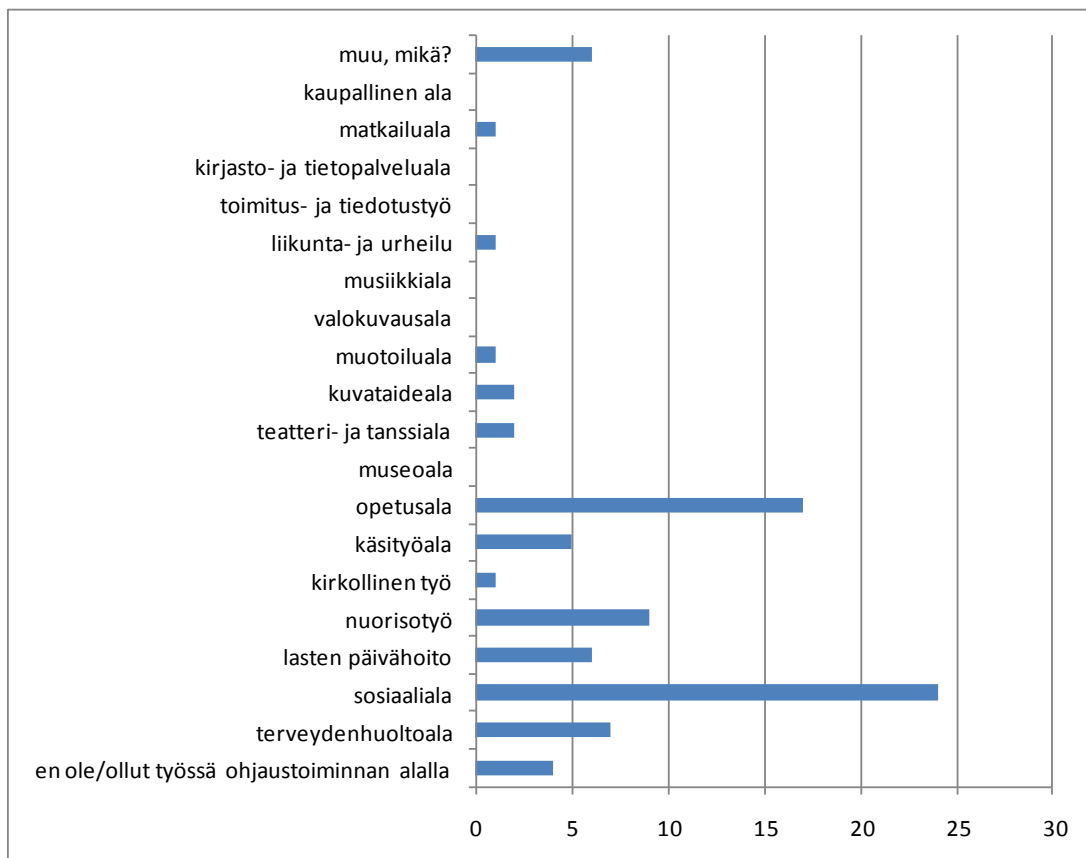
Vaikea saada töitä terveys- ja sosiaalialalta, jossa monet mahdolliset työpaikat alallamme ovat. Monissa ohjaajan paikoissa vaaditaan terveyden- ja sosiaalialan peruskoulutus. Olen kyllä valmistumisen jälkeen ollut sijaisena ja määräaikaisena ja pian on tiedossa toistaiseksi voimassa oleva sopimus, mutta puoli vuotta olen ollut työttömänä.

Ohjaustoiminnan koulutusta ei valitettavasti täälläpäin tunneta, eikä alan työhaastatteluihin pääse koulutuksesta kertomaan väärän tutkintonimikkeen vuoksi. Ikävä kyllä.

Työn jakautuminen aloittain

Tämän kysymyksen kohdalla tarkoitamme ammattialoja, jotka olemme poimineet Työ- ja elinkeinotoimiston luokitukselta. Katsoimme näiden alojen sopivan ohjaustoiminnan ammattialoiksi. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2008.)

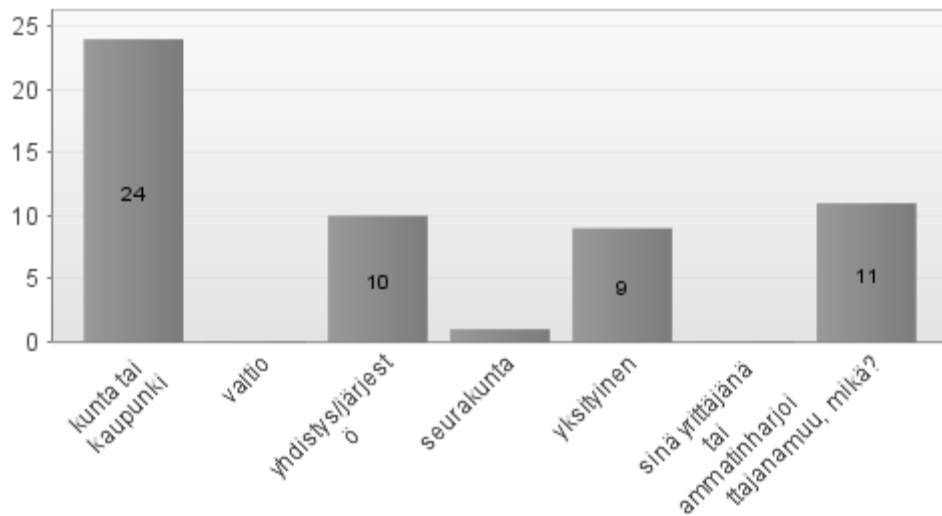
Kysymykseen ohjaustoiminnan alalla työskentelevistä vastasi 56 vastaajaa. Jakautuminen oli seuraavanlainen: vastaajista eniten, 24 (43 %) ilmoittaa työllistyneensä sosiaalialalle. Seuraavana tulee opetusala, johon oli työllistynyt vastaajista 17 (30 %). Nuorisotyössä oli vastaajista 9 (16 %), terveydenhuoltoalalla 7 (13 %), lasten päivähoidossa 6 (11 %), samoin muu/mikä- kohtaan olivat avoimen vastauksen antaneet 6 (11 %) ja niistä nousivat esiin seuraavat: työllistämisala, tutkimustyö, erityisammattikoulu, työpajatoiminta, koululaisten iltapäivätoiminta, kulttuuriala.

Kuvio 12 Työn jakautuminen aloittain

Työnantaja

Seuraavaksi kysyttiin työnantajaa ja tähän oli vastannut 55 vastaajaa. Eniten vastauksia, 24 (44 %) oli kohdassa kunta tai kaupunki. Seuraavaksi tuli vastausvaihtoehto muu/mikä, jonka oli vastaajista valinnut 11 (20 %). Tässä kohden mainittiin työnantajana kuntayhtymä, säätiö, oppilaitos, koulutuskuntayhtymä, yhtä aikaa töissä sekä kunnalla että valtiolla.

Kuvio 13 Valmistuneiden työnantajat

Tehtävä ja ammattinimikkeet

Kysyimme vastaajien tehtävä/ammattinimikettä heidän työpaikassaan. Kysymykseen vastasi 56 vastaajaa. Vastausten kirjo on laaja, mutta suurin nimikeryhmä on erilaiset ohjaaja-nimikkeet 35 kpl, joista pelkällä ohjaaja-nimikkeellä työskentelee 8.

Muita ohjaaja-nimikkeitä olivat seuraavat:

- viriketoiminnan ohjaaja (3)
- nuoriso-ohjaaja (2)
- toiminnanohjaaja (2)
- päivätoiminnan ohjaaja (2)
- kehitysvammaisten ohjaaja (1)
- kouluohjaaja (1)
- nuorisokodin ohjaaja (1)
- erityislasten aamu- ja iltapäiväkerhon ohjaaja (1)
- leikkitoiminnan ohjaaja (1)
- lastenohjaaja (1)
- luovan toiminnan ohjaaja (1)

vastaava ohjaaja (1)
vastaava nuoriso-ohjaaja (1)
vastaava teatteri-ilmaisunohjaaja (1)
iltapäivätoiminnan vastuuhjaaja (1)
vapaa-ajanohjaaja (1)
ammattityönohjaaja (1)
ammattiohjaaja (1)
työpajaohjaaja (1)

tekstiiohjaaja (1)
asumispalveluohjaaja (1)
iltapäivätoiminnan ohjaaja (1)

Lisäksi on erilaisten opettajien nimikeryhmä, jossa on 9 vastaajaa:

opettaja (1)
suunnittelijaopettaja (1)
sivutoiminen tuntiopettaja (1)
erityislastentarhanopettaja (1)
tuntiopettaja (1)
aineenopettaja (1)
sijaisopettaja (1)
ammattillinen erityisopettaja (1)
kädentaitojen tuntiopettaja (1)

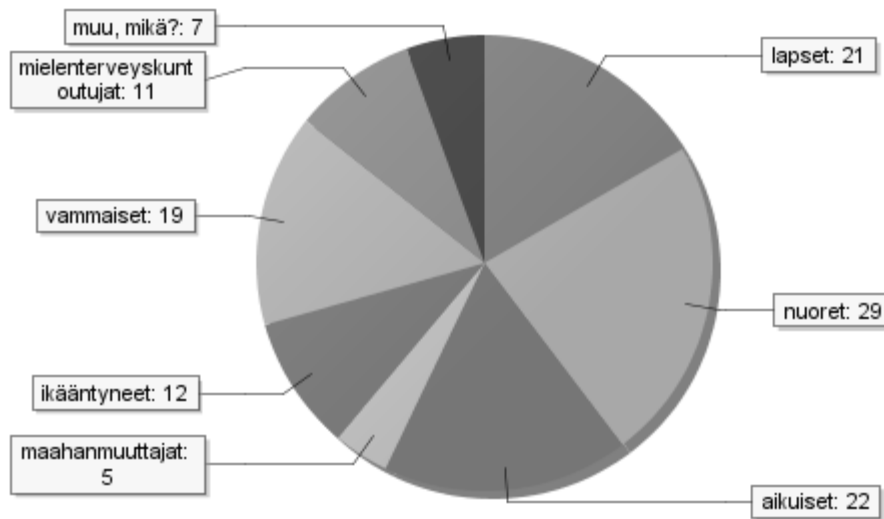
Lastenhoitaja-nimikkeellä työskentelee vastaajista 2. Lisäksi on 10 erilais-
ta, ryhmittelemätöntä tehtävänimikettä:

erityiskouluttaja
nuorisoasiainsihteeri
iltapäivätoiminnan koordinaattori
johtaja
näyttelysihteeri
ohjelmapalveluvastaava
palvelukoordinaattori
yksilövalmentaja
projektisuunnittelija
tutkimusassistentti

Vastaajista 3 ilmoittaa olevansa useammassa kuin yhdessä työpaikassa
ja/tai heillä on useampi tehtävänimike.

Asiakasryhmät

Kysymykseen asiakasryhmästä vastasi 56 vastaajaa. Asiakasryhmät, joiden parissa vastaajat työskentelevät jakaantuvat seuraavanlaisesti: nuorten parissa työskentelee vastaajista 29 (23 %), aikuisten parissa 22 (17 %), lapsien parissa 21 (17 %), vammaisten parissa 19 (15 %), ikääntyneiden parissa 12 (10 %), mielenterveyskuntoutujien parissa 11 (9 %), maahanmuuttajien parissa 5 (4 %). Lisäksi avoimen vastauksen on antanut 7 vastaajaa (6 %): kehitysvammaiset, vanhukset, aivohalvauspotilaat ja sotainvalidit, erityisopiskelijat, perheet.

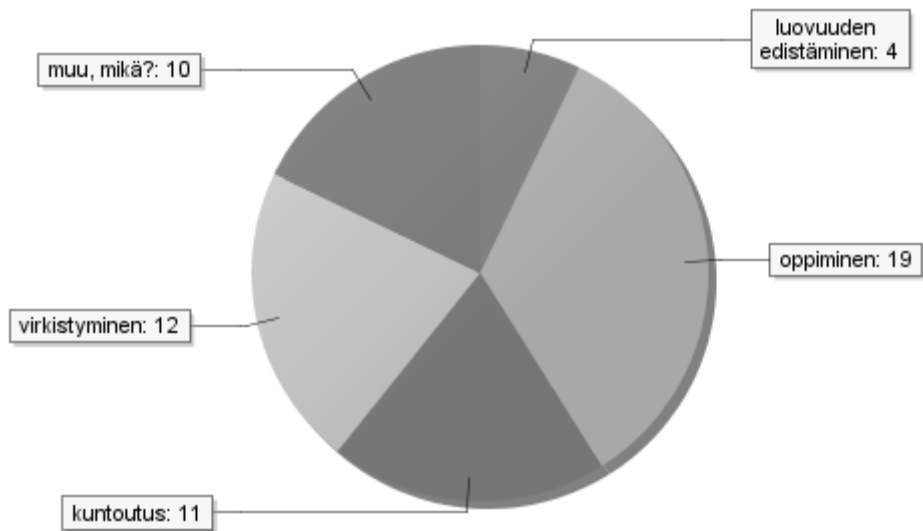
Kuvio 14 Asiakasryhmät, joiden parissa vastaajat työskentelevät

Työn keskeinen tavoite

Kysyimme vastaajilta heidän keskeisintä aluettaan työssä. Keskeiset alueet pohjautuvat ohjaustoiminnan koulutusohjelman keskeisiin aihealueisiin. Kysymykseen vastasi 56 vastaajaa.

Oppimisen mainitsi keskeisimmäksi 19 vastaajaa (34 %), virkistymisen 12 (21 %), kuntoutuksen 11 (20 %), luovuuden edistämisen 4 (7 %).

Muu/mikä kohtaan oli avoimen vastauksen antanut 10 vastaajaa (18 %): työllistäminen, työssä tukeminen, lasten hoito, asiakkaan tulevaisuuden suunnitelmien selkiytyminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen, onnistuminen, näyttelyiden järjestäminen, asiakaspalvelutyö, lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen, turvallisen ympäristön tarjoaminen lapselle, opetuksen tukitoiminta, nuoren työelämään/koulutukseen pääsy, kasvatus.

Kuvio 15 Työn keskeisin tavoite

5.4 Käsityömenetelmät

Halusimme saada vastaajilta tarkempaa ja yksityiskohtaisempaa tietoa siitä, ovatko he käyttäneet työssään opetustarjonnassa olleita käsityömenetelmiä ja kuinka usein.

Asteikko oli seuraava:

- 1=en ole käyttänyt
- 2= olen käyttänyt hyvin harvoin
- 3= käytän joskus
- 4= käytän melko usein
- 5= käytän paljon

Menetelmät	1	2	3	4	5	vastausten määrä
mosaiikkityö	23	7	18	3	2	53
luova askartelu	11	6	13	15	10	55
paperi- ja pahvityö	11	10	14	13	7	55
metallityö	43	7	3	0	1	54
puutyö	27	16	6	1	3	53
keramiikka	31	10	11	1	1	54
punonta	29	9	13	2	0	53
kankaankuviointi	10	5	21	8	11	55
huovutus	14	8	15	10	8	55
ompele	16	10	20	5	4	55
nahkatyö	43	5	5	1	0	54
värjäys	29	9	10	3	3	54

kirjansidonta	36	9	5	1	3	54
kirjonta	39	8	4	2	2	55
emalityö	49	2	1	0	2	54
kudonta	35	8	6	4	2	55
solmeilu	35	6	4	6	3	54
pajutyöt	39	9	4	1	1	54
massatyö	16	7	17	9	4	53
valutyöt	45	3	5	1	0	54
kivityöt	48	2	4	0	0	54

Kuvio 16 Käsityömenetelmien käytön määrä

Taulukosta käy ilmi, että vastausten määrä on hieman vaihdellut, mikä voi vaikuttaa myös vastausten vertailtavuuteen. Katsomme kuitenkin, että tämä ei ole haitannut vastausten laatuun oleellisesti, vaan olemme saaneet selville käsityömenetelmien työssä käytön jakautumisen. Vastauksia vertailtaessa on huomioitava, että osa menetelmistä saattoi jakautua niin paljon kuin vähän käytettyihin menetelmiin.

Paljon käytetyistä menetelmistä nousi neljä ylitse muiden: kankaankuviointi (11 mainintaa), luova askartelu (10 mainintaa), huovutus (8 mainintaa) ja paperi- ja pahvityö (7 mainintaa). Punonta, nahkatyö, valutyöt ja kivityöt eivät saaneet yhtään mainintaa.

Melko usein käytettyjä menetelmiä ovat seuraavat: luova askartelu (15 mainintaa), paperi- ja pahvityö (13 mainintaa), huovutus (10 mainintaa), massatyö (9 mainintaa) ja kankaankuviointi (8 mainintaa). Metallityö, emalityö ja kivityöt eivät saaneet yhtään mainintaa.

Joskus käytettyjen menetelmien neljä eniten mainintoja saanutta ovat: kankaankuviointi (21 mainintaa), ompelu (20 mainintaa), mosaiikkityö (18 mainintaa) ja massatyö (17 mainintaa). Vähiten mainintoja sai emalityö (1 maininta).

Hyvin harvoin käytetyiksi menetelmiksi nousivat seuraavat menetelmät: Puutyö (16 mainintaa) ja keramiikka, ompelu ja paperi- ja pahvityö (jokainen 10 mainintaa).

Menetelmiksi, joita ei ole käytetty työssä mainittiin seuraavia: emalityö (49 mainintaa), kivityöt (48 mainintaa), valutyöt (45 mainintaa) ja nahkatyö sekä metallityö (molemmat 43 mainintaa). Vähiten mainintoja sai kankaankuviointi (10 mainintaa) sekä luova askartelu ja paperi- ja pahvityö (molemmat 11 mainintaa). Tämä osoittaa vastausten jakautumisen loogisuuden, sillä tässä osiossa vähiten mainintoja saaneet menetelmät saivat eniten kannatusta paljon käytetyissä menetelmissä.

Oma osaaminen käsityömenetelmissä

Seuraavaksi halusimme saada selville ohjaustoiminnan koulutusohjelmasta valmistuneiden oman osaamisen käsityömenetelmissä. Jokainen menetelmä oli saanut 72 mainintaa, sillä tähän kysymykseen pystyivät vastaamaan myös ne, jotka eivät ole olleet alan töissä tai ovat työttömänä.

Asteikko oli seuraava:

1= minulla ei ole tietoja ja taitoja

2= minulla on vähäiset tiedot ja taidot

3= minulla on tyydyttävät tiedot ja taidot

4= minulla on hyvät tiedot ja taidot

5= minulla on erinomaiset tiedot ja taidot

Menetelmät	1	2	3	4	5
mosaiikkityö	1	5	17	37	12
luova askartelu	0	2	15	35	20
paperi- ja pahvityö	0	4	21	30	17
metallityö	16	23	18	13	2
puutyö	4	30	20	15	3
keramiikka	0	25	25	19	3
punonta	0	10	31	23	8
kankaankuviointi	0	3	11	38	20
huovutus	1	2	11	39	19
ompelu	3	14	18	20	17
nahkatyö	29	14	16	9	4
värjäys	5	19	22	23	3
kirjansidonta	12	17	18	14	11
kirjonta	18	19	22	8	5
emalityö	37	14	8	11	2
kudonta	20	16	18	8	10
solmeilu	13	20	13	20	6
pajutyöt	13	20	22	12	5
massatyö	2	9	17	38	6
valutyöt	34	19	11	7	1
kivityöt	52	8	8	4	0

Kuvio 17 Oman osaamisen arvio käsityömenetelmissä

Menetelmät joista valmistuneet kertovat omaavansa **erinomaiset tiedot ja taidot** on seuraavat: kankaankuviointi ja luova askartelu (molemmat 20 mainintaa), huovutus (19 mainintaa) ja paperi- ja pahvityö sekä ompelu (molemmat 19 mainintaa). Metallityö ja emalityö saivat vähiten mainintoja (molemmat 2 mainintaa).

Hyvät tiedot ja taidot omataan seuraavissa menetelmissä: huovutus (39 mainintaa), massatyö ja kankaankuviointi (molemmat 38 mainintaa), mosaiikkityö (37 mainintaa) ja luova askartelu (35 mainintaa). Vähiten mainintoja sai kirjonta ja kudonta (molemmat 8 mainintaa).

Menetelmät, joista omataan **tydyttävät tiedot ja taidot**: punonta (31 mainintaa), keramiikka (25 mainintaa), värjäys, kirjonta ja pajutyöt (jokainen 22 mainintaa). Vähiten mainintoja sai emalityö (8 mainintaa).

Vähäiset tiedot ja taidot omataan seuraavissa menetelmissä: puutyö (30 mainintaa), keramiikka (25 mainintaa), metallityö (23 mainintaa), solmeilu ja pajutyöt (molemmat 20 mainintaa). Vähiten mainintoja sai luova askartelu ja huovutus (2 mainintaa).

Seuraavista menetelmistä **ei omata tietoja ja taitoja**: emalityö (37 mainintaa), nahkatyö (29 mainintaa), kudonta (20 mainintaa) ja kirjonta (18 mainintaa). Luova askartelu, paperi- ja pahvityö, keramiikka, punonta ja kankaankuviointi eivät saaneet ollenkaan mainintoja. Näin ollen voidaan olettaa että niistä omataan tietoja ja taitoja.

Työelämässä hyödylliseksi koettu käsityöosaaminen

Esitimme vastaajille avoimen kysymyksen hyödyllisestä käsityöosaamisesta työssä, ja pyysimme perusteluja vastaukselle. Tähän kysymykseen vastasi 49 vastaajaa.

Noin puolessa vastauksista mainittiin jollakin tavalla asiat **luovuus, taitojen soveltaminen, kohderyhmät, luova askartelu ja askartelu**:

Luovasta askartelusta on paljon hyötyä ---

Askartelutaidot, nimenomaan paperista ja kierrätysmateriaaleista (mitä kaapista löytyy). Kekseliäisyys kuinka niitä voidaan käyttää luovasti. Tätä kai voidaan sanoa luovaksi askarteluksi.

Olen kokenut työssäni erittäin tärkeäksi osata soveltaa erilaisia käsityömenetelmiä.---Erityisen tärkeää on luova askartelu---

Monipuolisuus ja taito yhdistellä tekniikoita.

Sovlettavien materiaalien ja työvälineiden etsintä ja kehittäminen; asiakaslähtöisyys siinä, kuinka jotakin tekniikkaa tai materiaalia käyttää ja toteuttaa kulloisenkin kohderyhmän taidoille sopivaksi -> luovaa ongelman ratkaisua ja työtapojen ”tuotekehittelyä”, soveltamista.

Sellaisten menetelmien hallinta, mitkä on helppo muuntaa eri kohderyhmille soveltuviksi.

---ideointi, rohkeus, ennakkoluulottomuus. Kyllä vaan, nämä ovat käsityöosaamista ja ovat monipuolisen tekemisen edellytyksiä.

Menetelmiin liittyen vastauksissa tulivat monesti esille (osittain edelliseen liittyen) myös seuraavat seikat: **helppous, nopeus, muokattavuus, materiaalilähtöisyys, halpa hinta ja riippumattomuus erityistiloista ja välineistä.**

Yksinkertaiset ja helposti sovellettavat, muokattavat työt ja tekniikat.

Olen keskittynyt taitoihin, jotka eivät vaadi tiloilta ja/tai työvälineiltä paljon vaan joita voi ohjata ”missä vaan”.

Materiaalilähtöinen ideointi (jossa on pitänyt huomioida myös rajallinen käytössä oleva aika ja tietysti kohderyhmä)

Sellaiset käsityömenetelmät, mitkä ovat melko yksinkertaisia eivätkä sisällä monia työvaiheita ja ovat nopeita.

Helpoista ja halvoista-/kierrätysmateriaaleista/luonnonmateriaaleista tehdyt työt.

mihin on helppoa ja halpaa saada tarvikkeita ja mikä ei vaadi hurjan paljon etukäteisvalmisteluja---

Pienet, nopeasti toteutettavat kädentaidot ovat olleet kaikista hyödyllisimpiä.

*Edellä mainittujen asioiden toteuttamiseen liittyi omaan osaamiseen kuuluva **monipuolisten taitojen ja laajan tietoperustan hallinta sekä oma harrastuneisuus:***

Kaikenlaisesta käsityöosaamisesta on ollut etua---Käsillä tekeminen on kuitenkin eduksi, oli tekniikka mikä tahansa---

Monipuolinen ja syventynyt, asiasta täytyy tietää paljon, koska opiskelijat kyselevät.

Opintojen lisäksi elinikäisellä kiinnostuksella ja harrastuneisuudella kädentaitoihin on ollut suuri merkitys, koska se on tuonut varmuutta ja rohkeutta ideointiin sekä soveltamiseen.

ylipäänsä kaikista käsityömenetelmistä on ollut hyötyä, varsinkin lasten kanssa työskennellessä on tärkeää että osaa ja tietää miten tekniikoissa voi soveltaa tai oikaista tai korjata jos jokin menee pieleen.

*Yksittäisistä, erityisen hyödyllisistä menetelmistä luovan askartelun lisäksi nousevat vastauksissa pääsääntöisesti muun muassa esille **kankaanpaino- ja värjäys, paperityö, ompelu, kudonta, tekstiilityö ja huovutus:***

---kankaanpaino, kudonta, huovutus, paperityö

Paperityöt ja paperiaskartelutaidot---

kankaanpainanta, koska kaikki pystyy tekemään jonkinlaista painantaa, vaikka olisi halvaantunut toinen puoli.

Myös kankaanpaino, keramiikka, huovutus ja värjäys, joita voi tehdä myös pienemmässä mittakaavassa ja ovat helposti sovellettavissa---

kudonta, koska siinä opitut asiat ovat sovellettavissa muissa käsityömenetelmissä

---kaikki tekstiiliin liittyvä osaaminen on minulle tärkeää. Työssäni kaikkein tärkeimmät käsityöhön liittyvät asiat ovat olleet osata ompeluun ja kudontaan liittyvät asiat!!! Kudonta ja ompelu ovat työtehtäviä, joita opiskelijamme voivat koulun jälkeen käyttää hyödyksi, jopa voi olla työllistymiseen vaikuttavat asiat!

Työelämässä vähiten hyödyllinen käsityöosaaminen

Esitimme niin ikään avoimen kysymyksen sellaisesta käsityöosaamisesta, josta on ollut vähiten hyötyä työelämässä ja perustelun tälle. Tähän kysymykseen vastasi 48 vastaajaa.

*Suurimmassa osassa vastauksia toistuvat **erikoistyöskentelytilojen ja työvälineiden puute, kalliit materiaalit, työn vaativuus ja teknisyyt sekä työn pitkä kesto. Erityisesti tässä yhteydessä mainitaan muun muassa metalli- ja muut kovaa työstöä vaativat materiaalit.***

Työ mikä tarvitsee erikois tiloja/välineitä, esim.metallityö

Vaikeat, haastavat ja sinnikästä harjoittelua vaativat työt, jotka vaativat paljon kallista välineistöä.

kaikki sellainen käsityötoiminta, missä joutuu käyttämään paljon aikaa tai kalliita /erityismateriaaleja on ollut poissa laskuista: asiakkailta ei ole varaa eikä ajallisia resursseja tällaisiin ohjauksiin

motorisesti haastavat tai pitkäkestoiset tekniikat

Kalliita ”erikoismateriaaleja” ei ole juuri tullut käytettyä.

mosaiikki-, emali-, valu, massa, kivityöt ovat menetelmiä joita en pysty hyödyntämään nykyisessä työssäni asiakkaiden kanssa. Työmenetelmien vaikeus asiakkaiden tasoon nähden sekä työtilat ja rajalliset välineet.

Suurten töiden suunnitteluja tekeminen. käsityöosaaminen, joka vaatisi koneita tai kemikaalien käyttöä esim. emalityöt, puutyöt, keramiikkakin. Erityistekniikoiden hallinta ei käytännössä tarpeellista: yksinkertaiset ohjeet ja kädentaidot eniten käytössä.

Suurimmat haasteet käsityömenetelmien ohjaamisessa

Kysyimme valmistuneilta avoimena kysymyksenä sen, mitä haasteita heidän mielestään työelämässä nousee esiin juuri käsityömenetelmien ohjaamisessa. Avoimen kysymyksen avulla halusimme saada henkilökohtaista ja tarkkaa tietoa siitä, mitä kukin vastaaja kokee suurimmaksi haasteekseen työelämässä. Vastauksia saimme 50 kappaletta. Useimmissa vastauksissa toistuivat samat pääkohdat, jotka olemme alle nostaneet esiin. Näitä pääkohtia ovat: ***budjetti ja resurssien käyttö, asiakasryhmien taitotaso ja erilaisuus, oma osaaminen, asiakaslähtöinen käsityöohjaaminen ja työelämään soveltaminen, innostaminen ja motivointi*** sekä muutamia yksittäisiä, esille nousseita asioita.

Budjetti ja resurssien käyttö

Se, ettei ole hyviä materiaaleja ja muita resursseja. Lapsille olisi mukava järjestää vaikka mitä kadentaitojen tekemistä, mutta materiaalien oston ei ole rahaa ja tilanteeseen tarvitsemaa henkilökuntaa tarpeeksi.--

--valmius maksaa ohjauksista ja materiaaleista käypä korvaus

Asiakasryhmien taitotaso ja erilaisuus

Asiakaskunta on hyvin haasteellista. Vaatisi melkein pä yksilöllistä ohjaamista, mutta ryhmäkoot saattavat olla isojakin

Asiakkaillani on erittäin usein huono näkö, kuulo, hienomotoriikka ja yleensäkin alentunut toimintakyky. Välillä on vaikea keksiä heille tekemistä kädentaitojen parista, koska mielestäni kaikilla käsityö- ja askartelutuotteilla pitää olla jokin rationaalinen funktio. Muuten ikääntyneet kokevat ne usein lapsellisiksi ja turhiksi.

Oma osaaminen

Omassa työssäni pitää osata paljon erilaisia tekniikoita. Monipuolisuuden lisäksi, koska opetan toisia pitää myös osata asiansa.

se, että hallitset itse tekniikan niin, että voit soveltaa menetelmää ja ratkaista ongelmia

--syvällisen tiedon ja osaamisen puute tietyistä menetelmästä. Tietoa on kyllä pintapuolisesti monesta, mutta on epävarmuus niiden ohjaamisessa, kun taitoja ei ole ehtinyt syventää.

Asiakaslähtöinen käsityöohjaaminen ja työelämään soveltaminen

--työtapojen ja ohjeiden soveltaminen asiakkaalle sopiviksi.

--mukavien ja asiakkaille sopivien töiden kehittäminen ettei aina tulisi tehtyä niitä samoja hyväksi havaittuja juttuja

Innostaminen, motivointi

--Asiakkaitten innostaminen käsitöitten tekoon.--

innostaminen toimintaan, kun kyse päihde- ja mielenterveyskuntoutujista

--Olen sellaisella alalla, jossa nuorilla ei ole motivaatiota tehdä mitään.

Yksittäisiä, esille nousseita asioita

Haasteita on aika vähän, kun tekeminen on sellaista, että se on asiakkaiden toiveiden mukaista ja vastaa hyvin heidän taitotasoonsa.--

Työturvallisuus, joka riippuu tosin kohderyhmästä.

--osallistujien toive saada nopeasti paljon valmista, keskittymiseen ja pitempiaikaiseen tekemiseen ei nykyisin useinkaan ole aikaa ja mahdollisuutta (kansalaisopistoissakin mieluiten viikonlopun lyhytkurseja, ei pitkäaikaista taidon kehittymistä)

--Ei tiedetä, mitä laadukas ohjaaminen vaatii myös materiaaleilta.

Ehkä se, että myyntiin menevien tuotteiden laatu pitäisi olla tasaista ja jokainen tekijä tuottaa omanlaista kädenjälkeä – toisaalta se on myös hyvä asia, että persoonallisuus näkyy...

--satunnaisesti myös työkavereiden tietämättömyys kädentaidoista ja epäinnostunut suhtautuminen rajoittavat kädentaitojen ohjaamista.

Tiedonhankinta

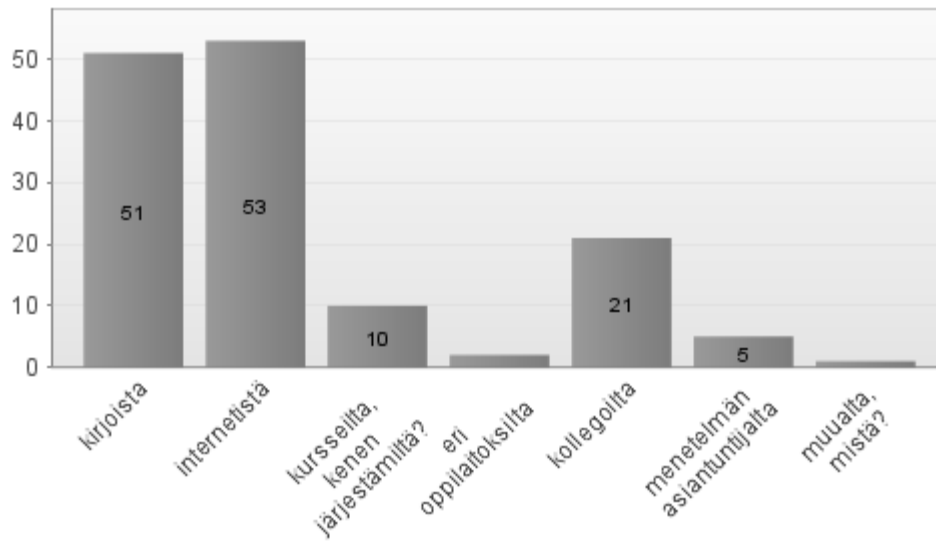
Halusimme selvittää, mikä on työelämässä toimivan ohjaustoiminnan artonomin ensisijainen tiedonhankinnan lähde, sillä oletamme että joudumme hankkimaan paljon erilaista tietoa, koskien niin asiakasryhmiä, menetelmiä kuin käsityöosaamistakin. Tähän kysymykseen kehoitimme vastaajia valitsemaan korkeintaan kaksi sopivinta vaihtoehtoa. Vastauksia saimme 71 kappaletta ja mainintoja 143 kappaletta.

Eniten tietoa hankitaan internetistä (37 %), seuraavana tiedonhankintalähteenä käytetään kirjoja (36%), kolmanneksi suosituin tiedonhankintalähde ovat kollegat (15%). Myös kursseilta haetaan tietoa (7%) ja menetelmän asiantuntijoilta (3%), eri oppilaitoksista (1%) ja muualta, mistä (1%).

Tiedonhankinnan merkitys ja oman osaamisen jatkuva päivittäminen on erityisen tärkeää.

Kysyimme kenen järjestämiltä kursseilta vastaajat hakevat tietoa, saimme seuraavia mainintoja: paikallinen kansalaisopisto, taitokeskus, kansalaisopistot, Valamo, Kankaanpää, Kankaanpääopisto, työväenopisto/yrittäjät, Elina Saari (huovutus), Maarit Humalajärvi (luovat käsityöt).

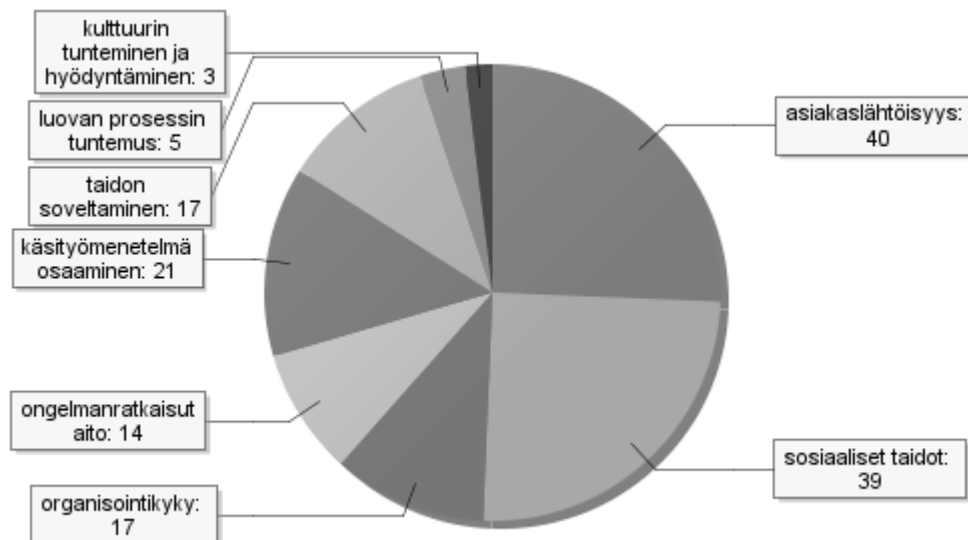
Muualta, mistä- vaihtoehto sai seuraavan maininnan: alan lehdistä

Kuvio 18 Ensijainen tiedonhankinnan lähde

Osa-alueiden hallinta

Tavoitteenamme oli saada myös tietoa siitä, minkä ohjaustoiminnan koulutusohjelman osaamistavoitteista valmistuneet kokevat hallitsevansa parhaiten. Valitsimme näihin ohjaustoiminnan osaamistavoitteisiin vain osan, keskeisimmin esillä olevat osaamisen-alueet käsityöosaamisen näkökulmastamme. Kehotimme jokaista vastaajaa valitsemaan korkeintaan kaksi parhaiten hallitsemaansa aluetta. Tämä siksi, että saisimme selkeimmin esille sen, mitkä osa-alueet ovat vahvimmin hallinnassa. Saimme kaikilta mainintoja tähän kysymykseen eli yhteensä 72 vastausta.

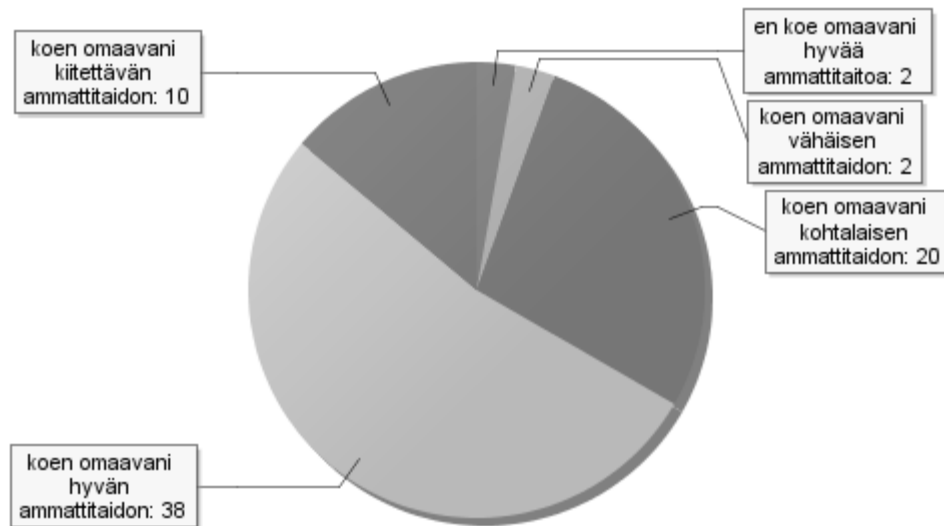

Kuvio 19 Osa-alue, jonka vastaajat kokevat hallitsevansa parhaiten

Kuvio 15 todentaa sen, että parhaiten hallitaan asiakaslähtöisyyden osa-alue (26 %) ja vain yhden maininnan erolla toiseksi parhaiten hallitaan sosiaaliset taidot (25 %). Kolmanneksi parhaiten hallitaan käsityömenetelmäosaaminen (13 %). Sen jälkeen taidon soveltaminen ja organisointikyky (molemmat saivat 11 %). Ongelmanratkaisutaito sai kolmanneksi vähiten mainintoja (9 %) ja toiseksi vähiten luovan prosessin tuntemus (3 %) ja heikoiten hallitaan kulttuurin tunteminen ja hyödyntäminen (2 %).

Ammattitaito käsityöohjaamisessa

Tämän kysymyksen avulla saimme tiedon siitä, kuinka ammattitaitoiseksi jokainen valmistunut kokee itsensä juuri käsityöohjaamisessa. Eniten mainintoja sai vastausvaihtoehto **koen omaavani hyvän** ammattitaidon (53%), seuraavaksi eniten sai **koen omaavani kohtalaisen ammattitaidon** (28%) ja kolmanneksi eniten sai vastausvaihtoehto **koen omaavani kiitettävän ammattitaidon**(14%). Vähiten mainintoja sai **koen omaavani vähäisen ammattitaidon** ja **en koe omaavani hyvää ammattitaitoa** (molemmat 3 %).

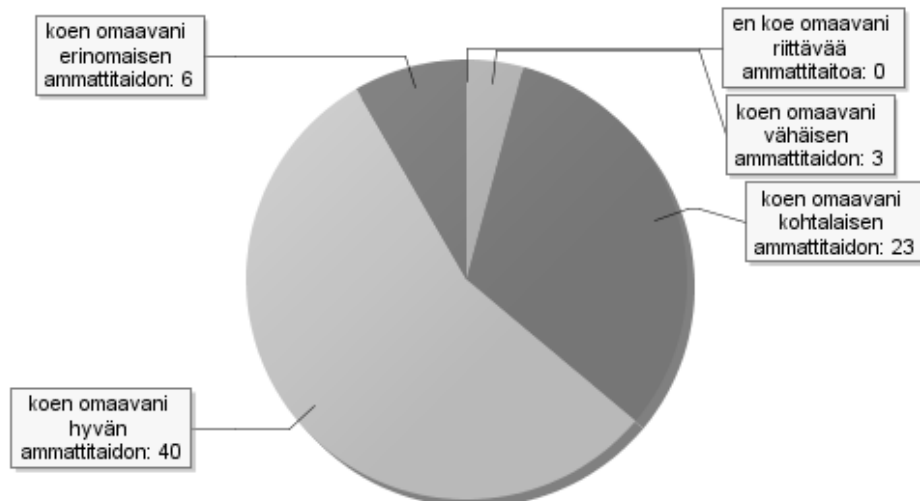

Kuvio 20 Käsityön ohjaamisen ammattitaito

5.5 Koulutuksen tuottamat valmiudet

Kysyimme vastaajilta heidän omaa kokemustaan koulutuksesta saadusta ammattitaidosta käsityömenetelmien ohjaajana. Kysymykseen vastasivat kaikki 72 vastaajaa.

Erinomaisen ammattitaidon kokee saaneensa vastaajista 6 (8 %), enemmistö vastaajista, 40 (56 %), kokee saaneensa hyvän ammattitaidon. Kohtalaiseksi ammattitaitonsa määrittelee vastaajista 23 (32 %) ja vähäiseksi 3 (4 %).

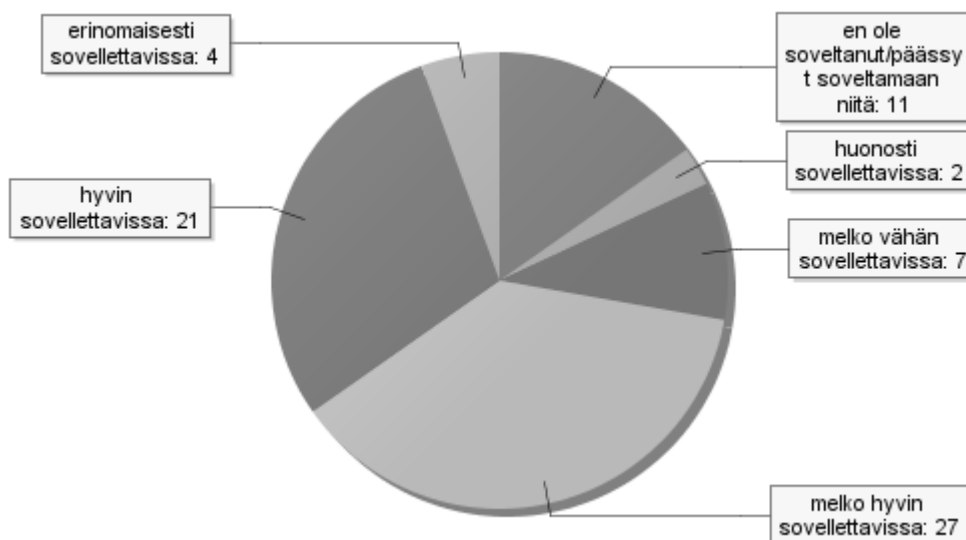
Kuvio 21 Koulutusohjelman antama ammattitaito käsityön ohjaamiseen

Käsityömenetelmien sovellettavuus työelämään

Seuraavassa kysymyksessä halusimme selvittää, kuinka hyvin vastaajat kokivat opittujen käsityötaitojen olevan sovellettavissa työelämään. Kysymykseen vastasi 72 vastaajaa.

Vastaajista 27 (37 %) oli sitä mieltä, että käsityötaidot ovat melko hyvin sovellettavissa ja 21 (29 %) vastasi käsityötaitojen olevan hyvin sovellettavissa. Erinomaisesti sovellettavissa käsityötaidot olivat neljän (6 %) mielestä.

Vastaajista 11 (15 %) ei ollut soveltanut/päässyt soveltamaan käsityötaitojaan lainkaan, melko vähän sovellettavissa käsityötaidot olivat seitsemän (10 %) mielestä ja huonosti sovellettavissa kahden (3 %) mielestä.

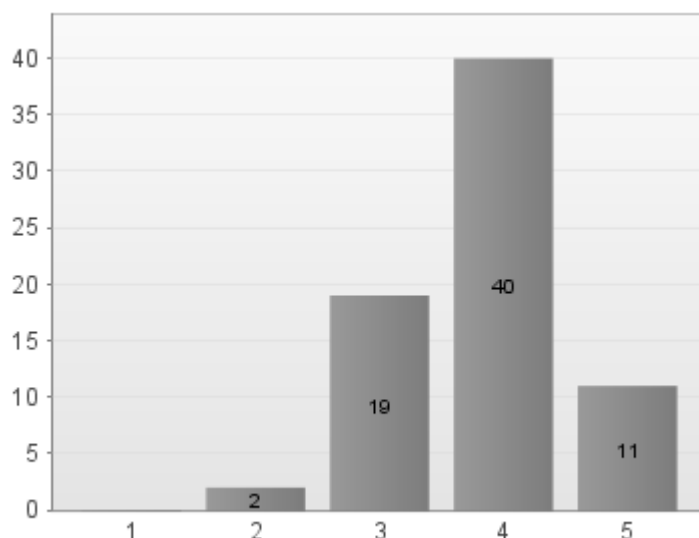

Kuvio 22 Käsityömenetelmien sovellettavuus työelämään

Yleisarvosana ohjaustoiminnan käsityömenetelmien opetukselle

Halusimme vastaajien arvioivan ohjaustoiminnan koulutusohjelman käsityön opetusta kokonaisuutena. Kysymykseen vastasivat kaikki 72 vastaajaa. Arvosana-asteikolla 5 on paras arvosana.

Yli puolet vastaajista, 40 (56 %) antaa arvosanan hyvä 4, vastaajista 11 (15 %) antaa korkeimman arvosanan kiitettävä 5. Tyydyttävän arvosanan 3 antaa vastaajista 19 (26 %) ja välttävän 2 antaa vastaajista 2 (3 %).

Kuvio 23 Käsityömenetelmien opetuksen yleisarvosana

5.6 Profilointi pääaineen mukaan

Loimme saamiemme vastausten perusteella ohjaustoiminnan artonomin (AMK) pedagogisen ja terapeutin profiilin työelämässä. Profiili on keskimääräinen kuvaus ja olemme valinneet profiiliin vastauksista muutamia, eniten mainintoja keränneitä vaihtoehtoja. Halusimme tutkia, onko pääainesuuntautumisella vaikutusta työllistymiseen ja sijoittumiseen eri ohjaustoiminnan aloille. Profiileista käyvät ilmi sivuainevalinnat, suurin työllistäjä, kolme vetovoimaisinta alaa, asiakasryhmät, työn keskeiset tavoitteet ja parhaiten hallitut taidot työssä.

Vastaajia, jotka olivat valinneet pääaineekseen pedagogisen ohjaustoiminnan, on 38. Suurin osa oli valinnut sivuaineekseen syventävät käsityömenetelmät (29 henkilöä), toiminnallisia ja ilmaisullisia menetelmiä sekä muu, mikä- vaihtoehdon valinnoita oli yhtä paljon (17 henkilöä). Muu, mikä-vastauksissa korostui eniten yrittäjäyys.

Tällä hetkellä työssä ohjaustoiminnan alalla on 22 henkilöä, joista yrittäjänä toimii 2 henkilöä. Pedagogisesta pääaineesta valmistuneet toimivat työssä sosiaalialalla (8henkilöä) ja opetusalaalla (8henkilöä). Seuraavaksi esiin nousivat tasapuolisesti lasten päivähoito, nuorisotyö ja käsityöala (kaikissa 5 henkilöä). Suurimpana työnantajana toimii kunta tai kaupunki, joka työllistää 13 henkilöä. Sen jälkeen toiseksi suurimpana työllistäjänä on yhdistys/järjestö ja yksityinen sektori (molemmissa 4 henkilöä).

Asiakasryhmistä suurimpana nousevat esiin lapset ja nuoret (molemmissa 13 mainintaa) ja aikuiset (11 mainintaa). Keskeisimmäksi tavoitteeksi työssä mainitaan oppiminen (12 mainintaa) ja muu, mikä-vaihtoehto (5 mainintaa): *lasten hoito/huolenpito, onnistuminen, näyttelyiden järjestäminen, asiakaspalvelutyö, lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen, turvallisen ympäristön tarjoaminen lapsille.*

Eniten käytettyjä käsityömenetelmiä ovat: kankaankuviointi, luova askartelu ja huovutus. Edellä mainituissa menetelmissä vastaajat kokevat myös oman osaamisensa olevan vahvimmillaan.

Parhaiten työssään vastaajat kokevat hallitsevansa käsityömenetelmät (18 mainintaa), sosiaaliset taidot (18 mainintaa) ja asiakaslähtöisyys (17 mainintaa). Enemmistö (22/38 henkilöä) kokee omaavansa hyvän ammattitaidon käsityömenetelmien ohjauksessa. Vastaajat kokevat saaneensa hyvän ammattitaidon koulutusohjelmasta käsityötaitojen ohjaamiseen (21/38 mainintaa).

Vastaajista 14 henkilöä mainitsee käsityömenetelmien olevan melko hyvin sovellettavissa työelämään ja 11 henkilöä mainitsee niiden olevan hyvin sovellettavissa. Ohjaustoiminnan koulutusohjelman käsityöopetukselle arvosanan 4 antaa 22 vastaajaa 38 vastaajasta.

Vastaajia, jotka olivat valinneet pääaineeseen terapeutin ohjaustoiminnan, on 34. Suurin osa vastaajista oli valinnut sivuaineekseen toiminnalliset ja ilmaisulliset menetelmät (20 henkilöä), seuraavaksi syventävät käsityömenetelmät (18 henkilöä) ja kolmanneksi muu/mikä-vaihtoehdon (12 henkilöä). Muu/mikä-vastausvaihtoehdossa mainittiin useimmiten kuntoutus ja toimintakykyä edistävä moniammatillinen työ.

Tällä hetkellä ohjaustoiminnan alalla on näistä vastaajista 24 henkilöä. Terapeutin pääaineesta valmistuneet toimivat työssä eniten sosiaalialalla (16 henkilöä), opetuslalla (9 henkilöä) ja terveydenhuoltoalalla (6 henkilöä). Suurimpana työnantajana toimii kunta tai kaupunki, joka työllistää vastaajista 11. Muu/mikä vaihtoehto on valittu seuraavaksi eniten (8 henkilöä) ja sen alle on mainittu useasti säätiö sekä kuntayhtymä. Kolmanneksi suurin työnantaja on yhdistys tai järjestö (6 henkilöä).

Asiakasryhmistä suurimpana esiin nousevat nuoret (16 mainintaa), aikuiset (11 mainintaa) sekä ikääntyneet ja vammaiset (kumpikin 10 mainintaa). Terapeutin pääaineen valinnoilla oli selkeästi enemmän hajontaa eri asiakasryhmien suhteen, sillä näiden kolmen eniten mainintoja saaneen kanssa lähes tasaväkisesti seuraavat niin mielenterveyskuntoutujat, lapset ja muut asiakasryhmät. Asiakasryhmien vastauksia pohtiessa on hyvä huomioida päällekkäisyys, esimerkiksi vammaiset voivat olla ikääntyneitä. Keskeisimmiksi tavoitteiksi työssä mainitaan virkistyminen (10 mainintaa), kuntoutus (8 mainintaa) ja oppiminen (7 mainintaa).

Eniten työssä käytettyjä käsityömenetelmiä ovat luova askartelu, kankaankuviointi ja paperi- ja pahvityö. Parhaiten vastaajat kokevat yleisesti ottaen hallitsevansa luovan askartelun, huovutuksen, paperi- ja pahvityön sekä kankaankuvioinnin.

Parhaiten työssään vastaajat kokevat hallitsevansa asiakaslähtöisyyden (23 mainintaa), sosiaaliset taidot (21 mainintaa) ja ongelmanratkaisutaidon (8 mainintaa). Vertailun vuoksi pedagogisesta pääaineesta valmistuneisiin olivat käsityömenetelmät ydinosaamisena terapeutin puolella mainin-

nut vain 3 vastaajaa. Tämä tulos voi kertoa siitä, että työssä käytetään paljon muita kuin käsityömenetelmiä.

Vastaajat arvioivat kuitenkin omaavansa pääsääntöisesti hyvän ammattitaidon käsityömenetelmien ohjaamiseen (16/34) ja kokevat saaneensa myös koulutuksesta hyvän ammattitaidon käsityömenetelmien ohjaamiseen (19/34).

Vastaajista 13 on sitä mieltä, että opetetut käsityömenetelmät ovat melko hyvin sovellettavissa työelämään ja 10 mainitsee niiden olevan hyvin sovellettavissa. Ohjaustoiminnan koulutusohjelman käsityöopetukselle arvosanan 4 antaa 18 vastaajaa 34:stä.

Vastausten perusteella huomaamme, että pedagogisesta pääaineesta valmistuneet työskentelevät eniten lasten, nuorten ja aikuisten parissa ja työn keskeisenä tavoitteena on oppiminen, johon myös pedagogisen pääaineen opinnoissa pyritään. Parhaimmat taidot omataan juuri käsityömenetelmistä. Terapeuttisesta pääaineesta valmistuneiden asiakasryhmissä oli enemmän hajontaa ja asiakasryhmät olivat monimuotoisempia. Keskeisimmiksi työn tavoitteiksi mainittiin virkistymisen, kuntoutumisen ja oppimisen ja parhaimmat taidot vastaajat kertoivat hallitsevansa asiakaslähtöisyydessä ja sosiaalisissa taidoissa.

Tämän vertailun myötä on huomattavissa, että valmistuneiden osaaminen ja työelämäympäristöt ovat jonkinlaisessa yhteydessä opinnoissa suoritettuihin pääaineisiin ja opiskeltuun teoriaan. Näiden myötä voidaan päätellä pääaineopintojen antavan opiskelijoille tiettyjä vahvuuksia toimia juuri tietyissä toimintaympäristöissä tarkoituksenmukaisella tavalla. Vastausten perusteella on huomattavissa, että niin pedagogisessa kuin terapeuttisessa toimintaympäristössä osaamisen vaatimukset ja työn tavoitteet eroavat toisistaan. Silti voidaan katsoa, että pääainevalinta ei poissulje toimimista tai osaamista muunlaisissa toimintaympäristöissä. Toisaalta ohjaustoiminnan koulutuksen jakaminen pedagogiseen ja terapeuttiseen ei ole tarkoituksenmukaista, vaan kumpaakin näkökulmaa tarvitaan. Tulevaisuudessa voisi olla vieläkin hyödyllisempää yhdistää näitä molempia näkökulmia ohjaustyöhön.

5.7 Koulutuksen kehittäminen

Laadimme kysymyksiä pohtien sitä, millä tavoin koulutustamme voisi kehittää työelämän tarpeita vastaaviksi. Tavoitteenamme oli saada tietoa siitä, jäikö jokin työelämän edellyttämä käsityömenetelmä tai osa-alue opinnoissa liian vähälle huomiolle. Vastauksia saimme yhteensä 68 kappaletta.

Eniten mainintoja sai ei-vaihtoehto (39 mainintaa eli 57 %) ja kyllä-vaihtoehto (29 mainintaa eli 43%). Jos vastaajat olivat vastanneet kyllä, oli heidän mahdollista kertoa vapaasti siitä, minkä osa-alueen he kokivat jääneen liian vähälle huomiolle. Tähän vastasivat kaikki 29 vastaajaa, jotka olivat maininneet kyllä-vaihtoehdon. Seuraavat kohdat mainittiin vastauksissa.

Käsityömenetelmät

- Enemmän olisi kaivattu luovan askartelun tyyppisiä, nopeita ja helposti toteutettavia, pieniä töitä sekä ideoita varastoon ja muun muassa monipuolisempaa askartelua, joka olisi suunnattu päiväkotii-ikäisille lapsille.
- Myös käsityömenetelmien soveltamisesta erityisryhmille sekä hel-poista ja sovellettavista käsityömenetelmistä olisi kaivattu enem-män tietoa.
- Perinnekäsityöt, kuten langan kehrääminen ja neulakinnastekniikan opettelu olisi myös koettu olevan hyödyksi työelämässä.
- Useammassa vastauksessa oli mainittu myös ompelu, virkkaus ja kudonta. Eräs vastaaja ehdottikin, että kudonnan ja ompelun voisi laittaa jopa pakollisiin opintoihin.
- Lisäksi ilmaiset ja luonnosta löytyvät materiaalit saivat muutaman maininnan.
- Useampi vastaaja oli maininnut että monikin asia, muun muassa se että keskityttiin omaan tekemiseen eikä siihen, että millaisille asia-kasryhmille kädentaitoja voisi ohjata. Lisäksi mainittiin se, että ai-kuisopiskelijoiden valinnanvara oli hyvin suppea.
- Metallityö oli mainittu myös muutamaa otteeseen, toinen vastaaja ei ollut käynyt sitä ollenkaan ja toisella se ei mahtunut hopsiin. Opetussuunnitelman vaihtumisesta johtuen yksi vastaaja kertoi, ettei ollut päässyt valu- ja pakotustöihin.
- Korutyöt ja mosaiikki ym. ”uudemmat” tekniikat saivat myös yh-den maininnan.

Muita mainintoja:

- Taitojen päivitys
- Kulttuurialan painottamisen lisäksi olisi voitu korostaa terveyden-huoltoalan esimerkiksi kuntoutuksen näkökulmaa
- Sosiaalisen median hyödyntäminen ohjauksissa
- Eri menetelmien vaikutus aivoihin ja asiakkaaseen
- Teatteri-ilmaisua voisi olla pakollisina opintoina enemmän, sillä se koettiin olevan hyvä työväline ryhmäyttämiseen ja itsetunnon ko-hentamiseen työssä kuin työssä (eli enemmän työvälineitä).
- Valokuvaus ja valokuvan käyttö, jossa vastaaja huomauttaa että muutos on tapahtunut varmaankin hänen opintojensa jälkeen.
- Yleisesti pakolliset käsityöt voisi olla vähemmän spesifejä, jotta menetelmiä ja tekniikoita eri materiaaleista saataisiin mahdutettua niihin.

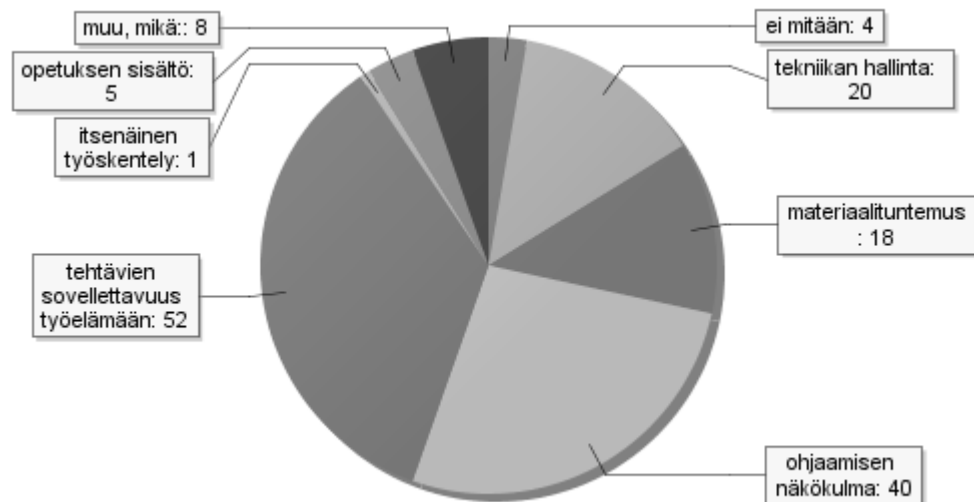
Kehittämisaalueet käsityön opetuksessa

Halusimme saada tietoa mahdollisista kehittämisaalueista ja -tarpeista käsi-työn opetuksessa ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa. Saatujen vastaus-ten avulla saamme työelämälähtöistä tietoa siitä, millä tavoin ohjaustoi-minnan koulutusohjelman käsityön opetusta voisi kehittää vastaamaan pa-

remmin työelämän tarpeita. Tähän kysymykseen vastasi kaikki 72 vastaajaa.

Tehtävien sovellettavuus työelämään sai 52 mainintaa (35%), ohjaamisen näkökulma 40 mainintaa (27%), tekniikan hallinta 20 mainintaa (14%), materiaalituntemus 18 mainintaa (12%), muu/mikä- vaihtoehto sai 8 mainintaa (5%), opetuksen sisältö 5 mainintaa, ei mitään- vaihtoehto sai 4 mainintaa (3%) ja itsenäinen työskentely sai yhden maininnan (1%)

Muu/mikä- vaihtoehto sai seuraavat maininnat: *enemmän aikaa suunnitteluun, käsityön suunnittelu, voisi olla paremmin jätettynä ops:ssa tilaa oman käsityösuuntautumisen ja sitä kautta taidon syventämisen mahdollisuudelle, teoriatausta ja historia, yhteys vallitsevaan kulttuuriin, kaupallisuus, luovuus kaikessa, lisää yksinkertaista ideointia, materiaalien hankintasivusto nettiin esim. curecin yhteyteen olisi kiva ja hyödyllinen, lisää tuotesuunnittelun ja valmistuksen kurssin sisältöä vastaavia lisäkursseja.*

Kuvio 24 Käsityön opetuksen kehittämisaalueet

Kursseille osallistuminen

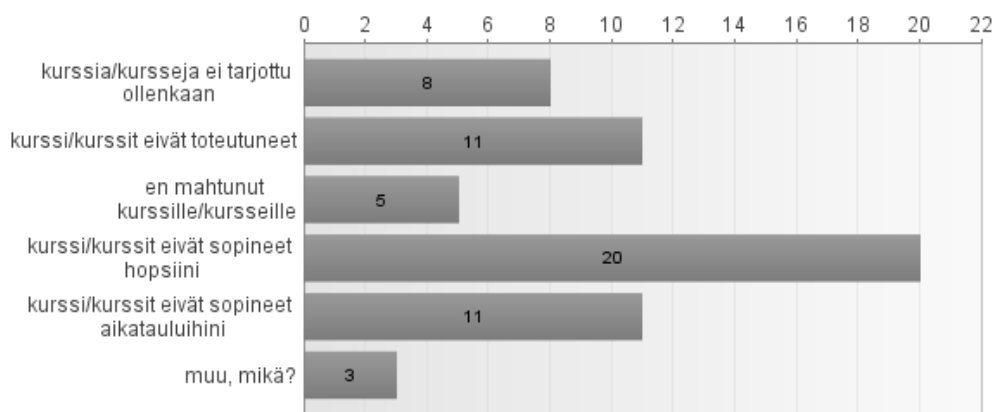
Kysyimme vastaajilta käsityömenetelmäkursseista, joille he olisivat mahdollisesti halunneet osallistua koulutuksen aikana. Kysymykseen vastasi 72 vastaajaa. Vastaajista pieni enemmistö, 38 henkilöä, vastasi kieltävästi. Vastaajista 34 vastasi myöntävästi. Mainintoja saivat muun muassa:

- kudonnan kurssit (6 mainintaa)
- värjäys (4 mainintaa)
- nukkekurssi (3 mainintaa)
- keramiikan kurssit (3 mainintaa)
- naamiot ja maskeeraus (2 mainintaa)
- huovutuskurssit (2 mainintaa)

luova askartelu (2 mainintaa)
ompele (2 mainintaa)
metallityö (2 mainintaa)
puutyö (2 mainintaa)

Lisäksi kertaluonteisia mainintoja olivat saaneet useat syventävät käsityömenetelmäkurssit kuten kivityö, lasityö, nahkатыö, pajutyö, kirjansidonta, mosaiikki, valu- ja pakotustyö, massatyö.

Kysyimme myös, minkä vastaajat arvelivat olevan syynä siihen, että he eivät päässeet haluamalleen kurssille. Suurin osa, 20 vastaajaa kertoi syynä olevan sen, ettei kurssi mahtunut heidän hopsiinsa. Toiseksi eniten oli kysymys siitä, ettei kurssi toteutunut (11 vastaajaa) ja ettei kurssi muuten sopinut omiin aikatauluihin (11 vastaajaa). Vastaajista 8 kertoi, ettei kurssia tarjottu ollenkaan, 5 ei mahtunut kurssille, 3 ilmoitti muun syyn:

Kuvio 25 Syyt

Täydenniskoulutus

Tämän kysymyksen avulla on koulutusohjelman mahdollista kehittää täydenniskoulutustarjontaa työelämälähtoisemmäksi ja saada tietoon se, kuinka moni valmistuneista olisi kiinnostunut osallistumaan täydenniskoulutukseen.

Tähän saimme kaikilta 72 kyselyyn osallistujalta vastaukset. Kyllä-vastaus sai 48 mainintaa (67 %) ja ei-vastaus 24 mainintaa (33 %). Kyllä-vastaajien oli mahdollistaa myös tähdentää, millaisesta koulutuksesta he olisivat kiinnostuneita.

Kuusi vastaajaa oli maininnut olevansa kiinnostunut kaikenlaisesta täydenniskoulutuksesta. Uusista menetelmistä, tekniikoista ja uusista taidoista mainitsi useampi vastaaja olevansa kiinnostunut. Lisäksi opittuja tietoja ja taitoja haluttiin syventää ja päivittää. Muutama mainitsi olevansa kiinnostunut opiskelemaan menetelmiä, joita ei opintojensa aikana ehtinyt ot-

taa. Työelämälähtöisyys mainittiin sekä se, miten kohderyhmät voisi ottaa huomioon paremmin työssä. Menetelmien ohjaaminen lapsille sai pari mainintaa. Lyhyet intensiivikurssit (esim. viikonloppu) ja iltakurssit mainittiin myös. Toivottiin myös täydennyskoulutusta mahdollisuudesta työlistyä alalle.

Seuraavat kurssit/materiaalit mainittiin yksittäin: ompelu, kudonta (2 mainintaa), erilaiset värjäykset, kirjansidonta (2 mainintaa), kierrätysmateriaalit (2 mainintaa), luonnonmateriaalit (2mainintaa), ympäristötaide (2mainintaa), emalityö, puutyö, pajutyö, valokuva, huovutus, asiakasryhmien tarpeiden arviointi ja neuvontaa käytännössä esim. erilaisten apuvälineiden käyttöä askartelussa, kädentaidot kuntouttavasta ja terapeuttisesta näkökulmasta, monipuolinen kattaus erilaisista tekniikoista, jotka ovat helposti hyödynnettävissä työelämässä vaatimattomissa olosuhteissa.

Ohjaajan oman luovuuden ja ilmaisun kehittämisen näkökulmasta toteutettavalle kurssille, jossa voisi työstää itseä ohjaajana -> ohjaajan pääasiallinen työväline on oma persoona. Sen kehittäminen ja siitä huolehtiminen on tärkeää työssäjaksamisen näkökulmasta. Tällaisiin tavoitteisiin tähtäävä kurssi käsityömenetelmiä hyödyntäen olisi mielenkiintoinen.

6 TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä omia johtopäätöksiä (Hirsjärvi ym. 2004, 213).

Tutkimuksen ydinasia muodostuu kerätyn aineiston analyysistä, tulkinnasta ja johtopäätöksistä. Se on yksi tutkimuksen tärkeimmistä vaiheista, sillä siihen tähdättiin jo tutkimusta aloittaessa. Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia hän saa asetettuihin tavoitteisiinsa ja kysymyksiinsä. Tässä vaiheessa tutkija voi huomata, miten ongelmat ja kysymykset olisi oikeastaan pitänyt asettaa. (Hirsjärvi ym. 2004, 209.) Tässä kohtaa palaamme asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Pääkysymyksenä työllämme oli seuraava:

- Millaisia valmiuksia ohjaustoiminnan koulutusohjelma antaa käsityömenetelmien ohjaamiseen työelämässä?

Alakysymyksinä olivat seuraavat kysymykset:

- Kuinka ammattitaitoisiksi valmistuneet arvioivat itsensä käsityömenetelmien ohjaajina?
- Kuinka opetussuunnitelma vastaa työelämän tarpeita käsityömenetelmien osalta?
- Mitkä käsityömenetelmät ovat eniten käytössä työkentällä?
- Miten ohjaustoiminnan käsityön opetusta tulisi tai voisi kehittää?

- Millainen on ohjaustoiminnan artonomien työllisyystilanne ja millaisilla aloilla he toimivat?

Luvussa peilaamme saatua tietoa teoriapohjaamme ja muihin aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta. Lisäksi esitämme oman reflektointimme ja pohditamme käsiteltäviin asioihin. Joitakin tärkeimmiksi katsomiamme vastauksia on nostettu enemmän esille ja avattu analyttisesti tässä luvussa. Ne ovat työllistyminen, työttömyyden syyt, asiakasryhmät, käsityömenetelmät ja niiden ohjaus, työn tavoitteet ja osaamisen painopisteet sekä koulutuksen kehittäminen.

6.1 Ohjaustoiminnan artonomi ja työelämä

Tässä alaluvussa pohdimme ohjaustoiminnan artonomien työllistymistä, työttömyyden syitä ja jakaantumista eri asiakasryhmien pariin.

6.1.1 Työllistyminen

Yksi opinnäytetyömme tavoitteista oli saada ajankohtaista tietoa ohjaustoiminnan koulutusohjelmasta valmistuneiden työllisyystilanteesta ja sijoittumisesta eri aloille. Vastauksia työllistymisestä saimme 72 ja mainintoja 84, joten tästä voi päätellä että jotkut vastaajista olivat valinneet useamman vastausvaihtoehdon. Mahdollistimme vastaajille useamman vastausvaihtoehdon valitsemisen. Tämä siitä syystä, että koemme ohjaustoiminnan kentän olevan laaja ja oman kokemuksemme perusteella työtä voi olla yhtä aikaa useassa eri paikassa tai moni opiskelee työnsä ohessa.

Saaduista tuloksista voimme päätellä ohjaustoiminnan artonomien työllistymisen olevan kohtuullisen hyvä, sillä yli puolet (54 %) ilmoitti olevansa työssä ohjaustoiminnan alalla ja 2 % ilmoitti olevansa ohjaustoiminnan alan yrittäjä. Ohjaustoiminnan alan jälkeen eniten (12 %) on työllistynyt jollekin muulle alalle. Täysin työttömänä oli vain neljä vastaajista, joten katsomme tämän olevan positiivinen tilanne. Kaiken kaikkiaan 96 % vastaajista oli siis tavalla tai toisella kiinni työelämässä, opiskelussa tai äitiyslomalla/hoitovapaalla. Muu, mikä – vaihtoehtoon oli avoimen vastauksen antanut 6 vastaajaa. Näistä vastauksista kaikki sivuavat jollain tavalla ohjaustoimintaa.

Vertasimme saamiamme vastauksia Nummen ja Ojalan opinnäytetyöstä (2008) saatuihin vastauksiin. Mainintoja he olivat saaneet 76 kappaletta. Alan töissä oli 41 vastaajaa (54 %) ja yrittäjänä ohjaustoiminnan alalla kaksi (3%). Työssä tai yrittäjänä muulla alalla on 11 henkilöä (15 %), äitiyslomalla tai hoitovapaalla oli kahdeksan (11 %). Muu, mikä vaihtoehtoon vastasi seitsemän vastaajaa (10 %) ja uudelleen opiskelemaan lähteneitä kuusi (8 %) ja vastanneista vain yksi on työtön (1 %). Saamiemme vastausten ja Nummen ja Ojalan opinnäytetyön pohjalta voidaan päätellä, että työllisyystilanne ei ole radikaalisti muuttunut 2008 vuoden jälkeen. Työttömien määrä on lisääntynyt yhdestä henkilöstä neljään. Alla olevasta vastauksesta nousee esiin se, että ohjaustoiminnan alalla voi olla projekti-

luontoista työtä, mutta koulutus ei riitä vastaamaan työelämän pätevyysvaatimuksia.

Työskentelen vastaavana teatteri-ilmaisun ohjaajana taiteen perusopetuksen parissa. En usko, että pelkällä oko-koulutuksella minulla olisi pätevyys tähän työhön, mutta toisaalta okot työskentelevät taiteen perusopetuksen parissa, joten en osaa vastata kysymykseen täysin. Toisaalta ohjaan ”draamaa” muutaman tunnin viikossa myös -- joka lukeutuu oko-työpaikaksi. Lisäksi teen ohjausprojekteja harrastajateattereihin/puoli ammattilaisryhmille. Siinä työssä ei voisi työskennellä artonomin koulutuksella.

Vastauksesta ilmenee, että moni voi paikata työtilannettaan omalla harrastuneisuudellaan, aikaisemmillä tutkinnoilla tai lisäopinnoilla. Marjut Nummen ja Suvi Ojalan opinnäytetyön (2008) selvityksessä käy ilmi sama asia kuin meillä: vastaajat eivät aina osanneet sijoittaa omaa alaansa ohjaustoiminnan kentälle. Tämä käy ilmi siitä, että muu/mikä -vastauksissa esille tulleita aloja ei osattu sijoittaa vastausvaihtoehtoihin tai vastaajat eivät ymmärtäneet kysymystä, esimerkiksi *koululaisten iltapäivätoimintaa* tai *työpajatoimintaa* ei sijoitettu mihinkään antamistamme vaihtoehtoihin. Nämä voisivat sopia monenkin ammattialan alle kuten nuorisotyö, lasten päivähoito tai sosiaaliala. Toisaalta tässä kohden joku vastaajista on ehkä halunnut korostaa omaa erityisosaamistaan.

Toimialoittain tarkasteltuna eniten työllistyneitä on sosiaalialalla, 43 %. Seuraavaksi eniten opetusalaalla, 30 % ja kolmanneksi eniten nuorisotyössä, 16 %. Suurin työnantaja oli kunta tai kaupunki, 44 %. Kolme eniten työllistävää alaa kunnalla tai kaupungilla ovat sosiaaliala (11 henkilöä) nuorisotyö (7 henkilöä) ja opetusala (6 henkilöä).

Koulutuksemme aikana on ollut paljon keskustelua siitä, pitäisikö ohjaustoiminnan profiloitua enemmän joko pedagogiseen tai terapeutiseen työkenttään. Tutkimukset osoittavat, että ohjaustoiminnan artonomit työllistyvät enimmäkseen sosiaali- ja terveysalan työpaikkoihin, vaikka monilla vastaajilla on kokemus siitä, että tutkintomme näyttäytyy sosiaalialalla epäpätevänä työnantajille. Oma tutkimuksemme osoittaa opetusalan olevan toiseksi suurin työllistäjä. Pedagogisella työkentällä olemme niin ikään epäpäteviä ilman muuta pedagogista lisäkoulutusta. Opetusalan työt olivat vastausten perusteella usein osa-aikaisia, sijais- ja määräaikaistyyppisiä.

Huomasimme kyselymme vastauksista lisää yhtäläisyyksiä Marjut Nummen ja Suvi Ojalan opinnäytetyöhön (2008). He pohtivat myös ohjaustoiminnan alan termiä seuraavasti: *”Termi on selitetty hyvin yleisellä tasolla ja jättänyt asian jokaisen oman mielikuvituksen varaan. Jokainen on joutunut itse miettimään, mitkä ovat oman alan töitä ja näin ollen vallalla on varsin suuri joukko erilaisia käsityksiä siitä, mitä ovat ohjaustoiminnan alan työt. Kuuluvatko sosionomin työt, tai opettajan työ oman alan työhön? Onko työ ohjaustoiminnan alan työtä, jos siihen kuuluu yhtään hoitotyötä?”*

6.1.2 Työttömyyden syyt

Kysyimme vastaajilta syytä siihen, miksi he eivät mielestään olleet saaneet työtä juuri ohjaustoiminnan alalta. Vastauksia tähän avoimeen kysymykseen saimme 25 kappaletta. Sieltä nousivat esiin seuraavat asiat: *ohjaustoiminnan alan huono tuntemus työmarkkinoilla, töiden määräaikaisuus, työkokemuksen puute ja huono työtilanne sekä tutkinnon epäpätevyys sosiaali- ja terveysalalla*. Nämä seikat ovat jo tulleet ilmi aikaisemmissa opinnäytetöissä ja oman opiskelumme aikana, joten tämä tutkimustietoa ei sinällään ole uutta. Nämä asiat tiedostetaan jo ohjaustoiminnan alalla ja koulutuksessa.

Ohjaustoiminnan ala tunnetaan huonosti työmarkkinoilla. Valmistuneilla on suuret haasteet markkinoida osaamistaan työnantajille, jotka hakevat työntekijöitä muilla ammattinimikkeillä ja pätevyysvaatimuksilla. Työnantajat eivät tiedä tutkintomme sisällöstä ja jo tutkintonimikkeemme harhaanjohtaa. Vastauksista käy ilmi epäily, että ohjaustoiminnan artonomi saatetaan jo hakemusvaiheessa sivuuttaa pois työhaastattelusta. Tutkintomme tutkintonimike tuntuu karsivan meidät pois haastattelusta, jolloin emme pääse esittelemään omaa osaamistamme ja koulutustamme. Toisaalta moniselitteinen tutkintonimike antaa mahdollisuuden tuoda esiin juuri oma, ainutlaatuinen osaaminen, kun ennako-oletuksia työnantajan taholta ei ole.

Huono työtilanne mainitaan myös usein työllistymättömyyden syyksi. Alan työpaikkoja on vähän tarjolla, ja jälleen törmäämme pätevyysvaatimukseen muun muassa sosiaali- ja terveysalalla. Yleinen huono työtilanne virittänee kilpailua, jossa ohjaustoiminnan artonomit kokevat häviävänsä sosiaalialan perustutkinnon omaaville hakijoille. Lisäksi syynä on työnantajien edellyttämä työkokemus, jota harvalla valmistuneella vielä on. Kokeemme kuitenkin koulutusohjelman tarjoavan opinnoissa hyviä työelämän kokemuksia erilaisten työelämälähtöisten projektien ja harjoittelujen myötä, jotka työnantajan tulisi kenties paremmin huomioida.

Tähän tutkimukseen vastanneista ohjaustoiminnan artonomeista 5 % on työttömänä, mikä on pieni verrattaessa sitä yleiseen taidealojen toisen asteen koulutuksesta 2001–2001 valmistuneiden työttömyysprosenttiin, joka on 15 %. Eniten työttömänä selvityksen mukaan on kuvataiteilijoita 27 % ja vähiten musiikin alalla 10 %. Taidealan ammattikorkeakouluista valmistuneita työttömiä on noin seitsemän prosenttia, joista ääripäinä kuvataiteilijoiden työttömyysprosentti 29 % ja tanssitaiteilijat 4 %. Taidealojen suurista työttömyysluvusta huolimatta halu taidealojen koulutukseen on vain lisääntynyt. Karhusen ja Rensujeffin (2006) mukaan vuonna 2004 taidealan ammatillisessa, ensimmäisen ja toisen asteen koulutuksessa, opiskeli noin 10 000 opiskelijaa. ammattikorkeakouluissa opiskelijoita oli yli 8 000 ja yliopistoissa 5 000. (Liikanen 2010.) Tässä kohden näkyy ehkäpä se eroavaisuus, että ohjaustoiminnan artonomin työ koetaan kuitenkin ”maanläheisemmäksi” ja käytännönläheisemmäksi kuin taiteilijan. Olemme välimaastossa ja identiteettimme taide-, kulttuuri- ja hyvinvointialan kentillä on häilyvä. Työnsaannin kannalta profiloituisimme tulosten perusteella enemmän kuitenkin hyvinvointiin. Rajapinnalla oleminen voi kuitenkin tulevaisuudessa olla etu, kuten seuraavasta kappaleesta käy ilmi.

Kaikille taiteen ammattilaisille ei riitä enää palkkatyötä, apurahoja tai ulkopuolista tukea vaan työtä joudutaan etsimään uusilta kentiltä. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia–ehdotus toimenpideohjelmaksi mainitsee potentiaalisia asiakkaita löytyvän esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon piiristä. Tässä julkaisussa on käytetty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (sotkanet.fi) sivustolta löytyneitä tietoja. Vuonna 2007 tilastojen mukaan vanhainkodeissa ja tehostetussa palveluasumisessa oli 40 000 asiakasta ja tavallisissa palvelutaloissa 8 500 ikääntyvää asukasta. Kehitysvammaisten laitoksissa oli 2 300 asiakasta ja asuinpalvelujen piirissä yli 8 000 asukasta. Terveyskeskuksen pitkäaikaisosastoilla oli 11 300 potilasta ja kuntoutuslaitoksissa 2 200 asiakasta ja kotipalvelujen piirissä yli 60 000 erikäistä asiakasta. Näiden tilastojen lisäksi mukaan voidaan laskea myös mielenterveyden ja lastensuojelutyön sekä asumispalvelun piiristä löytyviä potentiaalisia asiakkaita. (Liikanen 2010.) Nämä tilastotiedot osoittavat, että ohjaustoiminnan artonomille on tulevaisuudessa laaja ja tarkoituksenmukainen työkenttä tarjolla, kun vain tietoisuus osaamisestamme ja ammattitaidosta kiirii työnantajien keskuuteen.

6.1.3 Asiakasryhmät

Kysyessämme vastaajien tehtävä/ammattinimikettä voimme päätellä, että alalla työskentelevät ovat päässeet koulutusohjelman tavoitteiden mukaisiin työpaikkoihin. Tämä käy ilmi siitä, että suurin nimikeryhmä on erilaiset ohjaaja-nimikkeet (35kpl). Lisäksi vastauksista muodostui myös erilaisten opettajien nimikeryhmä (9 kpl). Esiin nousi myös 10 muuta erilaista, ryhmittelemätöntä nimikettä. Vastausten ja nimikkeiden kirjo tuo esiin sen, että työkenttämme on laaja ja ohjaustoiminnan artonomeille (AMK) ei ole olemassa yhtä ainoa oikeaa tehtävä-ammattinimikettä.

Suurimmaksi asiakasryhmäksi nousevat nuoret, aikuiset ja lapset. Heidän määränsä koko asiakasryhmästä on 57 %. Vastauksia arvioitaessa on otettava huomioon, että vastaukset voivat olla osittain myös päällekkäisiä, esimerkiksi aikuiset voivat olla yhtä aikaa maahanmuuttajia tai mielenterveyskuntoutujia.

Kysymykseen asiakasryhmästä vastasi 56 vastaajaa. Asiakasryhmät, joiden parissa vastaajat työskentelevät jakaantuvat seuraavanlaisesti: **nuorten** parissa työskentelee vastaajista 23 %, **aikuisten** parissa 17 %, **lasten parissa** 17 %, vammaisten parissa 15 %, ikääntyneiden parissa 10 %, mielenterveyskuntoutujien parissa 9 %, maahanmuuttajien parissa 4 %. Lisäksi avoimen vastauksen on antanut 6 % vastaajista: kehitysvammaiset, vanhukset, aivohalvauspotilaat ja sotainvalidit, erityisopiskelijat, perheet.

Tuuli Kurkimäki oli omassa opinnäytetyössään (2008) selvittänyt myös asiakasryhmät, joiden parissa ohjaustoiminnan artonomit (AMK) työskentelevät. Hänen saamiinsa vastauksiinsa (vastaajien lukumäärä 61) verraten havaitsimme pieniä eroavaisuuksia. Tässä täytyy huomioida se, että yksi ohjaaja voi työskennellä useampien ryhmien parissa ja Kurkimäellä oli vastaajia enemmän. Hänen saamansa vastaukset olivat seuraavat: **lapset** 33 %, **nuoret** 36 %, **aikuiset** 30 %, ikääntyneet 31 %, vammaiset 20 %, mielenterveyskuntoutajat 21 %, ja Muu,mikä -vaihtoehto 10%.

Meidän kyselymme ja Kurkimäen tuloksia verraten huomaamme että nuoret ovat tällä hetkellä suurin asiakasryhmä, jonka jälkeen tulevat aikuiset ja kolmantena lapset. Kurkimäellä ensimmäisenä ryhmänä olivat lapset, toisena nuoret ja kolmantena aikuiset. Kurkimäellä ikääntyneiden ryhmä on melko suuri ja sijaitsee heti neljäntenä, melkein samalla tasolla aikuisten kanssa, kun taas meillä ikääntyneiden ryhmä on selvästi pienentynyt ja sijaitsee viidentenä melkein samalla tasolla mielenterveyskuntoutujien kanssa. Syynä saattaa olla se, että virkistystoimintojen ohjaamista on vähennetty tai siirretty hoitohenkilökunnan vastuulle. Tämä voi johtua niukoista resursseista ja arvostuksen puutteesta virkistystoiminnan ohjaamista kohtaan.

6.2 Käsityömenetelmät ja osaaminen työssä

Tässä alaluvussa käsittelemme opinnäytetyömme kannalta oleelliset tulokset, eli kuinka vastaajat kokevat hyötyvänsä työssään koulutuksesta saamastaan käsityömenetelmien opetuksesta. Luvussa selviää, minkä tasoisiksi vastaajat arvioivat käsityöosaamisensa ja kuinka opetetut menetelmät vastaavat työelämän tarpeita. Lisäksi käsittelemme työn ja osaamisen painopisteitä.

Kankaankuviointi, luova askartelu, huovutus sekä paperi- ja pahvityö saivat eniten mainintoja sen suhteen kuinka usein ohjaajat niitä käyttävät työssään. Pohdimme sitä, miksi juuri nämä menetelmät nousivat ylitse muiden. Vastauksista voidaan päätellä, että ne ovat parhaiten sovellettavissa monissa eri toimintaympäristöissä ja eri asiakasryhmien parissa. Ne eivät vaadi liian monimutkaista ja kallista välineistöä/laitteita ja ovat ilmeisen hyvin sovellettavissa tekniikan tai taitotason mukaan. Paperi- ja pahvityö oli edustettuna niin eniten käytetyissä kuin harvoin käytetyissä menetelmissä. Arvelemme tämän johtuvan mahdollisesti siitä, että osa vastaajista mieltää paperi- ja pahvityön laajana paperiaskartelun kokonaisuutena, kun taas toiset ajattelevat sitä kiinteästi koulutuksessa opetettuna asioina, esimerkiksi konepahvin työstönä ja paperin valmistuksena.

Harvoin käytetyiksi menetelmiksi mainittiin puolestaan puutyö, keramiikka, ompelu ja paperi- ja pahvityö. Menetelmiksi, joita ei ole käytetty lainkaan mainittiin emalityö, kivityöt, valutyöt, nahkatyö ja metallityö. Nämä käsityömenetelmät ovat usein haastavia, suunnitelmallisuutta ja pitkää työstöä vaativia prosesseja. Lisäksi näissä menetelmissä on ajateltava työturvallisuutta enemmän, sillä ne vaativat työkaluja, kemikaaleja ja erityisiä olosuhteita, joita ei aina ole helposti saatavilla. Toisaalta näitäkin menetelmiä voisi soveltaa turvallisemmin ja yksinkertaisemmin käytettäväksi (esimerkiksi metallilangasta tehtävät työt, ilman kuumennusta). Nämä menetelmät ehkä koetaan usein vaikeammaksi toteuttaa, kuin ne ehkä todellisuudessa ovatkaan. Täytyy muistaa, että vähiten käytetyissä menetelmissä on mukana sellaisia opintojaksoja, jotka ovat vapaasti valittavia, eivätkä näin ollen kuulu kaikkien opintoihin.

Oman kokemuksemme ja muutamien vastausten perusteella perinteiset käsityötaidot, kuten ompelu ja kudonta, tulisi olla jopa pakollisina opintoina. Ompelutaitoja tarvitaan monessa soveltavassa menetelmässä, ja kudonta

on edustettuna useissa toimintaympäristöissä, kuten vanhusten ja vammaisten päivätoiminnoissa. Kokemuksemme eri työympäristöistä kertoo, että ompelu ja kudonta ovat menetelmiä, joiden ymmärtäminen luo pohjaa monelle muullekin menetelmälle. Yksi vastaaja mainitsi näiden taitojen omaamisen vaikuttavan jopa työllistymiseen. Tämä on hyvin ymmärrettävää, sillä nyt ajankohtaisina trendeinä ovat perinteiset käsityöt ja toisaalta vanhan materiaalin tuunaaminen uudeksi.

Vaikka pyysimme kertomaan vähiten hyödyllisistä menetelmistä ja siihen saimmekin vastauksia, painotettiin niissä usein sitä, että eihän mikään menetelmä sinällään ole hyödytön itselle, vaikka onkin vähän käytetty. Tämä hyödyllisyyden määre työelämän tarpeiden aspektista on monisyinen, ja riippuu monesta tekijästä. Opittu tietotaito jää itselle kuitenkin tietovarantoon ja sitä voi kenties soveltaa muihin menetelmiin (vrt. esimerkiksi puutoissa opittu porakoneen käyttö, samaa taitoa saatetaan tarvita vaikkapa kirjansidonnassa = paperi/pahvityötä.)

Vastauksista käy ilmi, että kokonaisen käsityön periaatteiden mukaan tekeminen voi olla vaativaa, kuten teoriaosuudessamme jo kerroimme. Sen tekeminen vaatii monipuolisia kykyjä ja harjaantuneisuutta tekijältään niin fyysisestä kuin henkisestäkin näkökulmasta katsoen. Kuten Kojonkoski-Rännäliä (1995, 99–100) luvussa 3.2.2 Kokonainen käsityö mukailimme, on ”*tekijällä oltava luovuutta, ongelmanratkaisutaitoja, materiaalituntemusta, teknisiä taitoja ja päätöksentekotaitoja sekä motorisia taitoja ja pitkäjänteisyyttä.*” Kokonaisen käsityön tekijän täytyy osata reaalistaa idea tuotokseksi ja näin ollen tekijän on siis hallittava tekninen suunnittelu, tekniikat ja itse materiaali. Tämä ei aina ole mahdollista toimintakyvyltään alentuneiden asiakasryhmien kanssa. Ohjaajalla on merkittävä osa sovellettaessa ja yksinkertaistettaessa käsityöprosessia kokonaisesta ositettuun; hän arvioi minkä vaiheen kukakin voi kenties tehdä itse ja missä tarvitsee tukea, mitä välineitä ja materiaaleja kukin asiakas pystyy turvallisesti ja onnistuneesti käyttämään. Kuten teoriaosuudessamme pohdimme, on ohjaajan näkökulmasta tärkeää, että juuri hän kuitenkin osaa hahmottaa kokonaisen käsityön prosessin, vaikei sitä sellaisenaan ohjaisikaan muille.

Kokonaisen käsityön käsite liittyy kyselyymme siten, että saaduista vastauksista nousevat esiin *helppous* ja *nopeus*. Herää kysymys, onko kokonaisen käsityön toteuttaminen ja pitkäjänteiset prosessit jäämässä syrjään ohjaustoiminnan toimintayksiköissä. Työn painottuminen vastausten perusteella sosiaali- ja terveystieteiden paikkoihin kielii siitä, että asiakkaiden kunto ja keskittyminen eivät yllä prosessinomaiseen tai pitkäkestoiseen työskentelyyn. Toisaalta tilat ja materiaaleihin liittyvät ongelmat tuntuvat myös usein olevan esteenä. Useammassa vastauksessa kävivät ilmi seuraavat työelämän tarpeet käsityömenetelmien ohjaamisessa: *helppous, nopeus, muokattavuus, materiaalilähtöisyys, halpa hinta ja riippumattomuus erityistiloista ja välineistä.*

Nämä seikat muodostavat haasteita ohjaajalle ja haasteen siitä, millä tavoin ohjaamisesta saa laadukkaan pienillä resursseilla. Ohjaajalta odotetaan innovatiivisuutta ja rohkeaa työskentelyotetta tarjolla olevien materiaalien ehdoilla. Tämä voi osaltaan myös olla lannistava ja uuvuttava teki-

jä, koska ohjaajalla on tietoa ja taitoa ohjata monenlaisia menetelmiä erilaisilla materiaaleilla. Tästä näkyy se, että monet työnantajat tai työtoverit eivät tiedä tai osaa arvostaa ohjaustoiminnan artonomin monipuolista osaamista. Ajatusmaailma voi olla edelleen sellainen, että ”askartelu” ei vaadi esimerkiksi laadukkaita materiaaleja tai ohjauksen suunnittelua. Jos käsitys ohjaajan osaamisesta tai työn merkityksestä muuttuisi, kenties resursseja osattaisiin ohjata paremmin monipuolisen ohjauksen tueksi. Tämä voisi osaltaan helpottaa myös ohjaajan paineita keksiä ”tyhjästä” tekemistä.

Ohjaajan haasteina käsityömenetelmien ohjaamisessa nousivat esiin asiakkaiden alentunut toimintakyky, eri taitotasot, isot ryhmät ja yksilöllisen ohjauksen tarve. Nämä vaikuttavat osaltaan materiaalien ja tekniikoiden valintaan ja soveltamiseen. Nämä haasteet vaikuttavat ohjaamiseen kokonaisvaltaisesti ja ovat yleisiä, tiedostettuja haasteita ohjaajan työssä. Näissä asioissa vaaditaan ohjaajalta myös muita taitoja ja ominaisuuksia kuten sosiaaliset taidot, organisointikyky ja ongelmanratkaisutaito.

Suurin osa vastaajista koki omaavansa hyvän ammattitaidon käsityömenetelmien ohjaamisessa. Ammattitaidon käsitettä käsittelevässä luvussa tuli ilmi se, että ammattitaito on riippuvainen kustakin ympäristöstä ja työtehtävästä. Meistä moni toimii erilaisissa työympäristöissä erilaisten asiakkaiden parissa monenlaisia menetelmiä ohjaten. Tämän myötä ohjaustoiminnan artonomin ammattitaidon voidaan katsoa kehittyvän paljolti työkokemuksen ja työpaikan tavoitteiden sekä tarpeiden myötä. On siis olennaista kysyä, *millaista* osaamista kyseisen työn tekeminen edellyttää eli millaista osaamista käsityön ohjaaminen edellyttää kussakin ympäristössä.

Ammattitaidon käsitettä pohtiessamme käsitteestä erottuivat erilaiset taidot, jolla ammattitaidon osa-alueita jaotellaan. **Keskeistaidot** ovat tärkeitä, sillä ne muodostavat ammattikunnan ammattitaidon ytimen. Nämä ovat yleensä rutiininomaisia perustehtäviä. Kuten 3.4 mainitsimme voivat keskeistaidot olla työn tekniseen suorittamiseen liittyviä taitoja, kanssakäymistaitoja, sosiaalisia taitoja ja ohjaamisen taitoja.

Ohjaustoiminnan artonomin keskeistaitoina voidaan vastausten perusteella pitää asiakaslähtöistä työskentelyotetta, sosiaalisia taitoja ja menetelmä- ja materiaalituntemusta, kysyttäessä vastaajilta, minkä ammattitaidon osa-alueen he kokevat hallitsevansa parhaiten. Annetuista vaihtoehdoista puolestaan kulttuurin tunteminen ja hyödyntäminen sekä luovan prosessin tuntemus saivat selvästi vähiten kannatusta. Tämä on mielenkiintoinen huomio, sillä olemmehan kulttuurialan koulutusohjelma, jossa yhtenä peruspilarina on kulttuurin merkitys ja sen tarjoamat mahdollisuudet. Toisaalta asiakaslähtöisyys ja sosiaaliset taidot ovat ymmärrettävästi vahvimpina keskeistaidoista, sillä ne kuuluvat kiinteästi opintojen sisältöön, ja jättävät tällöin kulttuurisen tuntemuksen helposti varjoonsa. Uskoisimme, että kulttuurinen tuntemus on kuitenkin valmistuneilla toimintojen ja ajattelun taustalla, mutta sitä on hankala mainita erillisenä vahvuutena. Ehkäpä tässä kohtaa pääsemme taas pohdintoihin siitä, mihin ohjaustoiminnan artonomin identiteetti alalla sijoittuu, kulttuuriseen ja taiteelliseen vai käytännönläheisempään hyvinvoinnin edistämiseen?

6.3 Koulutuksen kehittämistä koskevat tiedot

Olemme pohtineet koulutuksen kehittämistä käsityön näkökulmasta. Pohdintamme perustuu omiin kokemuksiimme ja kyselystä esiin nousseisiin asioihin. Taitojen luova soveltaminen koulutuksen kehittämisen näkökulmasta nousi yhdeksi tärkeimmistä osa-alueista.

Kierrätysmateriaalit mainittiin vastauksissa useaan otteeseen. Tämä on positiivinen asia kestävän kehityksen ja ekologisuuden näkökulmasta. Kierrätysnäkökulmaa tulisi korostaa lisää käsityömenetelmien opetuksessa koulutusohjelmassamme. Ohjaustilanteessa voi pärjätä ”halvallakin”, kun tietää, miten hyödyntää vanhoja materiaaleja eri tekniikoita hyödyntäen. Esimerkiksi kankaankuviointi oli eniten käytettyjen menetelmien joukossa. Tällöin sen voisi yhdistää esimerkiksi vanhan vaateen uusiokäyttöön.

Kurssit voisivat suurimmaksi osaksi perustua siihen, että uutta materiaalia ei tarvitse ostaa, vaan työt tehdään hyödyntämällä jo olemassa olevia materiaaleja. Sovellettavuuden näkökulmaa voisi tuoda enemmän näkyville, ja meillä heräsikin ajatus, että joitakin käsityökurseja voisi enemmän yhdistellä ”poikkitieteellisesti”, esimerkiksi toisistaan eroavat metallityö ja jokin pehmeä materiaali. Kokeilevaa otetta voisi siis kehittää; se voisi antaa enemmän eväitä luovaan ongelmanratkaisuun ja innovatiivisuuteen. Näitä kurseja voisi olla jo kaikille pakollisissa opinnoissa. Koulutuksessahan on jo tällä hetkellä vapaasti valittavissa opinnoissa muun muassa kokeileva käsityö ja vaatteiden tuunaus, joissa tehdään nimenomaan jo olemassa olevista materiaaleista uutta.

Mitä tulee ositetun käsityön perusteisiin, voisi olla hyödyllistä tutustua myös niihin enemmän esimerkiksi puolivalmisteisten tuotteiden kautta. Vaikka tämä osittain sotii kierrätystä ja säästöä vastaan, on tämäntyyppiselle ohjaamiselle myös tarvetta, kuten vastauksista kävi ilmi. Toisaalta puolivalmisteiden ohjaaminen ei aina anna oikeutta ohjaustoiminnan artonomin monipuolisille taidoille, mutta joissakin tilanteissa ne voidaan kokea käyttökelpoisiksi. Puolivalmisteissa kokoaminen ja esimerkiksi pinnan käsittely halutulla tavalla (esim. koottava jakkara) on jollekin jo oma kokonainen prosessinsa. Lisäksi ei voida olettaa, että kierrätys on kaikille kova sana. Tämä edellyttäisi ehkä tutustumista alan kaupalliseen puoleen enemmän; monet asiakkaat seuraavat trendejä ja ”työpakkauksia”. Erilaisia ja toisistaan eroavia ohjeita on paljon myynnissä erilaisissa paikoissa. Näin ollen ohjaajan tulisi olla aina ajan hermoilla myös uusista, myytävistä tuotteista.

Sovellettavuuden näkökulmasta katsoen voisi olla hyödyllistä opiskella vielä enemmän muiden menetelmien yhdistämistä käsityön tekoon. Kuten ohjaustoiminnan osaamistavoitteita kuvataan, muodostavat erilaiset menetelmät työkokonaisuuden. Tätä kannattaisi enemmän korostaa. Sen kautta käsityön tekemisestä syntyisi kokonainen prosessi elämyksellisyyden ja kokemuksellisuuden myötä. Tämän tyyppisiä kokonaisuuksia, joissa yhdistyvät niin käsityö- kuin ilmaisulliset ja toiminnalliset menetelmät, on toki jo koulutuksessamme tarjolla. Tutkimuksemme perusteella asiakkaiden toimintakyky tai taitotaso ei aina riitä pelkkään käsityön toteuttamiseen, joten rinnalle olisi hyvä olla sovellettavissa muita menetelmiä. Näin

ollen koulutuksessa voisi vielä enemmän korostaa menetelmien yhdisteltävyyttä ja sovellettavuutta keskenään.

Ohjaustoiminnan artonomin osaaminen profiloituu työelämässä paljolti käsityön tekoon. Mieleemme tuli myös se, onko tämä asia pelkästään meille eduksi. Vaikka oma näkökulmamme on käsityöpainotteinen, olemme sitä mieltä, että ohjaustoiminnan artonomin monipuolinen osaaminen tulisi tuoda työympäristössä paremmin esille. Uhkana voi olla se, että ammattikuntamme liitetään mielikuvaan ”askartelusta”, jolloin osaamisestamme syntyy yksipuolinen vaikutelma ilman syvällisempiä tavoitteita.

Kaiken kaikkiaan vastauksista kävi ilmi, että ohjaustoiminnan käsityötarjoanta on riittävä ja monipuolinen. Vastaajat olivat usein sitä mieltä, että perusasiat on hallittava, jotta pystyy ohjaamaan muita. Ehkäpä peruskursseilla tulisi huomioida kunkin lähtötaso paremmin, ja antaa näin ollen jo taitoja enemmän omaavalle opiskelijalle mahdollisuus itsensä kehittämiseen kokeilevammalla otteella. Kurssin suoritusvaatimuksien tulisi siis olla joustavampia ja huomioida jokaisen taitotaso yksilöllisistä lähtökohdista käsin tarpeen vaatiessa. Koulutusohjelmassa tulisi pitää vielä paremmin huolta siitä, että opiskelijat pääsevät näkemään ja keskustelemaan syntyneistä töistä ja ideoista. Tämä ruokkii luovuutta, innostusta ja ajatusta käsityömenetelmien sovellettavuudesta. Monien kurssien lopuksi ei ole jäänyt aikaa yhteiseen töiden tarkasteluun.

Tutkimme myös erilaisille käsityökurseille osallistumista koulutusohjelmassamme ja syitä, miksi vastaajat eivät olleet päässeet joillekin haluamistaan kursseista. Yleisin syy oli se, etteivät kyseiset kurssit olleet sopineet opiskelijan opintosuunnitelmaan. Ongelmaa on hankala hallita, sillä kurssitarjonta on niin monipuolinen ja opiskelijoita kiinnostavat yleisesti ottaen monenlaiset kurssit. Hopsia rakennetaan jo ensimmäisestä vuodesta lähtien ja silloin olisi jo painotettava enemmän, että tietyt kurssit eivät välttämättä toteudu kuin kerran koko opiskeluaikana. Oma kokemuksemme kertoo, että ensimmäisenä vuonna ei ollut kiirettä ottaa valinnaisia kursseja, ja nyt huomaamme, ettei kyseistä kurssia ollut enää tarjolla tai mahdollisuutta ottaa myöhemmin. Ehdottaisimme yksilöllisempää ja johdonmukaisempaa hopsin rakentamista. Menetelmätarjoanta tulisi selkeästi esitellä ja painottaa kyseisen lukuvuoden mahdollisuuksia enemmän.

On selvää, että valinnat muuttuvat usein opiskelujen edetessä. Tämä kuvastaa ammattitaidon karttumista ja kehittymistä muun muassa työelämäkokemusten ja projektien myötä. Tavoitteet muuttuvat tiedon lisääntyessä. Näin ollen on haasteellista suunnitella hopsia ja sisällyttää sinne omia tavoitteita tukevia opintokokonaisuuksia heti opintojen alussa. Tärkeintä on, että opiskelijalla on hopsia suunnitellessa tukena opettajan tietämys ja kokemus, eikä opiskelija jää yksin valintojensa kanssa.

Käsityömenetelmiin liittyvästä täydennyskoulutuksesta oli kiinnostunut valtaosa vastaajista. Moni heistä haluaisi opiskella käsityömenetelmiä, joita ei opintojen aikana pystynyt suorittamaan. Lisäksi taitojen päivitystä ja ajankohtaisten tekniikoiden esimerkiksi: valokuvan, sosiaalisen median ja

tuunauksen käyttöä haluttiin lisää. Esille tuli myös tarve kehittää ohjaajan omaa luovuutta ja ilmaisua sekä persoonaa työvälineenä. Tämä on tärkeä huomio myös ohjaajan työhyvinvoinnin kannalta.

7 POHDINTA

Tässä luvussa käymme läpi tutkimustamme ja tekemäämme kyselyä. Nostamme esiin huomaamiimme epäkohtia, jotka tulivat esiin tuloksia järjestettäessä ja analysoitaessa. Kyselyn luotettavuudessa pohdimme sitä, kuinka hyvin saimme vastauksia haluamiimme kysymyksiin.

Arvioimme kuinka hyvin opinnäytetyölle asettamamme tavoitteet ovat toteutuneet ja minkälaisia oppimiskokemuksia meille on syntynyt. Lisäksi mietimme, millä tavoin tutkimustamme voisi jatkokehittää.

7.1 Tutkimuksen luotettavuus

Vaikka tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä voi tulosten luotettavuus ja pätevyys silti vaihdella Hirsjärven ym.(2004) mukaan. Siksi kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tulosten luotettavuutta. Luotettavuuden arvioinnissa käytetään erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Reliabiliteetti tarkoittaa mittauksien toistettavuutta eli sen kykyä antaa esittämättä tuloksia. Reliabiliteetti voidaan osoittaa monella tavalla esimerkiksi toistamalla tutkimus samalle henkilölle tai ryhmälle ja eri tutkimuskerroilta saadaan sama tulos. Näin tulokset voidaan todeta reliabeleiksi.

Validius tarkoittaa tutkimuksen pätevyyttä. Menetelmät ja mittarit eivät välttämättä aina vastaa niihin kysymyksiin joita on tarkoitus tutkia. Esimerkiksi kysymyslomakkeissa vastaajat voivat käsittää kysymykset aivan toisin kuin tutkija on ajatellut. Jos tutkija käsittelee tuloksia vain oman näkökulmansa mukaisesti, ei tuloksia voida pitää täysin valideina. (Hirsjärvi ym. 2004, 216–217.)

Tutkimuksessamme reliabiliteettia saimme käyttämällä osittain samaa kysymysten asettelua kuin aikaisemmissa opinnäytetöissä. Näin saimme vertailukelpoista tietoa aikaisempiin tutkimustuloksiin nähden, muun muassa koulutustaustasta, yleisestä työllistymisestä ja ohjaustoiminnan artonomin työelämää koskevista tiedoista. Uuden näkökulman kyselyyn toi käsityön osa-alue. Sitä ei ole aikaisemmin tutkittu ja näin ollen se tuo uutta tietoa, johon ei ole olemassa aikaisempaa vertailupohjaa.

Haasteena oli saada käsityön osa-alueen tutkimuskysymykset muotoiltua tarkoituksenmukaiseksi. Pyrimme mahdollisimman pätevään tutkimustulokseen testaamalla millaisia vastauksia tietyt vaihtoehdot tuottavat. Testasimme tätä lähettämällä kyselyn luokkakavereille sekä vastaamalla itse kyselyyn. Näiden testausten myötä huomasimme tuloksentulkintavaikeuksia ja epäkohtia, joita tuli vielä muokata. Tutkiessamme esimerkiksi sitä, kuinka usein vastaajat käyttävät kutakin käsityömenetelmää huomasimme laatimamme asteikon olevan liian yksityiskohtainen. Ensimmäisessä kysely-

versiossa vastausvaihtoehtoisissa oli muun muassa kohdat *kerran viikossa ja kerran kuukaudessa*. Tällaiset vaihtoehdot jokainen voi tulkita hyvin eri tavalla riippuen esimerkiksi työn luonteesta ja määrästä. Joillekin tietyn menetelmän käyttäminen kerran kuukaudessa voi olla paljon, joillekin taas vähän. Päädyimme muokkaamaan vastausvaihtoehtoja siten, että vastausvaihtoehtoisissa on tilaa suhteuttaa ne omaan työnkuvaan. Näin ollen niistä nousisi esiin suosituimmat käsityömenetelmät eivätkä ne sitoisi vastaajaa oletukseen, jonka tutkija on asettanut.

Huomasimme, että käsityömenetelmien käytettävyyttä olisi voinut peilata enemmän muiden menetelmien käyttämiseen. Näin ollen olisimme saaneet hyödyllistä tietoa siitä, millaisia menetelmiä ylipäätään ohjaustoiminnan artonomi eri asiakasryhmien kanssa käyttää. Tämän myötä olisimme saaneet kokonaiskuvan käsityömenetelmien käyttämisestä ja asemasta ohjaustyössä muihin menetelmiin verrattuna. Joistakin vastauksista voi tulkita käsityömenetelmien vähäisen käytön johtuvan siitä, että kyseisten asiakasryhmien kanssa käytetään muita ohjausmenetelmiä. Tämä on kuitenkin oma olettamuksemme, joka ei suoraan käy ilmi vastauksista. Tutkijan olisi siis tärkeä oman näkemyksensä lisäksi huomioida tutkittavan aiheen kokonaisuus, joka rakentuu tässä tapauksessa muistakin kuin käsityömenetelmistä.

Tulkinnanvaraisuuksia jäi vastaajien kannalta ohjaustoiminnan alaluokitusta koskevaan osioon. Ohjaustoiminnan artonomin työkentät voivat olla niin monimuotoiset, että on vaikeaa sijoittaa itsensä tiukasti määriteltyihin alavaihtoehtoihin. Emme olleet laittaneet esimerkiksi kulttuurialaa vaihtoehtoihin laisinkaan, minkä kuitenkin muutama vastaaja oli avoimeen vastausvaihtoehtoon maininnut. Kysymystä laatiessa ajattelimme kulttuurialan kattavan muut alat, jotka tulivat jo esiin antamissamme vaihtoehtoisissa. Tiedostimme tämän tulkinnanvaraisuuden kysymystä laadittaessa, mutta pyrkimyksemme olikin saada yksityiskohtaisempaa tietoa eri työympäristöistä.

Kysymyksessä, jossa selvitimme asiakasryhmiä, on huomattavissa päällekkäisiä vastausmahdollisuuksia. Esimerkiksi maahanmuuttaja voi olla aikuinen, lapsi tai ikääntynyt samoin kuin vammaiset voivat olla näitä kaikkia. Huomioimme tämän asian kuitenkin ja otimme tietoisesti riskin. Koemme, että asiakasryhmiä ei voi ennalta luokitella liian yksityiskohtaisesti, esimerkiksi ikääntynyt mielenterveyskuntoutuja.

Kaiken kaikkiaan saimme mielestämme jokaiseen kysymykseen riittävän määrän vastauksia, jotta tulokset ovat riittävän reliabeleja. Avoimista vastauksista saimme paljon täsmällistä ja syventävää tietoa käsityöosaamisesta. Vaikka avoimia vastauksia oli vähemmän, niissä toistui tarpeeksi samoja asioita, joista voidaan tehdä yleistettäviä tulkintoja ja johtopäätöksiä.

Saimme hyvän vastausprosentin kyselyllemme perustuen muun muassa aikaisempiin vastausprosentteihin. Teimme paljon työtä sen eteen, että saimme tavoitettua mahdollisimman monta ohjaustoiminnan artonomia. Tarpeeksi kattavan otoksen myötä pidämme kyselyn tuloksia hyvin yleis-

tettävinä kuvaamaan kohderyhmää. Selvitimme osan sähköpostiosoitteita puhelimen välityksellä. Moni näistä henkilöistä sittemmin vastasi kyselyyn. Puhelimessa pystyimme tarkentamaan, mistä tutkimuksessa on kysymys ja tämä ehkä motivoi vastaajia osallistumaan kyselyyn.

Oletamme, että suurimman kadon aiheutti ryhmä, joiden yhteystiedot eivät enää pitäneet paikkaansa tai henkilöt jotka eivät osanneet odottaa kyselyä sähköpostiinsa. Lisäksi epäilemme, että osa kohderyhmästä ei vastannut kyselyyn siksi, että ei käytä työssään käsityömenetelmiä. Saimme joi-takin vastauksia, joissa todettiin, että kysely ei kosketa heitä käsityönäkökulman takia. Tämä kertoo siitä, että kaikki eivät ehkä ole lukeneet ja sisäistäneet saatekirjeen viestiä, jossa kerroimme kyselyn soveltuvan kaikille.

Hirsjärven ym. (2004) mukaan kadon määrän muodostumiseen vaikuttaa vastaajajoukko ja tutkimuksen aihepiiri. Jos vastaajat kokevat aiheen tärkeäksi voidaan odottaa korkeaa vastausprosenttia. (Hirsjärvi ym. 2004, 185.) Pohdimme, että kadon saattaa muodostaa ryhmä, joka ei koe aihetta omakseen esimerkiksi siitä syystä, ettei ole työelämässä. Myönteinen elämäntilanne voi lisätä halukkuutta osallistua ja kertoa omista kokemuksistaan.

7.2 Tavoitteiden saavuttaminen

Tavoitteenamme oli saada vastauksia siihen, vastaako koulutusohjelman opetus työelämän tarpeita käsityömenetelmien osalta. Tärkeää oli saada myös tietoa siitä, valmistuuko ohjaustoiminnan koulutusohjelmasta sellaisia osaajia, jotka työllistyvä oman alansa tehtäviin. Tavoitteena oli myös saada tietoa valmistuneiden sijoittumisesta kentälle. Omin tavoitteenamme oli oppia tutkimuksen tekemistä ja tuottaa tietoa siitä, minkälaisia käsityömenetelmiä työelämässä käytetään ja miksi. Lisäksi halusimme saada kokonaiskuvan käsityötaitojen asemasta ohjaustoiminnan artonomin työympäristössä.

Kaiken kaikkiaan saimme kyselymme avulla paljon hyviä vastauksia tavoittelemme tutkimuskysymyksiin. Tämän myötä olemme saavuttaneet asettamamme tavoitteet hyvin. Tästä kertoo myös se, että opettajat ovat osoittaneet kiinnostuksensa saamiimme tuloksiin ja meillä on ollut mahdollisuus antaa pätevää ja tarkkaa faktatietoa tutkimistamme asioista. Erityisesti luvut työllistymisestä ja sijoittumisesta työelämään antaa tärkeää tietoa ohjaustoiminnan koulutuksen jatkuvuutta ajatellen. Oletamme että käsityöosaamista ja sen hyötyjä käsittelevät tulokset kiinnostavat kyseisten käsityömenetelmien opettajia. Itse olemme saaneet syvällisemmän näkökulman siitä, mitä käsityöosaaminen kentällä on. Näin ollen koemme, että meillä on mahdollisuus tutkimuksemme myötä tarjota hyödynnettävää tietoa monelle taholle.

7.3 Oma työskentely

Oma työskentelymme alkoi helmikuussa 2011. Työskentely lähti heti käyntiin kyselyn laatimisella. Kyselyn muokkaamiseen kulutimme paljon aikaa, jotta tutkimuksen jatkotyöstäminen sen pohjalta olisi vaivattomampaa. Vastaukset saatuamme olemme tehneet opinnäytetyötä hyvin tiiviisti koko kevään ajan. Suurimmaksi osaksi olemme työskennelleet yhdessä, jolloin olemme voineet saada toisiltamme täydentäviä mielipiteitä ja näkökulmia. Olemme pohtineet paljon opinnäytetyön myötä syntyneitä ajatuksia ja pyrkineet työstämään niitä muotoon, jossa teorian tieto ja nämä omat ajatukset kohtaavat.

Prosessi on ollut laaja ja haastava siihen lyhyehköön aikaan nähden, jossa olemme työn tehneet. Kaksin työskentelystä on ehdottomasti ollut paljon etua, sillä silloin ollaan vastuussa tekemisestä myös toiselle. Esimerkiksi sovitusta aikatauluista kiinni pitäminen oli helpompaa, kun sen teki itsensä lisäksi myös toisen takia. Vastuun jakaminen sujui hyvin ja totesimme, että kummallakin on omia vahvuusalueita, jotka tukivat ja täydensivät sopivasti toisiaan.

Haasteeksi voi mainita opinnäytetyön rinnalla olleet muut koulutehtävät, jotka osaltaan rajoittivat opinnäytetyöhön käytettävää aikaa. Myös aihe on ollut haasteellisen laaja, minkä hahmotimme ehkä vasta sitten, kun oli tulokintojen ja johtopäätösten teon aika. Uuden tiedon tuottaminen saatujen vastausten pohjalta vaati paljon kypsyttelyä ja sisäistämistä, ennen kuin asiat alkoivat jäsentyä toivotulla tavalla. Meillä oli paljon henkilökohtaista mielenkiintoa aihetta kohtaan. Siitä johtuen työn kannalta oleellisen tiedon rajaaminen oli haasteellista. Mielenkiintomme olisi riittänyt syventämään aihetta ja teorian tietoa vieläkin runsaammin, mutta huomasimme työn edetessä, että se olisi ollut liian suuri pala työstettäväksi opinnäytetyön puitteissa.

Aluksi työ ei hahmottunut meille selvänä kokonaisuutena ja se teki työhön ryhtymisestä vaikeaa. Oli vaikea tietää mistä pitäisi aloittaa ja mihin tarttua. Aikataulu oli kuitenkin tiukka, ja tavoitteita etenemisen suhteen tuli asettaa. Teorian tiedon kasaaminen alkoi helpottaa työskentelyämme ja jäsentämään käsiteltävää aihetta. Tässä vaiheessa huomasimme, että vain tekemällä saadaan tuloksia aikaiseksi. Tämän myötä pystyimme tekemään työtä erillään, jolloin oli mahdollista tuottaa tehokkaammin teoriapohjaa tutkimuksemme tueksi. Kun materiaalia ja taustateoriaa oli ahkeralla kirjoittamisella saatu kerättyä tarpeeksi, oli työn rajaaminen ja jäsentely helpompaa. Mielestämme kokonaisuus on laaja, mutta vastaa onnistuneesti asettamiimme tavoitteisiin. Toivomme tästä haasteellisesta työstä olevan hyötyä jatkossa ohjaustoiminnan koulutusohjelmalle.

7.4 Jatkokehittämisehdotukset

Tutkimuksessamme ilmeni joitakin samoja, jo tuttuja kehittämiskohtia, kuin aikaisemmissa opinnäytetöissä. Tuuli Kurkimäen (2008) opinnäytetyössä ohjaustoiminnan artonomeja askarruttavat ohjaustoiminnan huono tunnettuus ja työnsaannin vaikeus. Hänen mielestään ei riitä, että ammatti-

kunnan markkinoija on itse ohjaustoiminnan artonomi. (Kurkimäki 2008, 49.) Mielestämme koulutus voisi kuitenkin antaa enemmän eväitä tähän oman osaamiseen tiedostamiseen ja markkinointiin. Näin ollen se tukisi enemmän työelämään siirtyviä valmistuneita.

--oman alan töitä parin vuoden aikana ei ole löytynyt, siihen kun syyn tietäis niin fiksu ois. Se on jo hyvin, jos haastatteluun asti on päässy ja kai en oo tarpeeks vakuuttava haastatteluissa että saisin paikan.

Yllä mainitut samat seikat toistuvat opinnäytetyötutkimuksissa vuodesta toiseen. Nyt olisi jo aika puuttua epäkohtiin tarmokkaasti. Rakenteelliset muutokset tapahtuvat hitaasti, mutta näyttöä muutoksen tarpeesta on jo riittävästi. Nyt olisi jo profiloitumisen ja toiminnan aika. Me ohjaustoiminnan artonomit tiedostamme alamme tärkeyden ja tarpeen yhteiskunnassa. Työmarkkinoilla asemamme on kuitenkin heikko, ja tämä syö itsevarmuutta omasta ammattitaidosta ja merkityksestä.

Tutkimuksessamme yleiset työllisyysluvut näyttävät hyvältä, sillä työttömiä vastaajista oli vain 5 %. Toisaalta vastaajista vain reilu puolet sanoi olevansa työssä ohjaustoiminnan alalla. Moni muista aloista kyllä sivuaa ohjaustoimintaa, mutta ei välttämättä ole sisällöltään juuri sitä, mihin koulutus pyrkii. Syynä voi olla myös se, että ohjaustoiminnan alan rajoja on vaikea hahmottaa. Olemme korkeakoulutettuja, mutta työtehtävissä meidän ohittavat muun muassa lähihoitajat tai taiteilijat, väheksymättä kuitenkaan näitä ammattiryhmiä. Asemamme tulisi olla kuitenkin yhtä tärkeä kuin heillä.

Koulutuksen kehittämisen kannalta tulisi jatkossa enemmän korostaa yrittäjyyden ja oman osaamisen markkinoinnin näkökulmaa. Näiden avulla voisimme luoda itse itsellemme työpaikkoja, emmekä olisi riippuvaisia vain esimerkiksi kunnan tarjoamista työpaikoista, joista jo nyt on kova kilpailu. Oma kokemuksemme kertoo, että tarvetta ohjaustoiminnan alan ostopalveluille olisi. Tämä vaatisi sen, että osaisimme tuotteistaa osaamisemme. Ostopalvelut eivät välttämättä toisi pysyvää ja kokoaikaista toimeentuloa, mutta hyvällä verkostoitumisella voisi saada useita asiakkaita eri toimintaympäristöistä. Perusteluja työmme tärkeydelle löytyy kiistatta tarkastellessa kulttuurisen hyvinvoinnin merkitystä yhteiskunnassa. Teoriaosuudessamme esitimme tästä lukuisia kuvioita ja viittauksia.

Tällä hetkellä tuntuisi tarpeelliselta valita ohjaustoimintaa paremmin määrittelevä suunta sekä rajata ja täsmentää koulutuksen profiilia. Ohjaustoiminnan alan määrittely tulisi ottaa käsittelyyn, ja päättää, mille aloille työllistymiseen koulutus todella suunnataan. Tämän myötä olisi helpompaa välttää harhailua eri vaihtoehtojen välillä. Tutkimuksemme perusteella suurimmat työllistäjät ovat sosiaali- ja opetusala. Koulutuksen kehittämisen kannalta olisi jatkossa tärkeää tutkia yksityiskohtaisesti juuri näiden alojen tarpeita ja vaatimuksia sekä ohjaustoiminnan artonomin työnkuvaa siellä. Täsmällistä tietoa kaivattaisiin siitä, kuinka paljon, kuinka vakituisesti ja millä menetelmin ohjaustoiminnan artonomi työskentelee näillä aloilla.

Tutkimuksemme pääaihe oli kuitenkin käsityö. Opinnäytetyömme perusteella sen opetus on koulutuksessamme monipuolisesti ja laadukkaasti järjestetty. Olemme pohtineet, miten tätä aihetta voisi vielä tutkia lisää. Kurssien kehittämisen kannalta käsityömenetelmiä voisi tutkia vielä yksityiskohtaisemmin kussakin työympäristössä: miten niitä sovelletaan, miten erilaisia menetelmiä yhdistellään ja millaisten asiakasryhmien kanssa. Tutkia voisi myös sitä, millä tavoin ohjaajat pitävät osaamistaan yllä. Tutkimuksestamme sai kuvan, että työelämässä toteutettavat käsityöprosessit ovat usein lyhytkestoisia ja melko yksinkertaisia toteuttaa. Tätä aihetta voisi tutkia vielä syvällisemmin: millaisia käsityöprosesseja toteutetaan ja mikä on niiden päätavoite. Tästä voisi saada hyödyllistä ja tarkentavaa tietoa siitä, millä tavoin menetelmien ohjaamista tulisi opiskella koulutuksessamme, jotta se vastaisi työelämän tarpeita.

Uskomme, että tämä opinnäytetyö on jälleen yksi askel kohti koulutuksen kehittämistyötä ja sitä, että koulutusalamme saisi sille kuuluvaa arvostusta muiden koulutusalojen joukossa. Ohjaustoiminnan artonomit tekevät arvokasta työtä ihmisten hyvinvointia tukien ja edistäen. Ammattialamme edustajilla on tähän erityisosaamista tarkastellessa ohjausprosessin hallitsemista, asiakaslähtöisyyden tiedostamista ja menetelmäosaamista. Toivomme vilpittömästi, että käsityö ja muut kulttuuriset menetelmät ymmärrettäisiin työmarkkinoilla alueena, joka on merkittävä osa ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentumista.

LÄHTEET

- Anttila, P. 1992. Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Porvoo: WSOY.
- Anttila, P. 1996. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Helsinki: Akatiimi Oy.
- HAMK. Ohjaustoiminnan koulutusohjelman esite. Viitattu 15.2.2011. <http://www.e-julkaisu.fi/hamk/ohjaustoiminta/>
- HAMK. 2007. Opinto-opas 2007. Opetussuunnitelmat 2007-2011. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- HAMK. 2010. Opinto-opas 2010. opetussuunnitelmat 2010-2014. pdf-tiedosto. Viitattu 17.3.2011. http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/Yhteinen_Dokumenttikirjasto/opiskelijan_polku_hamk/opetusta_ohjaavat_saannot_ja_ohjeet/tiedostopankki/Opasvarasto/Opintoopas2010NUORET.pdf
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. osin uud. p. Helsinki: Tammi.
- Kalliola, T., Kurki, A., Salmi, M. & Tamminen-Vesterbacka, T. 2010. Matkalla ohjaajuuteen. Helsinki: Painopaikka Oy Nord Print Ab.
- Kankaanpää, A. 1997. Ammatin kuvaus koulutuksen apuna. Ammattien kuvausjärjestelmien rakentamisen näkökulmia, ongelmia ja ehdotuksia. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Kojonkoski-Rännäli, S. 1995. Ajatus käsissämme. Käsityön käsitteen merkityssisällön analyysi. Turun yliopiston julkaisuja sarja C, osa 109. Turku: Painosalama Oy.
- Kosonen, P. A. 2000. Elämäntaidolliset haasteet ja ohjaus – näkökohtia habitaatin muotoutumisesta ja auttamisen asiantuntijuudesta myöhäismodernissa. Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spangar, T. (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Ohjauksen toimintakentät. Porvoo: WS Bookwell Oy. 314-359.
- Kröger, T. & Pöllänen, S. 2005. Näkökulmia kokonaiseen käsityöhön. Verkkojulkaisussa Enkenberg, J., Savolainen, E. & Väisänen, P. (toim.) Tutkiva opettajankoulutus – taitava opettaja. Viitattu 17.3.2011. http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/tutkivaope/polla_kroger.htm
- Kurkimäki, T. 2008. Ilmaisulliset menetelmät ohjaajan työvälineinä. Kuinka ohjaustoiminnan opetussuunnitelma vastaa työelämän tarpeita. Opinnäytetyö. HAMK.

Liikanen, H-L. 2010. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010-2014. pdf-tiedosto. Viitattu 1.4.2011.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OPM1.pdf?lang=fi>

Nummi, M. & Ojala, S. 2008. Tuntemattomat taitajat – selvitys ohjaustoiminnan artenomien työllistymisestä ja tyytyväisyydestä koulutukseen. Opinnäytetyö. HAMK.

Nuorisobarometri. 2009. Taidekohtia. Myllyniemi, S. Opetusministeriön julkaisu. pdf-tiedosto. Viitattu 28.4.2011.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri_2009.pdf

Perälä, R. 1995. 40 vuotta askartelua Riihimäellä. Ohjaustoiminnan siipien havinaa. Rekilä, S. (toim.) Curec – kulttuurinen virkistystoiminta 3/2006. HAMK. Viitattu 29.4.2011.

http://www.curec.net/old/artikkelit/yhteisot_yritykset/3_2006_peili_%20ohjaustoiminnanhistoriaa.htm

Sevänen, E. 1994. Taide sosiologisen ja humanistisen tutkimuksen kohteena. Teoksessa: Kupiainen, J. & Sevänen, E. (toim.) Kulttuurintutkimus. Johdanto. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sipolainen, T. 2009. Minusta on moneksi? Ohjaustoiminnan artenomin osaamisvaatimukset työelämä edustajien mukaan. Opinnäytetyö. HAMK.

Sosiaaliportti. 2008. Osaamisen määrittely. Viitattu 30.4.2011.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyontuki/osaamiskartoitus/maarittely/>

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2008. Ammattinetti. Ammattialat. Viitattu 23.2.2011.

<http://www.ammattinetti.fi/web/guest/alat;jsessionid=249F1B12CFCC97B2B0BF4B1F823D9165>

Valtion askartelunohjaajaopiston vuosikertomus. 1968. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Webropol. 2010. Tietoa yrityksestä. Viitattu 17.3.2010.

<http://w3.webropol.com/finland/yritys/tietoa-yrityksesta>

Wikipedia- tietosanakirja. 2010. Askartelu. Viitattu 3.5.2011.

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Askartelu>

KYSELY

Ohjaustoiminnan artonomi ja käsityöosaaminen - koulutuksesta saadut tiedot ja taidot

Hei Sinä ohjaustoiminnan koulutusohjelmasta valmistunut artonomi!

Olemme ohjaustoiminnan artonomi (AMK) -opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme aiheesta käsityöosaaminen - miten opittuja tietoja ja taitoja on voinut soveltaa ja hyödyntää työympäristössä. Tarkoituksena on saada tietoa koulutusohjelman opetussuunnitelman vastaavuudesta työelämän tarpeisiin. Kartoitamme myös tietoa siitä, millä tavalla valmiudet valmistuneet kokevat omaavansa käsityömenetelmissä. Kyselyyn voivat siis vastata myös sellaiset, jotka eivät tällä hetkellä ole työelämässä tai käytä käsityömenetelmiä työssään.

Olet saattanut vastata jo samantyyppisiin kyselyihin koskien ohjaustoiminnan koulutusta. Toivomme kuitenkin, että sinulta riittäisi vielä aikaa, mielenkiintoa ja halua auttaa meitä saamaan hyödyllistä tietoa alan kehittämiseksi. Näkökulmamme on syventynyt tarkastelemaan käsityömenetelmiä, joita ei aikaisemmin ole omana osa-alueenaan tutkittu. Vastaamalla autat meitä luonnollisesti saamaan opinnäytetyömme päätökseen.

Vastanneiden kesken arvomme vapaavalintaisen kurssin avoimen ammattikorkeakoulun ohjaustoiminnan koulutusohjelman tarjonnasta. Ilmoitathan yhteystietosi kyselyn loppuun mikäli haluat osallistua arvontaan.

Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 15-20 minuuttia. Vastaukset käsittelemme luottamuksellisesti ja arvonnasta voitosta ilmoitamme voittajalle henkilökohtaisesti. Vastaathan 21.3.2011 mennessä.

Kiitos vastauksestasi ja aurinkoisia kevätpäiviä!

Terveisin,

Mirka Kortesoja ja Saara Nurmivaara oko07
etunimi.sukunimi@student.hamk.fi

TAUSTATIEDOT**1) Sukupuoli ***

- Nainen Mies

2) Ikä *

- 20-25
 26-30
 31-35
 36-40
 41-

Ohjaustoiminnan artonomi ja käsityöosaaminen - koulutuksesta saadut tiedot ja taidot

KOULUTUSTA JA TYÖELÄMÄÄ KOSKEVAT TIEDOT

3) Opintojen aloitusvuosi *

1998 ▾

4) Valmistumisvuosi *

2007 ▾

5) Koulutusmuoto *

- Nuorisokoulutus (AMK-tutkinto päiväopiskeluna)
- Aikuiskoulutus (AMK-tutkinto työn ohessa)

6) Mikä oli pääaineesi ohjaustoiminnan artonomi (AMK)-koulutuksessa? *

- Pedagoginen ohjaustoiminta
- Terapeuttinen ohjaustoiminta

7) Mitkä olivat sivuaineesi? *

Valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto.

- Pedagoginen ohjaustoiminta
- Terapeuttinen ohjaustoiminta
- Toiminnalliset ja ilmaisulliset menetelmät
- Syventävät käsityömenetelmät
- Mediapohitteiset menetelmät
- Muu/mikä?

8) Oletko täällä hetkellä? *

Valitse tarvittaessa useampi vaihtoehto.

- työssä ohjaustoiminnan alalla
- yrittäjänä ohjaustoiminnan alalla
- työssä tai yrittäjänä jollain muulla alalla
- työttömänä
- opiskelija
- äitiyslomalla/hoitovapaalla
- eläkkeellä
- muu, mikä?

9) Jos et ole saanut töitä ohjaustoiminnan alalta, mikä siihen oli syynä?

10) Jos olet työssä ohjaustoiminnan alalla, onko se

Valitse korkeintaan kaksi parhaiten kuvaavaa vaihtoehtoa. (Jos et ole työllä, siirry kysymykseen 16.)

- en ole/ollut työssä ohjaustoiminnan alalla
- terveydenhuoltoala
- sosiaali- ja terveysala
- lasten päivähoidon ala
- nuorisotyö
- kirkollinen työ
- käsityöala
- opetusala
- museoala
- teatteri- ja tanssiala
- kuvataideala
- muotoilu- ja designala
- valokuvausala
- musiikki- ja taideala
- liikunta ja urheilu
- toimitus- ja tiedotustyö
- kirjasto- ja tietopalveluala
- matkailuala
- kaupallinen ala
- muu, mikä?

11) Onko työnantajasi

- kunta tai kaupunki
- valtio
- yhdistys/järjestö
- seurakunta
- yksityinen
- sinä yrittäjänä tai ammatinharjoittajana
- muu, mikä?

12) Mikä on tehtäväsi/ammattinimikkeesi?

13) Asiakasryhmät, joiden parissa työskentelet

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- lapset
- nuoret
- aikuiset
- maahanmuuttajat
- ikääntyneet
- vammaiset
- mielenterveyskuntoutujat
- muu, mikä?

14) Mikä on keskeisin tavoite työssäsi?

Valitse seuraavista vaihtoehdoista vain yksi tärkeimmäksi kokemasi tavoite.

- luovuuden edistäminen
- oppiminen
- kuntoutus
- virkistyminen
- muu, mikä?

Ohjaustoiminnan artonomi ja käsityöosaaminen - koulutuksesta saadut tiedot ja taidot

KÄSITYÖMENETELMIÄ KOSKEVAT TIEDOT

15) Oletko käyttänyt työssäsi seuraavia käsityömenetelmiä?

- 1= en ole käyttänyt
 2= olen käyttänyt hyvin harvoin
 3= käytän joskus
 4= käytän melko usein
 5= käytän paljon

	1	2	3	4	5
mosaiikkityö	☐	☐	☐	☐	☐
luova askartelu	☐	☐	☐	☐	☐
paperi- ja pahvityö	☐	☐	☐	☐	☐
metallityö	☐	☐	☐	☐	☐
puutyö	☐	☐	☐	☐	☐
keramiikka	☐	☐	☐	☐	☐
punonta	☐	☐	☐	☐	☐
kankaankuviointi	☐	☐	☐	☐	☐
huovutus	☐	☐	☐	☐	☐
ompelu	☐	☐	☐	☐	☐
nahkatyö	☐	☐	☐	☐	☐
värjäys	☐	☐	☐	☐	☐
kirjansidonta	☐	☐	☐	☐	☐
kirjonta	☐	☐	☐	☐	☐
emalityö	☐	☐	☐	☐	☐
kudonta	☐	☐	☐	☐	☐
solmeilu	☐	☐	☐	☐	☐
pajutyöt	☐	☐	☐	☐	☐
massatyö	☐	☐	☐	☐	☐
valutyöt	☐	☐	☐	☐	☐
kivityöt	☐	☐	☐	☐	☐

16) Millaiseksi arvioit osaamisesi seuraavissa käsityömenetelmissä? *

1= minulla ei ole tietoja ja taitoja

2= minulla on vähäiset tiedot ja taidot

3= minulla on tyydyttävät tiedot ja taidot

4= minulla on hyvät tiedot ja taidot

5= minulla on erinomaiset tiedot ja taidot

	1	2	3	4	5
mosaiikkityö *	☐	☐	☐	☐	☐
luova askartelu *	☐	☐	☐	☐	☐
paperi- ja pahvityö *	☐	☐	☐	☐	☐
puutyö *	☐	☐	☐	☐	☐
metallityö *	☐	☐	☐	☐	☐
kankaankuviointi *	☐	☐	☐	☐	☐
punonta *	☐	☐	☐	☐	☐
keramiikka *	☐	☐	☐	☐	☐
huovutus *	☐	☐	☐	☐	☐
ompelu *	☐	☐	☐	☐	☐
nahkatyö *	☐	☐	☐	☐	☐
värjäys *	☐	☐	☐	☐	☐
kirjansidonta *	☐	☐	☐	☐	☐
kirjonta *	☐	☐	☐	☐	☐
emalityö *	☐	☐	☐	☐	☐
kudonta *	☐	☐	☐	☐	☐
solmeilu *	☐	☐	☐	☐	☐
pajutyöt *	☐	☐	☐	☐	☐
massatyö *	☐	☐	☐	☐	☐
valutyöt *	☐	☐	☐	☐	☐
kivityö *	☐	☐	☐	☐	☐

17) Minkälainen käsityöosaaminen on ollut työssäsi erityisen hyödyllistä? Perustele.

Jos et ole työssä tai käytä työssäsi käsityömenetelmiä, siirry kysymykseen 20.

18) Minkälainen käsityöosaaminen on ollut työssäsi vähiten hyödyllistä? Perustele.**19) Mitkä koet olevan suurimpia haasteita käsityömenetelmien ohjaamisessa?****20) Minkä seuraavista koet hallitsevasi parhaiten? ***

Valitse seuraavista vaihtoehdoista korkeintaan kaksi.

- asiakaslähtöisyys
- sosiaaliset taidot
- organisointikyky
- ongelmanratkaisutaito
- käsityömenetelmäosaaminen
- taidon soveltaminen
- luovan prosessin tuntemus
- kulttuurin tunteminen ja hyödyntäminen

21) Koetko olevasi ammattitaitoinen ohjaamaan juuri käsityömenetelmiä? *

- en koe omaavani hyvää ammattitaitoa
- koen omaavani vähäisen ammattitaidon
- koen omaavani kohtalaisen ammattitaidon
- koen omaavani hyvän ammattitaidon
- koen omaavani kiitettävän ammattitaidon

Ohjaustoiminnan artonomi ja käsityöosaaminen - koulutuksesta saadut tiedot ja taidot

KOULUTUKSEN KEHITTÄMISTÄ KOSKEVAT TIEDOT

22) Jäikö opiskelussasi jokin työelämän edellyttämä käsityömenetelmä/osa-alue liian vähälle huomiolle?

Ei

Kyllä, mikä:

23) Mitä osa-alueita käsityömenetelmien opetuksessa voisi kehittää? *

Voit valita useamman vastausvaihtoehdon.

ei mitään

tekniikan hallinta

materiaalituntemus

ohjaamisen näkökulma

tehtävien sovellettavuus työelämään

itsenäinen työskentely

opetuksen sisältö

muu, mikä:

24) Jos olet tarvinnut tietoa jostakin menetelmästä, oletko hankkinut sen ensisijaisesti

Valitse kaksi parhaiten sopivaa vaihtoehtoa.

kirjoista

internetistä

kursseilta, kenen järjestämiltä?

eri oppilaitoksilta

kollegoilta

menetelmän asiantuntijalta

muualta, mistä?

25) Olisitko halunnut osallistua jollekin käsityömenetelmän kurssille, mutta se ei ollut mahdollista?

(myös syventävät kurssit, esimerkiksi keramiikka 2 jne.)

- Kyllä, mikä/mitkä kurssit:
- Ei

26) Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mikä oli syy?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- kurssia/kursseja ei tarjottu ollenkaan
- kurssi/kurssit eivät toteutuneet
- en mahtunut kurssille/kursseille
- kurssi/kurssit eivät sopineet hopsiini
- kurssi/kurssit eivät sopineet aikatauluihini
- muu, mikä?

27) Oletko kiinnostunut käsityömenetelmiin liittyvästä täydennyskoulutuksesta? *

- ei
- kyllä, millaisesta:

28) Millaiset valmiudet ohjaustoiminnan koulutusohjelma antaa mielestäsi käsityömenetelmien ohjaamiseen? *

- en koe omaavani riittävää ammattitaitoa
- koen omaavani vähäisen ammattitaidon
- koen omaavani kohtalaisen ammattitaidon
- koen omaavani hyvän ammattitaidon
- koen omaavani erinomaisen ammattitaidon

29) Kuinka hyvin koulutuksessa opetetut käsityömenetelmät ovat olleet sovellettavissa työelämään? *

- en ole soveltanut/päässyt soveltamaan niitä
- huonosti sovellettavissa
- melko vähän sovellettavissa
- melko hyvin sovellettavissa
- hyvin sovellettavissa
- erinomaisesti sovellettavissa

30) Minkä yleisarvosanan antaisit ohjaustoiminnan koulutusohjelman käsityömenetelmien opetukselle? *

Arvosana-asteikolla 5 on korkein arvosana.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

31) Jos haluat osallistua arvontaan, jätäthän meille nimesi ja puhelinnumerosi. *

- En halua osallistua arvontaan
- Kyllä, haluan osallistua. Nimi ja puh.nro:

Haluan lähettää vastaukset